Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы

Кыргыз Республикасынын
төлөм теңдеми

2013-жыл

2014-жылдын май айы

Бишкек

РЕДАКЦИЯЛЫК
КЕҢЕШ:

Төрага:	Жеенбаева Б.
Кеңештин мүчөлөрү:	Урустемов С.
	Исакова Г.
Жооптуу катчы:	Кудабаев К.

Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми

"Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми Кыргыз Ресупбликасынын Улуттук банкы тарабынан даярдалган. Төлөм теңдемин түзүүнүн мыйзамдык негизи болуп Кыргыз Республикасынын 1997-жылдын 29-июлундагы N59 "Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө" мыйзамы жана Кыргыз Республикасынын өкмөтүнүн 2000-жылдын 3-ноябрындагы "Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеминин статистикасын жакшыртуу боюнча чаралар жөнүндө" токтому саналат. Басылмада тышкы секторду өнүктүрүүдөгү акыркы тенденциялар чагылдырылат жана төлөм теңдеми, тышкы соода, эл аралык камдар, тышкы карыз жана эл аралык инвестициялык позициялар боюнча статистикалык маалыматтарды, ошондой эле төлөм теңдемин түзүүнүн маалыматтык базасын камтыйт. Басылма жылына 4 жолу - январь, май, июль жана октябрь айларында кыргыз, орус жана англис тилдеринде чыгарылып турат.

Бул басылмада, эл аралык инвестициялар боюнча 2013-жыл үчүн маалыматтар алдын ала маалыматтар болуп саналат.

Басылманын маалыматтарын жаңыртуунун акыркы күнү: 2014-жылдын 20-майы

Шарттуу белгилер:

... маалыматтардын жок экендигин билдирет;
— көрсөткүчтөр 0 (нөлгө) барабар же мааниге ээ эмес экендигин билдирет;
- жылдар же айлар ортосундагы мезгил аралыгын (мисалы 1994 - 1996-жылдар же январь - июнь айлары) билдирет, бул жерде чектүү даталар аралыгындагы жылдар жана айлар камтылган.

Сандарды тегеректөөдөн улам, акыркы саптарда суммаларды чыгарууда дал келбестиктер болушу мүмкүн.

Басылмада пайдаланылуучу эсепке алуу ыкмаларынын же буга чейин колдонулуп келген маалыматтардын өзгөртүлүшү ыктымалдыгына байланыштуу, мурда келтирилген маалыматтар корректировкаланышы мүмкүн жана ага ылайык 10 жылды камтыган мезгил аралыгы "ачык" деп эсептелинет.
Басылмага байланыштуу суроолор боюнча:

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын
Финансы статистикасы жана маалымдоо башкармалыгынын
Төлөм теңдеми жана тышкы карыз бөлүмүнө
Бишкек шаары, Т. Үмөталиев атындагы көчө, 101 дареги боюнча,
(+996 312) 66-90-07, 66-90-56 телефондору
(+996 312) 61-52-85; 61-07-30 факсы аркылуу кайрылсаңыздар болот.
Электрондук почта: kkudabaev@nbkr.kg

Уюштуруучусу: Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы.
Басылма Кыргыз Республикасынын Адилет министрлигинде 605 номеринде каттоодон өткөрүлгөн.

© Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, 2014-жыл.

Басылманы кайрадан басып чыгаруу Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын уруксаты менен жүзөгө ашырылат, ал эми андан шилтеме келтирүүдө булагын көрсөтүү зарыл.

ЖЧК "Позитив" полиграфия комплексинде басылып чыгарылды.
Бишкек шаары, Чүй проспектиси, 147
Тел.: (+996 312) 47 79 38
e-mail: ph-positive@mail.ru

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын башка басылмалары

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын жылдык отчету
Басылма Улуттук банктын өткөн жыл үчүн толук отчету болуп саналат. Ал өзүнө республиканын экономикалык өнүгүшү жана акча-кредит саясаты, финансылык отчеттуулук, Улуттук банк жөнүндө жалпы маалыматтарды, статистикалык тиркемелерди камтыйт. Кыргыз, орус жана англис тилдеринде жарык көрөт.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын бюллетени
Бул маалыматтык басылма Кыргыз Республикасынын негизги макроэкономикалык көрсөткүчтөрү, экономикасынын сектору боюнча статистикалык маалыматтарды камтыйт. Ай сайын кыргыз, орус жана англис тилдеринде жарык көрөт.

Кыргыз Республикасында инфляция боюнча баяндама
Басылма, республикадагы жана анын региондору боюнча керектөө бааларынын динамикасын, инфляциянын негизги факторлоруна жүргүзүлгөн анализдөөлөрдү, Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын акча-кредит саясат жагында кабыл алган чечимдери жөнүндөгү маалыматтарды камтуу менен кийинки мезгил аралыгына инфляциялык болжолдоолорду берет. Басылма чейрек сайын кыргыз, орус жана англис тилдеринде жарыяланат.

Банк тутумунун өнүгүү тенденциялары
Бул басылмада финансылык ортомчу катары Кыргыз Республикасынын банк тутумунун абалы, ошондой эле анын курамдык элементтери боюнча банк тутумунун туруктуулугуна жүргүзүлгөн иликтөөлөр сунушталат. Жарым жылдык негизде кыргыз, орус жана англис тилдеринде жарыяланат.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын ченемдик актылары
Республиканын коммерциялык банктарын жана коомчулукту Улуттук банктын ченемдик актылары жана банктын иши жөнүндөгү расмий маалыматтар менен камсыз кылуу, ошондой эле Кыргыз Республикасынын банктык мыйзамдарын кеңири жайылтуу үчүн Улуттук банктын ченемдик актыларын расмий жарыялоо, бул басылманын негизги максаты болуп саналат. Басылма айына бир жолу кыргыз жана орус тилдеринде жарыяланып турат.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын пресс-релизи
Улуттук банкта болуп өткөн жаңылыктарды, финансы рыногунун негизги маалыматтарын камтыйт. Жума сайын кыргыз жана орус тилдеринде жарыяланат.

Басылмалар Улуттук банктын Төрагасынын буйруусу менен бекитилген, Улуттук банктын тизмесине ылайык таркатылат жана Улуттук банктын Web-баракчасында http:\\www.nbkr.kg дареги боюнча жайгаштырылып келүүдө.

Кыскартылган сөздөрдүн тизмеси

АКЖО	Акча-кредиттик жөнгө салуу органдары
АКУ	Атайын карыз алуунун укуктары
АКШ	Америка Кошмо Штаты
АӨБ	Азия өнүктүрүү банкы
БАЭ	Бириккен Араб Эмираттары
БК	Баалуу кагаздар
БФКМ	Банктык эмес финансы-кредит мекемелери
ДБ	Дүйнөлүк банк
ЖТК	Жалпы тышкы карыз
ИДӨ	Ички дүң өнүм
ИӨБ	Ислам өнүктүрүү банкы
КБ	Коммерциялык банктар
КМШ	Көзкарандысыз Мамлекеттердин Шериктештиги
КР	Кыргыз Республикасы
МИП	Мамлекеттик инвестиция программасы
ЖМК	Жалпыга маалымдоо каражаттары
МТК	Мамлекеттик тышкы карыз
НЭАК	Номиналдуу эффективдүү алмашуу курсу
ОПЕК	Мунай Экспорттоочу өлкөлөрдүн Бирикмеси
ПРГФ	Жакырчылыкты азайтуу жана экономикалык өсүштү туруктуу абалга келтирүү механизми
РЭАК	Реалдуу эффективдүү алмашуу курсу
СИФ	Импортер-өлкөнүн чек арасындагы баа
ТБЭС	Коммерциялык банктарда төлөмдөрдүн багытын эсепке алуу системасы
ТИМ	Тышкы иштер министрлиги
ТК	Тышкы карыз
ТКМ	Транспорт жана коммуникация министрлиги
ТЭИТН	Тышкы экономикалык ишкердиктин товардык номенклатурасы
УСК	Улуттук Статистика комитети
ФМ	Финансы министрлиги
ФОБ	Экспортер-өлкөнүн чек арасындагы баа
ЭВФ	Эл аралык валюта фондусу
ЭИП	Эл аралык инвестициялык позиция
ЭСТК	Эл аралык стандарттык товардык классификация

МАЗМУНУ

Төлөм теңдеминин учурдагы абалы 7
Кыргыз Республикасынын тышкы карызы 28
Кыргыз Республикасынын эл аралык инвестициялык позициясы 34
I тиркеме: Таблицалар жана графиктер 37
I.1-таблица. Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми (нейтралдуу берүүдө)........ 38
I.2-таблица. ТЭИТНдин бөлүктөрү боюнча экспорттун бөлүштүрүлүшү 46
I.3-таблица. ЭСТКнын бөлүктөрү боюнча экспорттун бөлүштүрүлүшү 46
I.4-таблица. ТЭИТНдин бөлүктөрү боюнча импорттун бөлүштүрүлүшү 47
I.5-таблица. ЭСТКнын бөлүктөрү боюнча импорттун бөлүштүрүлүшү 47
I.6-таблица. Экспорттун функционалдык бөлүштүрүлүшү 48
I.7-таблица. Экспорттун географиялык бөлүштүрүлүшү 48
I.8-таблица. Импорттун функционалдык бөлүштүрүлүшү 49
I.9-таблица. Импорттун географиялык бөлүштүрүлүшү 49
I.10-таблица. Продукциялардын негизги түрлөрүнүн экспорту 50
I.11-таблица. Продукциялардын негизги түрлөрүнүн импорту 52
I.12-таблица. Баа индекстери жана экспорттун физикалык көлөмү 54
I.13-таблица. Баа индекстери жана импорттун физикалык көлөмү 55
Өлкөлөр боюнча экспорттолуучу товарлардын негизги түрлөрү 56
I.14-таблица. Россияга товарлардын экспорту 56
I.15-таблица. Казакстанга товарлардын экспорту 57
I.16-таблица. Өзбекстанга товарлардын экспорту 58
I.17-таблица. Беларусияга товарлардын экспорту 59
I.18-таблица. Швейцарияга товарлардын экспорту 60
I.19-таблица. Кытайга товарлардын экспорту 61
I.20-таблица. Түркияга товарлардын экспорту 62
I.21-таблица. БАЭге товарлардын экспорту 63
I.22-таблица. Афганистанга товарлардын экспорту 64
Өлкөлөр боюнча импорттолуучу товарлардын негизги түрлөрү 65
I.23-таблица. Россиядан товарлардын импорту 65
I.24-таблица. Казакстандан товарлардын импорту 66
I.25-таблица. Өзбекстандан товарлардын импорту 67
I.26-таблица. Украинадан товарлардын импорту 68
I.27-таблица. Беларусиядан товарлардын импорту 69
I.28-таблица. Кытайдан товарлардын импорту 70
I.29-таблица. АКШдан товарлардын импорту 71
I.30-таблица. Германиядан товарлардын импорту 72
I.31-таблица. Түркиядан товарлардын импорту 73
I.32-таблица. Япониядан товарлардын импорту 74
I.33-таблица. Корея Республикасынан товарлардын импорту 75
I.34-таблица. Нидерланддан товарлардын импорту 76
I.1-график. Номиналдуу жана реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индекси 77
I.35-таблица. Номиналдуу жана реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индекстери 78
I.36-таблица. Кыргыз Республикасына тике чет өлкө инвестицияларынын таза агылып кирүүсүнүн географиялык түзүмү 80
I.37-таблица. Кыргыз Республикасына экономикалык иштин түрлөрү боюнча тике чет өлкө инвестициялары 81
I.38-таблица. Эл аралык камдар 81
I.39-таблица. Кыргыз Республикасынын чет өлкө активдеринин жана милдеттенмелеринин 2009-жылдан 2014-жылдын 1-январына карата абал боюнча динамикасы 82
II тиркеме: Кыргыз Республикасынын төлөм теңдемин түзүү ыкмасы 83
III тиркеме: Төлөм теңдеминин «Кыдыруулар» статьясына баа берүүнүн ыкмасы 91
IV тиркеме: Номиналдуу жана реалдуу эффективдүү алмашуу курсун эсептөө ыкмасы 92
V тиркеме: Коммерциялык банктарда төлөмдөрдүн багытын эсепке алуу системасы 96
VI тиркеме: Кыргыз Республикасынын тышкы карызын мүнөздөөчү коэффициенттерди эсептөө ыкмасы 99
VII тиркеме: Эл аралык инвестициялык позицияларды түзүү ыкмасы 101
VIII тиркеме: Экономиканын ачыктыгын жана тышкы сооданын концентрациялануусун эсептөө ыкмасы 103

ТӨЛӨМ ТЕҢДЕМИНИН УЧУРДАГЫ АБАЛЫ

2013-жылдын жыйыктыктары боюнча төлөм теңдеминин жалпы сальдосу 287,6 млн. АКШ доллар өлчөмүндө оң түптөлгөн.

1-график. Күндөлүк операциялар эсеби
ИДПга карата пайызда

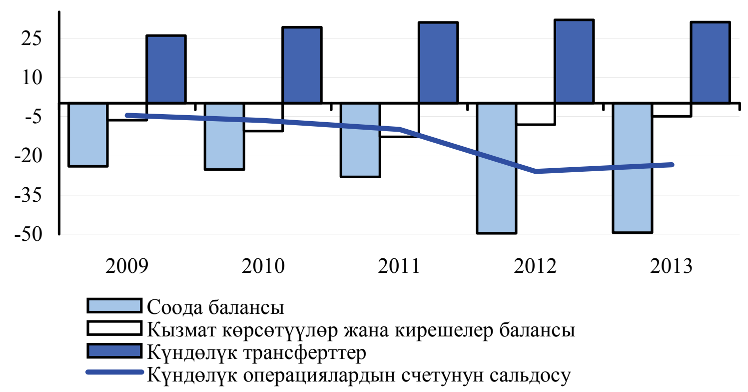

Отчеттук мезгил ичинде күндөлүк операциялар эсебинин тартыштыгы жогорку деңгээлде сакталып, 1 684,2 млн. АКШ долларын (ИДӨгө карата 23,4 пайызды) түзгөн. Күндөлүк эсептин терс сальдосу, капитал менен операциялардын жана финансылык операциялардын эсеби боюнча капиталдын 1 211,4 млн. АКШ доллар өлчөмүндө агылып кирүүсү менен каржыланган.

Улуттук банктын баалоосу боюнча күндөлүк операциялар эсебинин тартыштыгы Улуттук банктын кошумча баа берүүлөрүн эске алганда, 2013-жылдын жыйынтыгы боюнча 988,1 млн. АКШ долларын түзгөн, бул ИДӨгө карата 13,7 пайызын түзөт (25-беттеги кыстырманы карагыла).

СООДА ТЕҢДЕМИ (БАЛАНС)[1]

Отчеттук мезгилде ФОБ баасындагы **тышкы соода жүгүртүү** 2012-жылга салыштырмалуу 7,6 пайызга көбөйүп, экспорт сыяктуу эле, импорттун көбөйүшүнүн эсебинен нарктык мааниде 7 662,0 млн. АКШ долларын түзгөн.

2-график. Кыргыз Республикасынын соода балансы
ИДПга карата пайызда

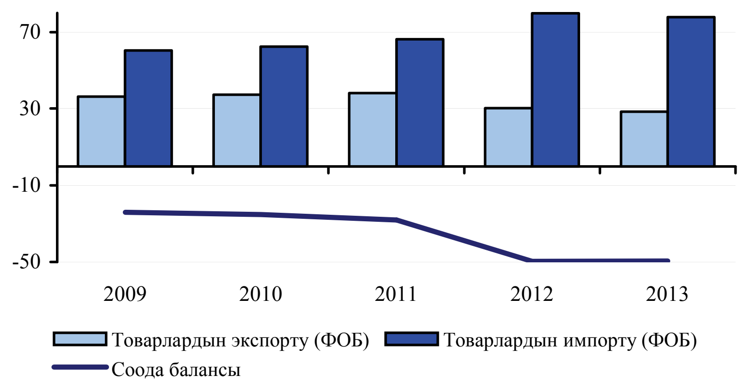

Экспорттун өсүшү көпчүлүк учурда алтын берүүнүн, реэкспорттун жана айыл чарба продукциясынын физикалык көлөмүнүн көбөйүүсүнүн эсебинен жүргөн. 2013-жыл үчүн экономиканын 10,5 пайызга өсүшү жана реалдуу алмашуу курсунун жогорулашы, импорт бөлүгүнүн көбөйүшүн стимулдаштырган. Импорттун тез өсүшү экспорттун өсүшүнөн ашып кеткендиктен, **соода теңдеминин** тартыштыгы 3 565,2 млн. АКШ долларын түзгөн, бул 2012-жылга караганда 11,0 пайызга көп.

Өлкөнүн товар жүгүртүлүшүнүн ИДӨгө карата катышы катары эсептелинген экономиканын ачык-айкындуулук көрсөткүчү 2012-жылдын ушул эле көрсөткүчүнө карата 3,8 пайыздык пунктка төмөндөп, 106,2 пайызды түзгөн. Төмөндөө, ИДӨнүн өсүшүнө салыштырмалуу тышкы сооданын кыйла динамикалуу өсүшүнүн кесепетинен улам келип чыккан (импорттун ИДӨгө карата катышы 2,0 пайыздык пунктка төмөндөгөн, экспорттун ИДӨгө карата үлүшү 1,8 пайыздык пунктка төмөндөгөн).

[1] Графиктердеги жана таблицалардагы соода теңдеми боюнча маалыматтар "алып сатарлардын" соода жүргүзүүсүн эске алуу менен көрсөтүлгөн.

МАЗМУНУ

Тышкы соода операцияларынын товардык диверсификацияланышын мүнөздөгөн товарлар экспортунун жана импортунун товардык концентрациялануу көрсөткүчтөрүнө ылайык, 2013-жылы экспорттун товардык концентрациялануусу 7,1 пайыздык пунктка көбөйгөндүгү, ошол эле учурда импорттун товардык концентрациялануусу 0,1 пайыздык пунктка төмөндөгөндүгү байкалган. Бул, өлкөнүн экспорттук көлөмүндө алтын үлүшүнүн көбөйүүсүнө алып келген, ошол эле мезгилде импорттун товардык ассортименти анчалык олуттуу өзгөрүүлөргө дуушар болгон эмес.

1-таблица. Тышкы сооданын товардык концентрациясы*
(пайыздарда)

	2009	2010	2011	2012	2013
Товарлардын экспорту	42,4	46,6	51,4	35,1	42,2
Товарлардын импорту	15,1	14,4	14,1	14,5	14,4

* УСКнын маалымат базасында Улуттук банктын эсептөөлөрү, УСКнын жана Улуттук банктын кошумча баа берүүлөрүн эске албаганда.

Улуттук статистика комитетинин жана Улуттук банктын кошумча баа берүүлөрүн эске алуу менен, ФОБ баасында товарлар экспорту 2012-жылга салыштырмалуу 4,8 пайызга жогорулап, 2 048,4 млн. АКШ доллар көлөмүндө (ИДӨгө карата 28,4 пайызда) түптөлгөн. Кошумча баа берүүлөрсүз товарлардын ФОБ баасындагы экспорту 1 790,5 млн. АКШ долларын түзгөн.

2-таблица. Товарлардын негизги түрлөрүнүн экспорту*
(млн. АКШ долларында)

Аталышы	2009	2010	2011	2012	2013	экспортко карата, пайыздарда	алтынды эске албаганда экспортко карата, пайыздарда
Бардыгы болуп экспорт	**1 443,5**	**1 488,4**	**1 978,9**	**1 673,0**	**1 790,5**	**100,0**	—
Алтын	529,5	668,3	1 006,2	562,3	736,8	41,1	—
Авиакеросин[1]	156,7	48,3	70,3	86,0	117,7	6,6	11,2
Жашылчалар	44,9	66,5	95,1	88,2	110,5	6,2	10,5
Кийим-кечелер жана аларга тиешелүү буюмдар	73,1	125,6	143,4	156,8	109,4	6,1	10,4
Мөмө-жемиштер жана жаңгактар, жаңы жыйналган жана кургатылган	30,1	33,0	39,2	55,5	54,4	3,0	5,2
Жүк ташуу үчүн автомобилдер жана атайын багытка каралган автомобилдер	11,8	5,4	22,3	80,3	30,7	1,7	2,9
Башка органикалык эмес заттар	250,4	157,2	27,6	36,4	28,9	1,6	2,7
Электр тогу	39,3	48,4	80,4	46,1	20,5	1,1	1,9
Пахта	21,6	27,8	31,0	33,9	19,9	1,1	1,9
Баалуу металл кени жана алардын концентраттары	2,5	0,9	17,8	56,2	18,9	1,1	1,8
Майдан жана сырдан тышкары, сүт, каймак, сүт азыктары	16,3	23,6	23,4	21,0	12,0	0,7	1,1
Башка товарлар	267,4	283,3	422,2	450,3	530,9	29,6	50,4
Алтынды эске албаганда, бардыгы болуп экспорт	**914,1**	**820,1**	**972,7**	**1 110,7**	**1 053,8**	—	**100,0**

* ФОБ баасында, Улуттук банктын жана УСК баа берүүлөрүн эске албаганда
[1] Борт запастарды чыгаруу

Экспорттун алгылыктуу динамикасы алтын, айыл чарба продукциясы жана мунайзаттары сыяктуу товарларды берүүнүн көбөйүшү менен шартталган, бул ата мекендик экспорттун начар

МАЗМУНУ

диверсификацияланышы проблемасынын сакталып калгандыгын тастыктаарын белгилей кетүү зарыл. **Алтынды эске алуусуз экспорт** 1 053,8 млн. АКШ долларын[2] түзгөн, бул 2012-жылдын көрсөткүчүнөн 5,1 пайызга төмөн.

Экспорт көлөмүнүн эң эле олуттуу кыскарышы төмөнкү товарлар боюнча байкалган: "Кийим-кечелер жана ага тиешелүү буюмдар", "Жүк ташуу үчүн каралган автоунаалар жана атайы багытта колдонулуучу автоунаалар", "Кендер жана баалуу металлдардын концентраттары", "Электр тогу" жана "Пахта". Аталган тенденция, негизинен, жеңил өнөр жай, электр энергиясын өндүрүү жана бөлүштүрүү, металл кендерин казып алуу сыяктуу экономиканын экспортко багытталган мындай тармактарында өндүрүү көлөмдөрүнүн төмөндөөсү менен шартталган. Ата мекендик тигүү продукциясына тышкы рыноктордо суроо-талаптын төмөндөөсү башка мүмкүн болуучу фактордон болгон.

Кыргыз Республикасынын экспортун тармактар боюнча бөлүштүрүүдө **кайра иштетүү өнөр жайы** (металлургия, текстиль жана тигүү өндүрүшү) жана **айыл чарба** продукциясы олуттуу бөлүктү ээлейт. Баалуу металлдарды өндүрүүнүн калыбына келишинин эсебинен **металлургия продукцияларын** өндүрүүнүн 1,9 эсеге[3] өсүшү, алтын экспортунун көлөмүнө оң таасирин тийгизген. Алтынга дүйнөлүк баанын төмөндөп кетишине байланыштуу, экспорт баасы да 19,5 пайызга төмөндөгөн, бирок алтынды ташып кетүүнүн айкын көлөмүнүн 62,7 пайызга көбөйүүсү, алтынды ташып кетүүнүн нарктык көлөмүнүн өсүшүнө алып келген. Чоюн жана болот экпортунун 37,6 пайызга (анын 80,0 пайызы реэкспорт болуп саналат) жана ар кандай баалуу эмес металлдардын 39,9 пайызга көбөйүүсү да байкалган.

3-таблица. Металлургия өндүрүшүнүн негизги экспорттук продукциясы*

Товарлардын аталыштары	өлч. бирдиги	2009	2010	2011	2012	2013
Алтын	*т*	16,3	17,1	20,2	10,4	16,9
	млн. АКШ долл.	529,5	668,3	1 006,2	562,3	736,8
Чоюн жана болот	*миң т*	3,0	17,0	26,4	28,9	39,7
	млн. АКШ долл.	1,1	5,5	17,9	26,3	36,2
Ар түрдүү баалуулукка жатпаган металлдар	*миң т*	0,9	0,8	0,7	1,1	2,0
	млн. АКШ долл.	4,7	6,8	9,2	10,7	15,0
Башка категорияда камтылбаган, баалуулукка жатпаган түстүү металл сыныктары жана калдыктары	*миң т*	4,7	8,6	9,6	11,7	14,5
	млн. АКШ долл.	1,7	3,9	8,6	12,1	11,6
Металл сыныктары жана кара металл калдыктары	*миң т*	56,6	103,8	145,4	90,0	61,0
	млн. АКШ долл.	3,1	6,3	12,4	7,8	5,0
Баалуу металлдан жасалган зер буюмдар жана алардын тетиктери	*млн. АКШ долл.*	1,9	0,5	3,2	3,3	1,6

* ФОБ баасында, Улуттук банктын жана УСКнын баа берүүлөрүн эске албаганда

2013-жылы Кыргыз Республикасынын[4] аймагына айрым товарларды ташып келүү эрежелеринин өзгөрүүсүнөн жана чет өлкөлүк сатуу рынокторунда тигүү тармагынын продукциясына суроо-талаптын төмөндөөсүнөн улам, **текстиль жана тигүү тармагынын** өндүрүш көлөмүнүн[5] жана

[2] Улуттук банктын жана Улуттук Статистика комитетинин кошумча баа берүүлөрүсүз, ФОБ бааларында; Улуттук банктын жана УСКнын кошумча баа берүүлөрү боюнча, алтынды эске алуусуз экспорт 1 311,8 млн. АКШ долларын түзгөн.

[3] "Кыргыз Республикасынын социалдык-экономикалык абалы (2013-ж. январь-декабрь айлары)", Кыргыз Республикасынын Улуттук Статистика комитети.

[4] Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2012-жылдын 17-августундагы N573 "Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн айрым чечимдерине өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду киргизүү жөнүндө" токтомуна ылайык, товарлардын айрым түрлөрүн жерде жүрүүчү транспорт каражаттары менен ташып келүүдө бажы алымдарынын жана салыктардын бирдиктүү чени 1 кг үчүн 0,15 АКШ долларынан 0,35 долларга чейин жогорулатылган.

[5] Улуттук Статистика комитетинин маалыматтары боюнча, 2013-жылдын январь-декабрь айларында текстиль жана тигүү өндүрүшүнүн көлөмү 16,5 пайызга кыскарган.

продукциясынын экспортунун төмөндөөсү байкалган. Алсак, отчеттук мезгил ичинде кийим-кече жана ага тиешелүү буюмдар экспортунун көлөмү 109,4 млн. АКШ долларын түзгөн, бул 2012-жылы жетишилген деңгээлден 30,2 пайызга төмөн. Тармакта экспорттун олуттуу төмөндөшү, товарлардын көрсөтүлгөн топторунун эң ири – "аялдар жана кыздар үчүн тигилген кийимдер" статьясы боюнча байкалган (27,8 пайызга же 26,7 млн. АКШ долларга кыскарган). Бул товарлар экспортунун кыскарышы берүүлөрдүн айкын көлөмүнүн (тиешелүүлүгүнө жараша 22,1 жана 7,4 пайызга) төмөндөшүнөн эсебинен жүргөн. Тигүү тармагынын башка товарларынын экспортунун көлөмү да кыскарган, мында көрсөтүлгөн товарларды берүүлөрдүн айкын көлөмүнүн кыскаруусу орточо экспорттук баалардын төмөндөөсү менен коштолгон.

4-таблица. Тигүү өндүрүшүнүн негизги экспорттук продукциясы*

Товарлардын аталыштары	өлч. бирдиги	2009	2010	2011	2012	2013
Кийим-кечелер жана аларга тиешелүү буюмдар баардыгы болуп	*млн. АКШ долл.*	**73,1**	**125,6**	**143,4**	**156,8**	**109,4**
Аялдар жана кыздар үчүн текстиль	*млн.даана*	31,6	43,4	42,4	60,5	56,0
кездемелеринен тигилген кийим-кечелер	*млн. АКШ долл.*	57,2	82,0	84,2	96,0	69,3
Токулган же токулбаган, согулган же согулбаган кийим-кечелерге тиешелүү буюмдар	*млн. АКШ долл.*	4,7	10,8	13,0	20,8	14,3
Эр адамдар жана балдар үчүн текстиль	*млн.даана*	4,1	7,2	7,5	10,2	8,3
материалдарынан тигилген кийим-кечелер	*млн. АКШ долл.*	6,6	13,7	19,2	17,6	13,8
Эр адамдар жана балдар үчүн токулган же	*млн.даана*	0,4	2,9	3,4	8,0	6,7
согулган кийим-кечелер	*млн. АКШ долл.*	0,3	2,3	2,0	4,4	2,6
Текстиль кездемелеринен даярдалган, трикотаж же трикотаж эмес кийим-кечелерге тиешелүү буюмдар	*млн. АКШ долл.*	1,4	3,0	3,3	5,7	2,5
Башка кийим-кечелер жана аларга тиешелүү буюмдар	*млн. АКШ долл.*	7,6	24,6	34,6	33,1	21,3

* ФОБ баасында, Улуттук банктын жана УСКнын баа берүүлөрүн эске албаганда

2013-жыл жыйынтыгы боюнча айыл чарба продукциясын өндүрүп алуунун реалдуу өсүшү 2,9 пайызды[6] түзгөн, бул негизинен, өсүмдүк өстүрүүдөн алынган продукцияларды өндүрүүнүн жогорулоосу менен шартталган. Ыңгайлуу климаттык шарттар, айкын көлөмдүн эсебинен экспорттун көбөйүүсүн шарттаган. Отчеттук мезгил ичинде жашылча жана мөмө-жемиштер экспорту 15,0 пайызга (же 21,8 млн. АКШ долларына), тирүү жандыктардын экспорту 30,8 пайызга (же 2,5 млн. АКШ долларына), эт жана эт азыктарын – 18,3 пайызга (же 1,1 млн. АКШ долларына) өскөн. Ушуну менен бирге эле, 2012-жылдын октябрь айында күчүнө кирип, 2013-жылдын жарым жылынан ашык колдонулган Бажы бирлигинин аймагында сүт азыктарын алып кирүүгө тыюу салуулар жана ага байланыштуу сүт азыктарын алып чыгуунун көлөмүнүн олуттуу төмөндөшү (43,0 пайызга же 9,0 млн. АКШ долларына кыскаруу) себеп болгон. Отчеттук мезгил ичинде айдоо аянттарынын кыскарышына байланыштуу, пахта экспортунун төмөндөөсү да байкалган. Белгиленген товарлар экспортунун төмөндөөсү, эң башкысы, ташып кетүүнүн айкын көлөмүнүн төмөндөшүнөн улам келип чыккан.

[6] "Кыргыз Республикасынын социалдык-экономикалык абалы (2013-ж. январь-декабрь айлары)", Улуттук Статистика комитети.

5-таблица. Айыл чарбасынын негизги экспорттук продукциясы*

Товарлардын аталыштары	өлч. бирдиги	2009	2010	2011	2012	2013
Жаңы үзүлгөн, тоңдурулган же консервацияланган жашылчалар	*миң т*	124,3	276,3	299,5	227,6	244,8
	млн. АКШ долл.	44,9	66,5	95,1	88,2	110,5
Мөмө-жемиштер, жаңгактар	*миң т*	100,8	93,8	83,9	89,9	92,5
	млн. АКШ долл.	30,1	33,0	39,2	55,5	54,4
Пахта	*миң т*	22,1	19,8	21,2	26,9	15,5
	млн. АКШ долл.	21,6	27,8	31,0	33,9	19,9
Даяр эмес тамеки; тамеки калдыктары	*миң даана*	4,9	6,8	4,4	3,6	3,9
	млн. АКШ долл.	14,2	21,1	13,1	12,0	14,3
Майдан жана сырдан тышкары, сүт, каймак, сүт азыктары	*миң т*	23,4	31,7	24,6	25,1	12,8
	млн. АКШ долл.	16,3	23,6	23,4	21,0	12,0
Тирүү малдар	*миң т*	37,3	24,9	41,4	27,6	481,9
	млн. АКШ долл.	4,6	3,5	7,7	8,2	10,7
Эт жана эт азыктары	*миң т*	0,5	1,1	0,3	0,6	0,7
	млн. АКШ долл.	1,3	6,2	2,6	6,1	7,2
Ири мүйүздүү мал терилери жана иштетилбеген булгаары	*млн. т*	0,3	0,3	1,2	1,2	1,3
	млн. АКШ долл.	1,3	0,8	3,6	4,7	3,6

* ФОБ баасында, Улуттук банктын жана УСКнын баа берүүлөрүн эске албаганда

Отчеттук мезгил ичинде экспорттун 13,1 пайызы каттоого алынган **реэкспорт**[7] менен камсыздалган, анын негизги үлүшүн машиналардын ар кандай түрлөрү, жабдуулар жана аларга керектүү тетиктер, башка органикалык эмес заттар, керектөө товарлары жана башка продукциянын түрлөрү түзгөн. 2012-жылы бардык реэкспорттун жана башка органикалык эмес заттардын 32,4 пайызын түзгөн, ошондой эле жүк ташуу үчүн каралган автоунааларды жана атайы багытта колдонулган автоунааларды берүүлөр төмөндөгөндүгүнө байланыштуу, 2013-жыл ичинде реэкспорт 4,7 пайызга кыскарган.

6-таблица. Товарлардын негизги түрлөрүнүн реэкспорту*
(млн. АКШ долл.)

Аталышы	2009	2010	2011	2012	2013
Реэкспорт, бардыгы болуп	349,8	190,7	139,6	245,4	233,9
Чоюн жана болот	—	0,1	10,2	18,3	28,9
Башка органикалык эмес химиялык заттар	137,7	128,2	25,4	36,4	28,9
Жүк ташуу үчүн автоунаалар жана атайын багытка каралган автоунаалар	10,6	4,9	21,1	79,4	27,8
Автоунаа тетиктери жана ага тиешелүү буюмдар	4,0	7,5	17,9	24,5	27,2
Резина дөңгөлөктөрү	6,9	0,7	10,2	11,2	25,9
Жеңил автоунаалар жана адам ташууга багытталган транспорт каражаттары	0,3	1,1	4,9	4,5	10,4
Кол жана машина менен иштетүүчү инструменттер	0,1	0,1	9,3	6,6	6,4
Учуучу аппараттар жана аларга байланыштуу жабдуулар	2,9	1,7	2,7	7,6	5,3
Бульдозерлер, грейдерлер жана өзү жүрүүчү тегиздегичтер	0,2	0,1	—	3,4	4,4
Жер семирткичтер	—	0,1	4,0	5,2	3,9
Кофе, чай, какао жана алар аралаштырып жасалган таттуу азыктар	2,1	2,0	3,4	3,4	1,1
Жылуулук алмаштыргычтар	—	—	—	3,1	0,2
Башка товарлар	185,3	44,3	30,4	41,6	63,5

* ФОБ баасында, Улуттук банктын жана УСКнын баа берүүлөрүн эске албаганда

[7] Реэкспорт – бул, чет өлкөдө өндүрүлгөн (буга чейин башка өлкөлөрдө өндүрүлгөн жана мурда импорттолгон) товарларды өлкөдөн чыгарып кетүү, б.а. алгач импорттолгон абалына салыштырганда эч кандай олуттуу өзгөртүүлөрсүз буга чейин алынып келинген товарлар.

МАЗМУНУ

Отчеттук мезгилдин жыйынтыгы боюнча экспорттун географиялык түзүмүндө олуттуу өзгөрүүлөр болгон эмес. Экспорттун жалпы көлөмүндө Россия, Швейцария жана Кытай сыяктуу өлкөлөрдүн үлүшүнүн кыскаруусу, экспорттун географиялык концентрациялануусунун 2012-жылга салыштырганда 3,6 пайыздык пунктка төмөндөгөндүгүнөн улам болгон.

7-таблица. Экспорттун географиялык концентрациясы*

(пайыздарда)

	2009	2010	2011	2012	2013
Экспорт	39,8	40,1	49,9	44,3	40,7
КМШ	55,0	61,6	56,4	56,4	57,5
Алыскы чет өлкөлөр	54,0	51,9	72,8	69,3	57,2

* УСКнын маалыматтарынын негизинде Улуттук банктын эсептөөлөрү, УСКнын жана Улуттук банктын кошумча баа берүүлөрүн эске албаганда

Географиялык түзүмгө ылайык, 2013-жылы Бажы бирлигинин өлкөлөрү: Россия Федерациясы, Казакстан жана Беларусь, Кыргыз Республикасынын башкы соода өнөктөшү бойдон калган, чогуу алганда экспорттун 31,4 пайызы жогоруда аталган өлкөлөргө туура келет. Экспорттун жалпы көлөмүндө Швейцариянын салыштырма салмагы 28,7 пайызды түзөт. Бириккен Араб Эмиратына алтын экспорту өлкө экспортунун 12,4 пайызын камсыздаган. Алтынды эске албагандагы товарлардын айрым түрлөрүн географиялык бөлүштүрүлүшү, ата мекенде өндүрүлгөн товарлардын КМШ өлкөлөрүнүн негизги рыноктогунда сатып өткөрүлгөндүгүн тастыктайт. Мында, жогорку географиялык концентрациялануу, мурдагыдай эле, ири экспорттук товарларга мүнөздүү.

8-таблица. Товарлардын айрым түрлөрүнүн экспортунун географиялык түзүмү*
(млн. АКШ долл.)

Товарлардын аталыштары	Мамлекеттер	2009	2010	2011	2012	2013	2013-ж. жыйынт. карата, пайыздарда
Алтын	**Бардыгы болуп**	**529,5**	**668,3**	**1 006,2**	**562,3**	**736,8**	
	алардын ичинен:						
	Швейцария	443,0	386,3	867,5	544,7	510,7	69,3
	БАЭ	86,5	282,0	137,3	0,1	206,5	28,0
	Британ-Виргиния аралдары	—	—	—	12,9	11,4	1,5
	Бельгия	—	—	0,5	4,5	7,7	1,0
Авиакеросин	**Бардыгы болуп**	**156,7**	**48,3**	**70,3**	**86,0**	**117,7**	
	алардын ичинен:						
	Россия	13,6	18,7	32,1	41,8	53,1	45,2
	Түркия	9,3	8,3	12,2	12,9	21,2	18,0
	Кытай	1,6	1,8	4,1	7,4	8,8	7,5
	БАЭ	10,0	13,3	7,2	6,8	7,3	6,2
	Германия	0,2	0,4	0,6	4,5	5,7	4,8
Жаңы үзүлгөн, тоңдурулган же консервацияланган жашылчалар	**Бардыгы болуп**	**44,9**	**66,5**	**95,1**	**88,2**	**110,5**	
	алардын ичинен:						
	Түркия	21,0	21,2	34,1	26,3	50,6	45,8
	Казакстан	0,4	16,5	33,7	36,1	32,7	29,6
	Болгария	3,4	5,0	6,2	7,6	8,5	7,7
	Россия	15,1	17,2	13,5	7,1	4,5	4,1
Кийим-кечелер жана аларга тиешелүү буюмдар	**Бардыгы болуп**	**73,1**	**125,6**	**143,4**	**156,8**	**109,4**	
	алардын ичинен:						
	Казакстан	0,4	0,3	6,8	81,2	105,2	96,1
	Россия	71,4	124,0	135,6	75,3	3,8	3,5
	Кытай	0,2	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1
	БАЭ	0,2	0,1	0,1	—	0,1	0,1
Мөмө-жемиштер, жаңгактар, жаңы жыйналып алынгандары жана кургатылгандар	**Бардыгы болуп**	**30,1**	**33,0**	**39,2**	**55,5**	**54,4**	
	алардын ичинен:						
	Казакстан	0,2	8,6	25,4	44,6	41,8	76,9
	Кытай	0,4	0,5	0,2	0,5	3,5	6,4
	Иран	2,7	3,4	5,1	1,8	2,7	5,0
Жүк ташуу үчүн автоунаалар жана атайын багытка каралган	**Бардыгы болуп**	**11,8**	**5,4**	**22,3**	**80,3**	**30,7**	
	алардын ичинен:						
	Өзбекстан	9,3	3,4	20,8	78,3	23,3	75,7
	Казакстан	0,6	0,5	0,6	0,2	3,6	11,6
Башка органикалык эмес заттар	**Бардыгы болуп**	**250,4**	**157,2**	**27,6**	**36,4**	**28,9**	
	алардын ичинен:						
	Казакстан	17,8	10,1	27,6	36,4	28,9	100,0
	Франция	180,8	36,9	—	—	—	—
	АКШ	37,1	90,0	—	—	—	—
	Канада	14,7	13,8	—	—	—	—
Электр тогу	**Бардыгы болуп**	**39,3**	**48,4**	**80,4**	**46,1**	**20,5**	
	алардын ичинен:						
	Казакстан	39,1	48,3	68,9	38,2	20,5	99,9
Пахта	**Бардыгы болуп**	**21,6**	**27,8**	**31,0**	**33,9**	**19,9**	
	алардын ичинен:						
	Россия	16,5	19,9	27,4	27,2	12,8	64,1
	Түркия	2,7	4,9	1,4	4,9	6,1	30,9
Баалуу металл кендери жана алардын концентраттары	**Бардыгы болуп**	**2,5**	**0,9**	**17,8**	**56,2**	**18,9**	
	алардын ичинен:						
	Казакстан	—	—	7,7	25,4	17,4	92,1

* УСКнын маалыматтары, ФОБ баасында, Улуттук банктын жана УСКнын баа берүүлөрүн эске албаганда

МАЗМУНУ

Товарлардын ФОБ баасындагы **импорту** 2013-жыл жыйынтыгы боюнча 8,7 пайызга өсүп, 5 613,6 млн. АКШ долларын (ИДӨгө карата 77,8 пайызды) түзүү менен акыркы жылдардын ушул эле мезгилиндеги максимумга жеткен.

9-таблица. ЭСТКнын бөлүктөрү боюнча импорттун бөлүштүрүлүшү*
(салыштырма салмак, пайыздар)

	2009	2010	2011	2012	2013
Бардыгы болуп	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
Машиналар жана транспорттук жабдуулар	19,9	21,5	22,7	24,3	24,6
Минерал отуну, майлоочу майлар жана ушундай эле материалдар	26,4	26,5	22,8	21,5	21,8
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары	15,2	14,2	15,6	15,7	17,3
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар	12,7	12,7	12,7	10,7	10,6
Башка категорияда камтылбаган химиялык заттар жана ушундай эле продуктылар	11,0	10,6	11,1	10,1	10,7
Ар кандай даяр буюмдар	9,1	8,6	9,2	9,0	8,9
Суусундуктар жана тамеки	2,6	2,7	2,5	5,2	2,3
Отундан тышкары, азык-түлүк болбогон чийки заттар	1,9	1,7	2,0	2,0	2,3
Малдын жана өсүмдүк майлары, тоң майлар жана мом	1,2	1,5	1,4	1,1	1,1
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана опер-лар	0,1	0,0	0,0	0,4	0,3

* УСКнын маалыматтары, СИФ баасында

Отчеттук мезгил ичинде импорттун **товардык түзүмүндө** машиналар жана транспорттук жабдуулар олуттуу салыштырма салмакты ээлешкен (24,6 пайыз). Көрсөтүлгөн топтун товарларын ташып келүүнүн нарктык көлөмү 10,4 пайызга өсүп, 1 494,6 млн. АКШ долларына жеткен.

Мурда колдонулган автоунаалардын, жеңил автоунаалардын жана эл ташуу үчүн каралган транспорт каражаттарынын, сүйрөөчү тракторлордун жана жол курууда иштетилүүчү трейлерлердин импортунун көбөйүүсү, ушул топтун өсүшүнө негизги таасирди тийгизген (өсүш, тиешелүүлүгүнө жараша – 25,7 пайызга, 2,4 эсеге жана 65,6 пайызга). Мында, жүк ташуу үчүн каралган автоунааларды жана атайын багытта колдонулган автоунааларды ташып келүү 41,9 пайызга (же 79,6 млн. АКШ долларына) кыскарган, бул товарлардын көрсөтүлгөн тобунун чогуу алгандагы импорт көлөмүнүн өсүшүнө токтотуучу таасирин тийгизген.

Ушул топтун жүк ташуу үчүн каралган автоунаалары, атайы багытта колдонулуучу автоунаалар, жеңил автоунаалар, аларга тиешелүү тетиктер, учуучу аппараттар жана аларга байланыштуу жабдуулар сыяктуу айрым товарлары андан ары реэкспорттоо үчүн алынып келээрин да белгилеп кетүү зарыл.

10-таблица. "Машиналар жана транспорттук жабдуулар" тобунун негизги товарлары*

Товарлардын аталыштары	өлч. бирдиги	2009	2010	2011	2012	2013
Бардыгы болуп	**млн. АКШ долл.**	**604,4**	**691,9**	**968,5**	**1 354,1**	**1 494,6**
Мурда пайдаланууда болгон жеңил автоунаалар	*миң даана*	27,9	26,7	53,7	69,6	87,5
	млн. АКШ долл.	99,8	103,4	214,7	279,6	313,4
Жүк ташуу үчүн автомобилдер жана атайын багытка каралган автомобилдер	*миң даана*	1,9	1,7	3,4	5,2	5,0
	млн. АКШ долл.	47,7	78,3	92,4	189,7	110,2
Жарымтрейлер үчүн жол унаалары	*миң даана*	0,2	0,2	1,1	2,0	1,8
	млн. АКШ долл.	4,1	6,0	21,1	39,4	65,3
Электр линиялык телефон же телеграф аппараттары	*млн. даана*	0,3	1,5	2,1	1,6	1,8
	млн. АКШ долл.	30,5	51,5	100,4	67,8	63,9
Автоунаа тетиктери жана ага тиешелүү буюмдар	*млн. АКШ долл.*	36,7	32,5	33,8	49,6	63,7
Мурда пайдаланууда болгон жүк ташуучу автоунаалар	*миң даана*	2,8	1,9	4,1	7,6	8,6
	млн. АКШ долл.	12,3	16,0	27,4	54,6	60,8
Трансформаторлор, электрдик	*миң даана*	4,2	5,6	2,7	4,2	2,7
	млн. АКШ долл.	3,4	12,8	6,0	38,9	52,2
Жеңил автоунаалар жана адам ташууга багытталган трансп. каражаттар	*миң даана*	0,8	0,9	1,3	1,3	2,6
	млн. АКШ долл.	14,4	16,5	22,1	19,7	47,1
Механикалык күрөктөр, экскаваторлор, өзү жүрүүчү сузгуч жүктөгүчтөр	*даана*	276,0	154,0	227,0	463,0	818,0
	млн. АКШ долл.	16,1	24,2	21,1	43,1	39,5
Учуучу аппараттар жана аларга байланыштуу жабдуулар	*млн. АКШ долл.*	14,7	5,1	35,5	29,5	38,7
Изоляцияланган электр өткөрмөлөрү, кабель	*миң даана*	2,9	2,1	2,8	5,5	5,8
	млн. АКШ долл.	10,6	9,9	13,1	29,4	32,1
Жарандык курулуш үчүн машиналардын жана жабдуулардын башка категорияда камтылбаган тетиктери	*миң даана*	1,6	1,6	2,6	2,5	2,5
	млн. АКШ долл.	20,3	18,9	34,0	35,6	28,0
Башка товарлар	*млн. АКШ долл.*	293,8	316,8	346,7	477,1	579,9

* УСКнын маалыматтары, СИФ баасында

2013-жылы товарлар импортунда "минерал отуну, майлоочу майлар жана ушундай эле материалдар" тобунун салыштырма салмагы 21,8 пайызды (суммардык мааниде алганда 1 326,0 млн. АКШ долларды) түзгөн. Ушул топто басымдуу салыштырма салмакты мунайзаттары ээлейт.

Отчеттук мезгил ичинде мунайзаттарын ташып келүү көлөмүнүн 12,4 пайызга көбөйгөндүгү байкалган. Мындай өсүш, 2012-жылдагы тиешелүү көрсөткүчкө салыштырмалуу ташып келүүнүн айкын көлөмүнүн 17,3 пайызга көбөйүүсүнүн эсебинен жүргөн, ошол эле учурда ташылып келинген мунайзаттарынын орточо контракттык баалары 4,2 пайызга төмөндөгөн. Мунайзаттары импортунун өсүшүнө дизель отуну жана автоунаа бензини негизги салым кошкон, аларды ташып келүү көлөмү тиешелүүлүгүнө жараша 21,1 жана 10,9 пайызга көбөйгөн (абсолюттук мааниде алганда тиешелүүлүгүнө жараша 77,5 жана 56,0 млн. АКШ долларына). Отчеттук мезгил ичинде жаратылыш газын сунуштоо 19,1 пайызга төмөндөгөн, ошол эле учурда көмүр сунушу 29,1 пайызга жогорулаган.

11-таблица. Мунайзаттардын импорту*
(млн. АКШ долл.)

Товарлардын аталыштары	өлч. бирдиги	2009	2010	2011	2012	2013	бардыгы, пайыздарда
Мунайзаттар, бардыгы болуп	***миң т***	**1 570,9**	**1 189,3**	**1 196,0**	**1 401,4**	**1 643,4**	**100,0**
	млн. АКШ долл.	**707,1**	**752,1**	**864,2**	**1 069,1**	**1 201,3**	**100,0**
Автоунаа бензини	*миң т*	523,3	423,8	558,7	709,6	840,4	51,1
	млн. АКШ долл.	249,2	295,2	393,6	515,6	571,5	47,6
Дизель отуну	*миң т*	220,0	247,9	354,1	468,5	587,4	35,7
	млн. АКШ долл.	91,9	148,7	268,5	367,3	444,9	37,0
Авиакеросин	*миң т*	630,3	320,9	117,6	102,1	125,9	7,7
	млн. АКШ долл.	303,5	229,0	111,4	105,4	115,3	9,6
Башка майлоочу майлар	*миң т*	14,0	11,2	13,8	14,9	16,8	1,0
	млн. АКШ долл.	19,2	17,6	23,9	26,3	32,4	2,7
Мазут	*миң т*	128,3	128,5	76,4	39,5	9,4	0,6
	млн. АКШ долл.	24,4	37,0	29,1	16,5	4,7	0,4
Иштетиле элек мунай	*миң т*	10,8	14,8	0,0	6,3	1,0	0,1
	млн. АКШ долл.	3,7	5,2	0,0	4,0	0,6	0,1
Жана башка мунайзаттары	*миң т*	44,3	42,2	75,5	60,5	62,3	3,8
	млн. АКШ долл.	15,1	19,3	37,6	33,9	31,8	2,6

* УСКнын маалыматтары боюнча, СИФ баасында

Материалдык түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарларынын салыштырма салмагы импорттолгон товарлардын жалпы көлөмүнөн 17,3 пайызды түзгөн (суммардык мааниде алганда 1 049,3 млн. АКШ доллары). Товарлардын ушул тобунун түзүмү боюнча баяндама жасоо, мурдагы жылга караганда көлөмү 22,7 пайызга (278,4 млн. АКШ долларына чейин) көбөйгөн чоюн жана болот анын төрттөн бир бөлүгүнөн көбүрөөгүн ээлей тургандыгын көрсөтөт. Чоюндан, болоттон же алюминийден жасалган ар кандай конструкциялар импортунун 2,5 эсеге (110,1 млн. АКШ долларына чейин), резинадан жасалган дөңгөлөктөрдүн – 16,3 пайызга, кагаз жана картондун – 16,7 пайызга көбөйгөндүгү да байкалган. Мында текстиль кездемелери жана инструменттердин түшүүлөрүнүн төмөндөөсү белгиленген.

12-таблица. "Материалдын түрү боюнча классификацияланган, өнөр жай товарлары" тобунун негизги товарларынын экспорту

(млн. АКШ долл.)

Товарлардын аталыштары	өлч. бирдиги	2009	2010	2011	2012	2013
Баардыгы болуп	**млн. АКШ долл.**	**461,7**	**457,9**	**662,7**	**872,8**	**1 049,3**
Чоюн жана болот	*миң т*	164,9	122,1	166,5	253,8	333,2
	млн. АКШ долл.	101,0	93,5	146,8	226,9	278,4
Чоюндан, болоттон же алюминийден жасалган, башка категорияга камтылбагандар	*миң т*	14,4	6,8	10,0	22,5	52,4
	млн. АКШ долл.	17,1	11,1	18,3	44,3	110,1
Резина дөңгөлөктөрү	*млн.даана*	1,2	1,1	1,6	1,4	1,3
	млн. АКШ долл.	35,5	42,6	55,5	71,1	82,7
Жасалма текстиль материалдарынан токулган кездемелер	*млн.кв.м*	179,9	175,7	251,7	234,0	175,6
	млн. АКШ долл.	50,4	49,0	63,3	74,5	74,4
Кагаз жана картон	*миң т*	23,2	22,6	29,3	31,2	32,6
	млн. АКШ долл.	24,2	25,4	36,3	39,7	46,3
Тапталган жыгач жана калыбына келтирилген жыгач	*миң куб.м*	71,4	71,0	85,8	143,3	153,9
	млн. АКШ долл.	18,7	20,3	29,6	40,5	42,6
Сымдардан жасалган буюмдар жана тосмо торлор	*миң т*	5,0	2,3	3,9	9,3	19,9
	млн. АКШ долл.	3,6	4,8	6,4	33,3	42,6
Сырдалган керамика плиткалары	*млн.кв.м*	2,1	2,4	2,8	3,9	4,3
	млн. АКШ долл.	9,4	10,6	14,2	20,5	29,5
Полго төшөлмөлөр	*миң т*	6,3	5,7	7,9	7,9	8,9
	млн. АКШ долл.	6,7	7,4	12,4	13,9	20,7
Башка категорияда камтылбаган жезден же болоттон жасалган буюмдар	*миң т*	9,0	9,3	11,6	8,5	11,1
	млн. АКШ долл.	7,9	9,9	14,1	18,3	18,9
Кол жана машина менен иштетүүчү инструменттер	*миң т*	5,6	12,2	15,1	13,5	2,7
	млн. АКШ долл.	7,9	14,9	26,9	27,6	17,3
Башка товарлар	*млн. АКШ долл.*	179,2	168,3	238,8	262,2	285,7

* УСКнын маалыматтары боюнча СИФ баасында

2013-жыл жыйынтыгы боюнча кофе, чай, какао жана алардан жасалган тамак-аштар, эт азыктары, дан өсүмдүктөрү жана кант тамак-аш азыктары импорттун жарымынан көбүрөөгүн ээлейт, мында алардын көлөмүнүн 2,6 пайызга төмөндөшү белгиленген. Бул топтун бардык калган товардык позициялары боюнча 21,0 пайыз деңгээлдеги өсүш белгиленген, бул жалпысынан ЭСТКнын бул тобунун импортунун чогуу алгандагы көлөмүнүн 2012-жылга салыштырмалуу 7,7 пайызга көбөйүшүн шарттаган.

МАЗМУНУ

13-таблица. "Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар" тобунун негизги товарларынын экспорту

(млн. АКШ долл.)

Товарлардын аталыштары	өлч. бирдиги	2009	2010	2011	2012	2013
Бардыгы болуп	**млн. АКШ долл.**	**384,8**	**408,5**	**540,7**	**597,8**	**644,1**
Кофе, чай, какао жана алар аралаштырып жасалган	*миң т*	22,3	21,3	25,5	26,6	26,5
таттуу азыктар	*млн. АКШ долл.*	55,4	60,5	82,3	101,9	90,8
Тартылбаган дан өсүмдүктөрү (полбаны кошо	*миң т*	341,1	349,2	289,9	438,4	363,0
алганда) жана угут	*млн. АКШ долл.*	62,7	62,3	67,0	93,6	89,9
Эт жана эт азыктары	*миң т*	63,4	99,2	84,3	76,6	60,6
	млн. АКШ долл.	44,6	77,3	72,5	76,3	88,0
Кант, патока жана бал	*миң т*	82,0	62,4	87,4	83,4	83,5
	млн. АКШ долл.	46,4	47,1	78,7	63,9	58,3
Башка категорияда камтылбаган тамак-аш	*миң т*	8,1	8,1	9,7	8,6	10,6
азыктары	*млн. АКШ долл.*	16,9	17,1	33,8	44,5	51,1
Дан азыктары, ундан же өсүмдүк жана жашылча	*миң т*	8,1	8,1	9,7	25,3	30,7
крахмалынан жасалган азыктар	*млн. АКШ долл.*	17,9	23,9	33,3	40,7	47,3
Буудай же угут уну	*миң т*	69,4	25,8	136,6	119,6	139,9
	млн. АКШ долл.	22,2	7,9	45,7	33,2	44,1
Мөмө-жемиштер, жаңгактар (май алынуучу жаңгактардан тышкары), жаңы жыйналып	*миң т*	41,4	47,4	33,8	28,2	38,3
алынгандары жана кургатылгандар	*млн. АКШ долл.*	18,2	23,5	21,2	22,0	36,6
Кант кошулуп жасалган кондитердик азыктар	*миң т*	12,4	9,9	8,8	8,9	11,1
	млн. АКШ долл.	14,2	15,1	17,7	19,9	25,3
Майдан жана сырдан тышкары, сүт, каймак, сүт	*миң т*	7,7	6,8	7,9	10,6	10,8
азыктары	*млн. АКШ долл.*	9,9	10,5	11,5	15,3	16,3
Башка товарлар	*млн. АКШ долл.*	76,6	63,4	77,0	86,5	96,3

* УСКнын маалыматтары, СИФ баасында

Отчеттук жыл ичинде импорттун **географиялык бөлүштүрүлүшү** олуттуу деле өзгөрүүлөргө дуушар болгон эмес. Импорттун географиялык концентрациялануу индекси 1,1 пайыздык пунктка жогорулаган, бул 2013-жылы негизги өнөктөш өлкөлөрдүн салыштырма салмагынын бир кыйла көбөйгөндүгүн тастыктайт.

14-таблица. Импорттун географиялык концентрациясы*

(пайыздарда)

	2009	2010	2011	2012	2013
Импорт	43,6	42,2	42,1	42,1	43,2
КМШ	67,2	67,7	68,8	67,8	70,8
Алыскы чет өлкөлөр	49,4	47,3	47,3	48,2	50,0

* УСКнын маалыматтарынын негизинде Улуттук банктын эсептөөлөрү, УСКнын жана Улуттук банктын кошумча баа берүүлөрүн эске албаганда

Россия Федерациясы мунайзаттарды негизги сунуштоочу бойдон калган. Негизги азык-түлүк товарларынын импорту өзгөчө, КМШ өлкөлөрүнөн жүзөгө ашырылган. Ушул өлкөлөрдөн дан жана алардан жасалган азыктар, кант, өсүмдүк майы жана башка тамак-аш азыктары сыяктуу азык-түлүк товарларынын эң ири тобу импорттолот.

Алыскы чет өлкөлөрдүн салыштырма салмагы көбүнчө сырттан алынып келинген азык-түлүктөн башка керектөө товарларынын түзүмүндө көбүрөөк. Кытайдан жана Түркиядан кийим-кечелерди алып келүүнүн чогуу алгандагы салыштырма салмагы 92,2 пайыздан ашкан, ал эми бут кийим импортунда 83,5 пайызды түзгөн. Япониядан, Германиядан, Кытайдан жана АКШдан бардык автоунааларды 69,5 пайызы импорттолот.

15-таблица. Товарлардын айрым түрлөрүнүн импортунун географиялык түзүмү*
(млн. АКШ долл.)

Товарлардын аталыштары	Өлкөлөр	2009	2010	2011	2012	2013	бардыгы болуп, пайыздарда
Тартылбаган дан өсүмдүктөрү (полбаны кошо алганда) жана угут	**Бардыгы болуп**	**62,7**	**62,3**	**67,0**	**93,6**	**89,9**	
	алардын ичинен:						
	Казакстан	59,7	61,5	66,9	93,6	83,3	92,7
Эт жана эт азыктары	**Бардыгы болуп**	**44,6**	**77,3**	**72,5**	**76,3**	**88,0**	
	алардын ичинен:						
	АКШ	27,4	48,9	45,0	39,2	43,9	49,9
	Кытай	13,1	23,4	19,3	26,3	31,1	35,3
Кант, патока жана бал	**Бардыгы болуп**	**60,6**	**62,2**	**96,4**	**83,8**	**83,6**	
	алардын ичинен:						
	Беларусь	15,7	6,1	6,3	16,9	25,4	30,4
	Украина	31,6	30,1	53,0	33,7	20,1	24,0
	Россия	4,0	13,4	5,5	5,4	10,5	12,5
Өсүмдүк майлары жана тоң майлар	**Бардыгы болуп**	**32,9**	**45,0**	**53,7**	**55,6**	**60,9**	
	алардын ичинен:						
	Россия	18,7	21,8	26,6	36,1	42,4	69,5
	Украина	5,7	10,9	7,6	8,8	10,6	17,4
	Казакстан	7,4	9,2	15,0	7,5	4,7	7,8
Дан азыктары, ундан же крахмалдан жасалган азыктар	**Бардыгы болуп**	**17,9**	**23,9**	**33,3**	**40,7**	**47,3**	
	алардын ичинен:						
	Украина	7,9	8,6	11,7	15,5	18,6	39,2
	Россия	6,6	9,6	13,9	15,2	17,2	36,3
	Казакстан	2,0	3,3	4,2	5,3	5,8	12,2
Кийим-кечелер жана аларга тиешелүү буюмдар	**Бардыгы болуп**	**107,6**	**118,6**	**184,3**	**239,3**	**231,4**	
	алардын ичинен:						
	Кытай	89,1	97,8	159,3	197,9	189,1	81,7
	Түркия	10,7	12,4	17,1	32,7	33,6	14,5
Бут кийим	**Бардыгы болуп**	**54,0**	**39,9**	**53,3**	**81,9**	**72,4**	
	алардын ичинен:						
	Кытай	46,2	31,3	40,3	61,4	52,6	72,6
	Түркия	2,3	2,0	4,5	6,1	7,9	10,9
	Россия	2,4	3,3	3,5	6,0	5,0	6,9
Мунай, мунайзаттары жана ушундай эле башка материалдар	**Бардыгы болуп**	**707,1**	**752,1**	**864,2**	**1 069,1**	**1 201,3**	
	алардын ичинен:						
	Россия	638,8	642,9	805,0	1 034,9	1 171,2	97,5
	Казакстан	7,0	8,0	6,7	6,6	9,7	0,8
Автоунаалар	**Бардыгы болуп**	**249,4**	**269,5**	**432,5**	**659,9**	**702,6**	
	алардын ичинен:						
	Япония	58,4	73,0	145,0	174,6	214,3	30,5
	Германия	49,1	41,2	75,3	111,8	123,5	17,6
	АКШ	36,7	36,7	43,4	57,5	87,0	12,4
	Кытай	15,1	69,2	58,9	96,6	63,5	9,0
	Корея	22,7	13,4	24,7	41,1	47,7	6,8

* УСКнын маалыматтары, СИФ баасында

МАЗМУНУ

ЭЛ АРАЛЫК КЫЗМАТ КӨРСӨТҮҮЛӨР ТЕҢДЕМИ (БАЛАНС)

2013-жыл үчүн эл аралык кызмат көрсөтүүлөр жүгүртүүсү 6,0 пайызга төмөндөп, 2 151,9 млн. АКШ долларын түзгөн.

3-график. Товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн тышкы соодасы*
(млн.АКШ долларында)

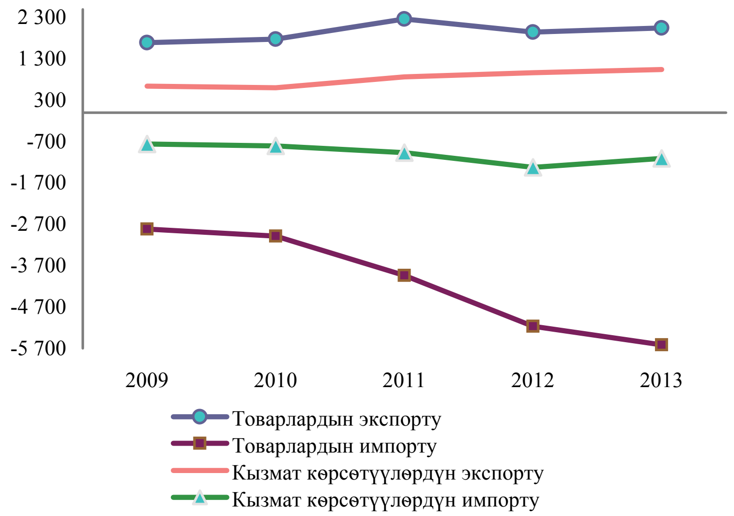

* УСКнын маалыматтары боюнча, Улуттук банктын жана УСКнын баа берүүлөрүн эске алуу менен

4-график. Эл аралык кызмат көрсөтүүлөр балансы
ИДПга карата пайызда

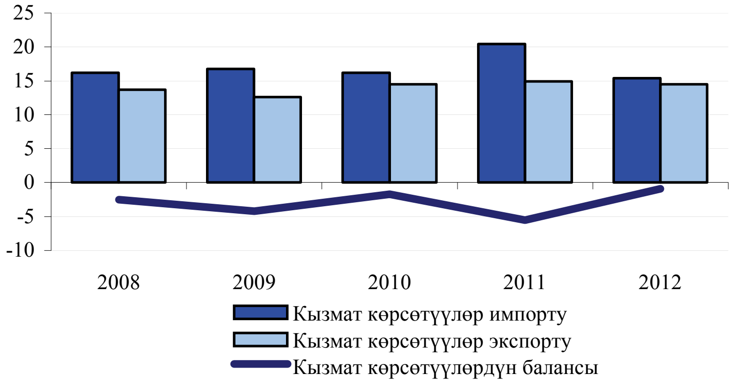

Эл аралык кызмат көрсөтүүлөр теңдеми (төлөм теңдемин нейтралдык сунуштоодо) терс түптөлүп, 66,6 млн. АКШ долларын түзгөн, бул мурдагы жылдын ушул мезгил ичиндеги кызмат көрсөтүү теңдеминин тартыштыгынан 81,3 пайызга аз (356,6 млн. АКШ доллары).

Мында, кызмат көрсөтүүлөр импортунун 16,2 пайызга төмөндөшүнө салыштырганда экспорттун өсүшүнүн 7,9 пайызга чейин басаңдашы байкалган.

Отчеттук мезгил ичинде **кызмат көрсөтүүлөр экспорту** 1 042,7 млн. АКШ долларына жеткен, бул товарлар экспорту көлөмүнүн 50,9 пайызына жана ИДӨгө карата 14,5 пайызына туура келет.

Кызмат көрсөтүүлөр импорту 1 109,2 млн. АКШ доллар өлчөмүндө түптөлгөн, бул товарлар импортунун 19,8 пайызын жана ИДӨгө карата 15,4 пайызын түзгөн.

Отчеттук мезгил ичинде кыдыруулар, транспорттук жана ишкердик кызмат көрсөтүүлөр мурдагыдай эле кызмат көрсөтүүлөрдүн аныктоочу статьяларынан болгон, алар чогуу алганда эл аралык кызмат көрсөтүүлөр жүгүртүүсүнүн 86,5 пайызын ээлеген.

"Кыдыруулар" статьясынын сальдосу 2012-жылдын деңгээлинен 2,1 эсеге ашуу менен 179,2 млн. АКШ доллар өлчөмүндөгү профицит менен калыптанган. Мында, кыдырууларга байланыштуу кызмат көрсөтүүлөр экспорту көбөйгөн (өсүш 21,9 пайызга көбүрөөк, эң башкысы, сырттан келгендердин санынын көбөйүүсүнүн эсебинен), ошол эле учурда Кыргыз Республикасынын жарандары чет өлкөдө болгон учурда аларга сунушталган кызмат көрсөтүүлөр боюнча өсүш 0,1 пайызды гана түзгөн.

2013-жыл үчүн транспорттук кызмат көрсөтүүлөр сальдосу, мурдагыдай эле 358,0 млн. АКШ доллар өлчөмүндө тартыштык менен түптөлгөн, бул 2012-жылга караганда 22,5 пайызга аз. Бул төмөндөө транспорттук кызмат көрсөтүүлөр көлөмүнүн төмөндөшү менен шартталган. Мында, резидент эместерге сунушталган транспорттук кызмат көрсөтүүлөрдүн көлөмү, эң башкысы, темир жол жана аба транспорттук кызматтарынын (тиешелүүлүгүнө жараша 8,3 жана 2,1 пайызга) көбөйгөндүгүнөн улам 1,8 пайызга өскөн. Өлкө резиденттерине чет өлкөдө транспорттун бардык

түрлөрү боюнча сунушталган транспорттук кызмат көрсөтүүлөрдүн төмөндөөсүнүн натыйжасында, импорттун көлөмү 15,6 пайызга төмөндөгөн.

Отчеттук мезгил ичинде ишкердик кызмат көрсөтүүлөрдүн таза экспорту оң белгиге ээ болуп, 40,4 млн. АКШ долларын түзгөн (2012-жылы 29,6 млн. АКШ долларында терс мааниде калыптанган). Отчеттук мезгил ичинде экспорттун сыяктуу эле (20,2 пайызга), импорттун (50,0 пайызга) төмөндөшү да байкалган. Кыргыз Республикасынын резиденттерине көрсөтүлгөн консультациялык кызмат көрсөтүүлөрдүн олуттуу кыскарышы ишкердик кызмат көрсөтүүлөр импортунун төмөндөөсүнө таасирин тийгизген негизги фактордон болгон. Ишкердик кызмат көрсөтүүлөр экспортунун кыскарышы эң оболу, тоо кендерин казып алуу өнөр жайы жагында, ошондой эле жерди жана кыймылсыз мүлктү ижарага берүү боюнча кызмат көрсөтүүлөр экспортунун төмөндөгөндүгүнө байланыштуу болгон.

КИРЕШЕЛЕР

2013-жыл жыйынтыгы боюнча "кирешелер" статьясынын сальдосу терс түптөлүп, 290,4 млн. АКШ долларын түзгөн, бул 2012-жылдын ушул эле көрсөткүчүнөн 81,3 пайызга көп.

Ишканалардын реинвестицияланган пайдасынын көлөмүнүн 2,1 эсеге (101,0 млн. АКШ долларынан 214,5 млн. АКШ долларына чейин) көбөйүүсү, эң башкысы, тике чет өлкө инвесторлорунун Кыргызстандагы инвестициялык ишинен алынган кирешелеринин көбөйүүсүн шарттаган. Тике инвесторлордун бөлүштүрүлгөн кирешесинин көлөмү (24,3 пайызга) көбөйүп, 12,2 млн. АКШ долларын түзгөн. Натыйжада, тике инвестициялар боюнча кирешелердин сальдосу 2 эсеге көбөйүү менен 226,7 млн. АКШ долларын түзгөн.

Мурда алынган кредиттер боюнча пайыздарды төлөө көлөмүнүн жыл сайын көбөйгөндүгү байкалган, бул негизинен, жеке сектордун өзүнүн чет өлкө кредиторлоруна пайыздарды төлөөнүн өсүшү менен байланыштуу болгон 2013-жылы бул көрсөткүч 22,1 млн. АКШ долларын түзгөн (көбөйүү 72,8 пайызга). Бул "башка инвестициялар боюнча кирешелер" статьясынын тартыштыгынын 40,8 пайызга (41,8 млн. АКШ долларына чейин) көбөйүүсүнө таасирин тийгизген.

Отчеттук мезгил ичинде "эмгекке төлөөлөр" статьясынын сальдосу да терс түптөлүп, 22,0 млн. АКШ долларын түзгөн (төмөндөө 23,8 пайыздык пунктту түзгөн). Мындай тенденция резидент эместердин Кыргыз Республикасында ишкердигинен түшкөн кирешелеринин чогуу алгандыгы көлөмүнүн төмөндөшү менен шартталган.

ТРАНСФЕРТТЕР

2013-жыл жыйынтыгы боюнча **күндөлүк трансферттердин** оң теңдеми максимумга жетип 2 238,0 млн. АКШ долларын түзгөн, бул 2012-жылга караганда 8,6 пайызга көп. ИДӨгө карата күндөлүк трансферттер эсебинин сальдосунун катышы 31,0 пайызды түзгөн.

Күндөлүк трансферттер эсебинде **жеке трансферттер** мурдагыдай эле аныктоочу ролду ойногон (төлөм теңдеминин нейтралдуу мааниси), алардын таза агылып кирүүсү 2 153,9 млн. АКШ долларын түзгөн. Бул көрсөткүчтүн өсүш арымы төмөндөшүн улантууда. Алсак, отчеттук мезгил ичинде өсүш 2012-жылдагы 13,8 пайызга караганда 7,8 пайызды түзгөн.

Мындай өсүш иштеп жаткандардын акча которуулары менен камсыз кылынган, алар келип түшкөн жеке трансферттердин жалпы көлөмүнүн 97,6 пайызын түзөт. Аталган статья боюнча түшүүлөр өсүшүн улантууда: иштеп жаткандардын акча которууларынын таза агылып кирүүсү 2012-жылга салыштырмалуу 7,7 пайызга көбөйүп, 2 101,3 млн. АКШ долларын (ИДӨгө карата 29,1 пайызды) түзгөн.

16-таблица. Иштеп жаткандардын акчалай которууларынын түзүмү*

(млн. АКШ долларында)

	2009	2010	2011	2012	2013
1.1. Иштеп жаткандардын акчалай которуулары	990,3	1 243,8	1 661,5	1 951,7	2 101,3
1.1.1. Түшүүлөр	1 072,0	1 379,3	1 859,7	2 208,8	2 469,0
алардын ичинен:					
Акча которуу системалардан түшүүлөр	*966,7*	*1 252,6*	*1 695,4*	*2 017,9*	*2 268,2*
Жеке адамдардын банк аркылуу трансферттери [1]	*11,0*	*9,2*	*9,0*	*9,7*	*6,5*
Почта аркылуу калктын акча которуулары	*4,3*	*4,4*	*4,2*	*3,8*	*3,4*
Улуттук банктын кошумча эсептөөлөрү [2]	*90,0*	*113,1*	*151,0*	*177,4*	*191,0*
1.1.2. Агылып чыгуу	-81,7	-135,5	-198,3	-257,1	-367,7

* Улуттук банктын маалыматтары боюнча, Улуттук банктын баа берүүлөрүн эске алуу менен.

[1] 3000 АКШ долларынан ашпаган которуулар эске алынган.

[2] Мигранттардын накталай формадагы которуулары боюнча эсептөөлөрү үчүн 10% өлчөмүндөгү кошумча баа берүү коэффициенти колдонулат.

Иштеп жаткандардын республикага акча которууларынын негизги ыкмасынан болуп, мурдагыдай эле, акча которуу системасы калууда (дүңүнөн агылып кирүүнүн 91,9 пайыз). Отчеттук мезгил ичинде акча которуулар системасы боюнча таза агылып кирүү 7,9 пайызга көбөйүп, 1 908,2 млн. АКШ долларын[8] түзгөн. Мында акча которуулардын географиялык түзүмү дээрлик өзгөрүүсүз калган. Каралган жыл жыйынтыгы боюнча акча которуулардын негизги үлүшү Россия Федерациясынан (97,8 пайыз) жана Казакстандан (1,1 пайыз) келип түшкөн. Кыргыз Республикасынан жөнөтүлгөн которуулардын түзүмүндө салыштырмалуу басымдуу салмак да Россияга туура келет (97,5 пайыз).

5-график. Акча которуулардын жана керектөө товарларынын таза экспортунун сальдосу

ИДПга карата пайызда

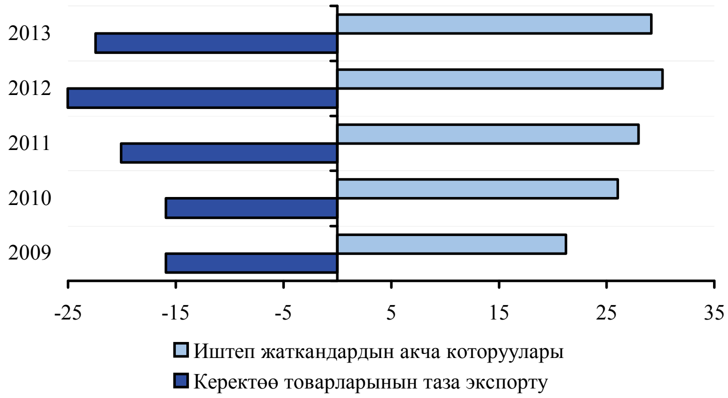

Которуулар сальдосу керектөө товарларынын таза экспортунун ордун жабат, ал өз кезегинде 1 618,6 млн. АКШ доллар өлчөмүндө терс мааниде калыптанган.

Отчеттук мезгил ичинде мамлекеттик башкаруу секторуна күндөлүк трансферттердин таза агылып кирүүсү (төлөм теңдемин нейтралдуу берүүдө) 2012-жылга салыштырмалуу 33,2 пайызга көбөйүү менен, 84,1 млн. АКШ доллар өлчөмүндө оң түптөлгөн.

Акчалай гранттардын 87,0 млн. АКШ доллар өлчөмүндө келип түшүүгө байланыштуу өсүшү байкалган, бул 2012-жылга караганда 33,2 пайызга көп.

КАПИТАЛ МЕНЕН ОПЕРАЦИЯЛАР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК ОПЕРАЦИЯЛАР ЭСЕБИ

2013-жыл жыйынтыгы боюнча **капитал менен операциялар жана финансылык операциялар эсеби (төлөм теңдемин аналитикалык берүүдө)** 1 211,4 млн. АКШ доллар өлчөмүндө оң сальдо менен түптөлгөн, бул 2012-жылдын тиешелүү көрсөткүчүнөн 17,3 пайызга көп. Мында, финансылык эсеп боюнча сыяктуу эле, капитал менен операциялар эсеби боюнча да капитал агымынын көбөйүшү белгиленген.

[8] Улуттук банктын кошумча баа берүүсүз.

Капитал менен операциялар эсебинин сальдосу 280,3 млн. АКШ доллар өлчөмүндө оң түптөлгөн, бул 2012-жылы жетишилген деңгээлден 68,8 пайызга жогору. Капитал менен операциялар эсеби сальдосунун оң маанисинин олуттуу көбөйүүсү, республиканын Россия Федерациясы алдында кредиттери боюнча карыздарды жөнгө салуу жөнүндө Россия Федерациясы менен Кыргыз Республикасынын өкмөттөрүнүн ортосунда түзүлгөн келишимге ылайык, 2013-жылдын экинчи чейрегинде Россия Федерациясы тарабынан 188,9 млн. АКШ доллар өлчөмүндөгү карыздын кечирилиши менен шартталган.

6-график. Капитал менен операциялардын жана финансылык операциялардын эсеби

ИДПга карата пайызда

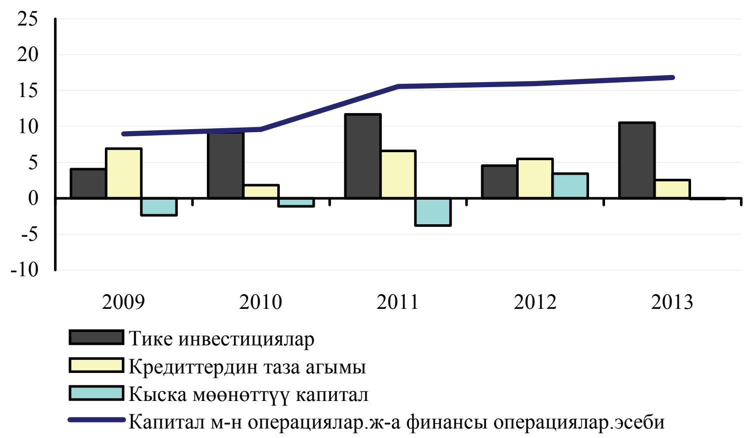

Отчеттук мезгил ичинде мамлекеттик инвестициялар программасынын алкагында гранттардын келип түшүүсүнүн 39,7 пайызга (60,6 млн. АКШ долларына) төмөндөгөндүгү байкалган.

2013-жылы **финансылык эсебинин** оң теңдеми 931,1 млн. АКШ доллар өлчөмүндө оң түптөлгөн, бул мурдагы жылга караганда 7,5 пайызга көп.

Отчеттук мезгил ичинде **тике инвестициялардын** таза агымы 757,6 млн. АКШ долларын түзгөн, бул 2012-жылдын көрсөткүчүнөн 2,6 эсеге көп. Башка капиталга инвестицияланган финансылык каражаттардын таза агымынын 2,9 эсеге (529,5 млн. АКШ долларына чейин), эң башкысы, геологиялык чалгындоо[9] чөйрөсүндө иштеп жаткан ишканалар тарабынан чет өлкөлүк кошо ээлик кылуучулардан алынган кредиттердин эсебинен көбөйүүсү тике инвестицияларды арттырууга негизги таасирин тийгизген.

Өлкөгө тике инвестициялардын калган түзүмдүк компоненттери боюнча оң тенденция байкалган: отчеттук мезгил ичинде реинвестицияланган кирешелердин нетто-агымы 2,1 эсеге өсүп, 214,5 млн. АКШ долларына жеткен, акционердик капиталдын сальдосу 13,7 млн. АКШ доллар өлчөмүндө түптөлгөн (20,9 пайызга көбөйүү).

Отчеттук мезгил ичинде экономикалык иш түрлөрү боюнча тике инвестициялардын олуттуу таза агымы кыймылсыз мүлк менен операцияларда, ижара жана керектөөчүлөргө кызматтарды көрсөтүү (өсүш 2,4 эсеге) чөйрөсүндө, кайра иштетүү өнөр жайында (өсүш 5,2 эсеге) жана финансылык сектордо (өсүш 1,8 эсеге) байкалган. Бул секторлор боюнча агымдын жалпы көлөмү 712,2 млн. АКШ долларын түзгөн. Тике инвестицияларды географиялык бөлүштүрүүдө Кытайдан, Канададан, Улуу Британиядан жана Россия Федерациясынан 641,1 млн. АКШ доллар өлчөмүндө суммардык көлөмү менен капитал агымы басымдуу болгон.

Каралып жаткан жыл ичинде **портфелдик инвестициялар** теңдеминин сальдосу оң түптөлүп, 4,8 млн. АКШ долларын түзгөн, бул 2012-жылга караганда 15,1 пайызга аз.

2013-жыл үчүн республикага тартылган башка инвестициялардын таза көлөмү 2012-жылдын көрсөткүчүнө салыштырмалуу 70,3 пайызга төмөндөп, 168,8 млн. АКШ долларын түзгөн. Аталган өзгөрүү тышкы дүйнө алдында милдеттенмелер көлөмүнүн төмөндөшү менен катар эле, резиденттердин чет өлкө активдеринин көбөйгөндүгүнө байланыштуу болгон.

2013-жыл жыйынтыгы боюнча резиденттердин активдери 113,0 млн. АКШ долларына көбөйгөн, ошол эле учурда мурдагы жылы алардын 138,1 млн. АКШ доллар өлчөмүндө кыскарышы байкалган.

[9] Экономикалык ишкердик түрлөрүнүн түзүмүнө геологиялык чалгындоо жүргүзүүгө кыймылсыз мүлк менен операциялар, ижара жана керектөөчүлөргө кызматтарды көрсөтүү боюнча иштер кирет.

Мында, негизги өсүштү жергиликтүү банктардын чет өлкөдө жайгашкан банктардагы депозиттик жана корреспонденттик эсептериндеги каражаттарынын 73,3 млн. АКШ долларына көбөйүшүнүн эсебинен камсыз кылынган. Отчеттук мезгил ичинде резиденттердин дебитордук карызынын көбөйүүсү 62,7 млн. АКШ долларды түзгөн. 2013-жылдын акырына карата абал боюнча, дебитордук карыздын дүң көлөмүнүн 87,4 пайызынан көбүрөөгү[10] кайра иштетүү өнөр жай ишканаларына, кыймылсыз мүлк, ижара жана керектөө кызматтарын көрсөтүү менен операцияларды жүзөгө ашырышкан ишканаларына, ошондой эле соода жана ремонт иштери менен алектенген компанияларга туура келет.

Отчеттук мезгил ичинде резиденттердин чет өлкө банктарындагы эсептеринде активдеринин 2012-жылга салыштырмалуу 82,1 пайызга кыскарышы байкалган. 2013-жылдын акырына карата абал боюнча ишканалардын өлкөнүн чегинен тышкары ачылган эсептеринде акча каражаттарынын калдыктарынын чогуу алгандагы көлөмүнүн 82,3 пайызы кайра иштетүү ишканаларына туура келген.

Отчеттук мезгил ичинде башка инвестициялар боюнча тышкы дүйнө алдындагы милдеттенмелер 281,8 млн. АКШ долларына көбөйгөн (2012-жылы көбөйүү 430,5 млн. АКШ долларын түзгөн). 2013-жылдын экинчи чейрегинде Россия Федерациясы[11] алдында карыздын кечирилишинен, ошондой эле жеке сектор тарабынан каражаттарды кайтаруу боюнча жүргүзүлгөн төлөөлөрдүн көбөйгөндүгүнөн улам "кредиттер" статьясы боюнча таза сальдонун кыскаруусу көрсөткүчтүн төмөндөөсүнө таасирин тийгизген.

Тышкы кредиттердин таза агымы 180,8 млн. АКШ долларын түзгөн, анын ичинен 177,8 млн. АКШ доллары мамлекеттик сектордун жана 3,0 млн. АКШ доллары жеке сектордун кредиттерин түзөт. Мында, мамлекеттик сектор тарабынан тартылган кредиттердин олуттуу көлөмү мамлекеттик инвестициялар программасынын алкагында келип түшкөндүгүн (383,9 млн. АКШ доллары) белгилей кетүү зарыл. Өкмөттүн карызынын негизги суммасы боюнча төлөөлөр, кечирилген кредитти эске албаганда 46,5 млн. АКШ долларын түзгөн. Жеке сектор тарабынан мурда алынган кредиттерди тейлөө боюнча төлөөлөрдүн көлөмү өткөн жылга салыштырганда 43,4 пайызга көбөйүп, 383,6 млн. АКШ долларына жеткен.

Кредиттик каражаттардын дүң агымы 15,2 пайызга көбөйүп, 386,5 млн. АКШ долларын түзгөн.

Отчеттук мезгил ичинде резидент-ишканалардын кредитордук карызынын көлөмү 76,3 млн. АКШ долларына көбөйгөн (2012-жылы көбөйүү 68,4 млн. АКШ долларын түзгөн). Мындай милдеттенмелер негизинен, кайра иштетүү өнөр жайында, ошондой эле соода, транспорт жана байланыш чөйрөлөрүндө катталган, аларга чогуу алгандагы карыздын жалпы суммасынын 73,3 пайызы туура келет[12].

"Каталар жана калтырып кетүүлөр" статьясы 760,3 млн. АКШ доллар өлчөмүндө оң түптөлгөн. Аталган статьянын оң мааниде түптөлүшү өлкөгө капиталдын агылып киришине байланыштуу операциялар же болбосо товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр экспорту толук көлөмдө статистикалык эсепке алынбагандыгын тастыктап турат. Көрсөтүлгөн статья боюнча көрсөткүчтү төмөндөтүү максатында, Улуттук банк төлөм теңдеминин көрсөткүчтөрүн статистикалык камтылышын жакшыртуу боюнча иштерди жүргүзүп келет. Улуттук банктын кошумча баа берүүлөрүн эске алуу менен, "Каталар жана калтырып кетүүлөр" статьясынын сальдосу 64,3 млн. АКШ долларын түзгөн.

2013-жылдын акырына дүң эл аралык камдарынын көлөмү 2 239,0 млн. АКШ долларын түзгөн, бул келечектеги товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр импортунун 4,1 айын жабат.

[10] Тике чет өлкө инвесторлорунун Кыргыз Республикасынын резиденттеринин - ишканаларынын алдында карызын эске албаганда.
[11] Төлөм теңдеми боюнча колдонмонун 5-басылышына ылайык, карызды кечирүү капиталдык трансферт катары эсепке алынат, ал финансылык эсепте негизги сумманын төмөндөөсү катары жазууларга теңештирилет.
[12] Резидент-ишканалардын тике чет өлкө инвесторлору алдында карыздарын эске алуусуз.

"Алып сатарлардын" соода жүргүзүүсү жана башка статьялар боюнча Кыргыз Республикасынын төлөм теңдемине кошумча баа берүү

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, расмий статистика тарабынан камтылбаган же толук эмес көлөмдө камтылган төлөм теңдеминин айрым көрсөткүчтөрүн толугу менен эсепке алуу максатында, кошумча эсептөөлөрдү пайдаланат.

Белгилүү болгондой эле, төлөм теңдеминин түзүлүүчү статистикасынын сапаты "каталар жана калтырып кетүүлөр" статьясы аркылуу чагылдырылат. Акыркы жылдары Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеминин статистикасында бул статья абсолюттук мааниде алганда өсүшүн улантууда. Алсак, эгерде 2008-жылы "каталар жана калтырып кетүүлөр" статья 418,0 млн. АКШ доллары же ИДӨгө карата 8,1 пайыз деңгээлинде оң мааниде калыптанган болсо, ал эми 2013-жылы 760,3 млн. АКШ долларына чейин же ИДӨгө карата 10,5 пайызга чейин көбөйгөн. Бул статьянын оң мааниси өлкөгө капиталдын агымына же товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөр экспортуна байланыштуу операцияларды толук эмес статистикалык эсепке алынгандыгын тастыктайт.

Жогоруда белгиленген проблемаларды эске алуу менен статистикалык чөйрөнү жакшыртуу максатында, Улуттук банк расмий статистикада камтылбаган, "алып сатар" соодагерлер аталган жеке адамдардын экспорттук операциялары боюнча кошумча баа берүүнү жүргүзгөн. Мында, Улуттук статистика комитети тарабынан 2008-жылдан тартып аталган категория боюнча кошумча баа берүү жүргүзүлүп келгендигин белгилеп кетүү зарыл. Бирок, соода боюнча өнөктөш-өлкөлөрдүн маалыматтарына талдап-иликтөөлөр, бүгүнкү күндө колдонулуучу кошумча баа берүү толук эмес экендигин көрсөткөн. Алсак, маалыматтар боюнча, 2013-жыл ичинде "алып сатарлардын" соодасы боюнча Кыргыз Республикасында колдонулган кошумча баа берүү Казакстан Республикасында колдонулуучу ушул эле маалыматтардан 403,2 млн.АКШ долларына төмөн. Төлөм теңдеминде аныкталган статистикалык каталар капитал агымы же товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр экспорту боюнча статистикада жеткире эсепке алынбагандыгын эске алуу менен Улуттук банк аталган өбөлгөлөр "алып сатарлар" соодасы боюнча экспортко кошумча баа берүү үчүн алгылыктуу.

Бүтүндөй алганда, Улуттук банктын кошумча баа берүүлөрүн эске алсак, 2013-жыл жыйынтыгы боюнча "каталар жана калтырып кетүүлөр" статьясынын мааниси ИДӨгө карата 1,0 пайызга төмөндөгөн.

1-таблица. Улуттук банктын кошумча баа берүүлөрүн эске алуу менен Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми

	2009	2010	2011	2012	2013
1. "Алып сатарлардын" соодасы жана башка операциялар боюнча кошумча баа берүүлөрдү эске алуу менен күндөлүк операциялар эсеби	**-202,3**	**-317,1**	**-593,0**	**-783,3**	**-988,1**
ИДӨгө карата "алып сатарлардын" соодасы жана башка операциялар боюнча кошумча баа берүүлөрдү эске алуу менен күндөлүк операциялар эсеби (%)	-4,3	-6,6	-10,0	-12,1	-13,7
2. Күндөлүк операциялар эсеби	**-202,3**	**-317,1**	**-593,0**	**-1 675,1**	**-1 684,2**
ИДӨгө карата күндөлүк операциялар (%)	-4,3	-6,6	-10,0	-25,9	-23,4
1.1. "Алып сатарлардын" соодасы жана башка операциялар боюнча кошумча баа берүүлөрдү эске алуу менен соода балансы	-1 119,8	-1 202,2	-1 669,0	-2 318,9	-2 869,1
2.1. Соода балансы	-1 119,8	-1 202,2	-1 669,0	-3 210,6	-3 565,2
1.1.1. "Алып сатарлардын" соодасы жана башка операциялар боюнча кошумча баа берүүлөрдү эске алуу менен экспорт (ФОБ)	1 693,8	1 778,7	2 267,0	2 846,1	2 744,5
2.1.1. Экспорт (ФОБ)	1 693,8	1 778,7	2 267,0	1 954,4	2 048,4
2.2.1. Импорт (ФОБ)	2 813,6	2 980,9	3 935,9	5 165,1	5 613,6
Каталар жана калтырып кетүүлөр	42,9	-30,8	-194,4	861,3	760,3
Кошумча баа берүүлөрдү эске алуу менен каталар жана калтырып кетүүлөр	**42,9**	**-30,8**	**-194,4**	**-30,5**	**64,3**

МАЗМУНУ

МАЗМУНУ

17-таблица. Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми (аналитикалык түрдө берүү)

(млн.АКШ долларында)

	2009	2010	2011	2012	2013
Күндөлүк операциялардын эсеби	**-212,6**	**-317,1**	**-593,0**	**-1675,1**	**-1684,2**
Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөрү	-1238,2	-1403,4	-1772,6	-3567,2	-3631,7
Соода балансы*	-1119,8	-1202,2	-1669,0	-3210,6	-3565,2
Экспорт (ФОБ)	1693,8	1778,7	2267,0	1954,4	2048,4
КМШ	752,8	784,2	1019,6	1126,1	1026,0
Алыскы чет мамлекеттер	941,0	994,5	1247,4	828,3	1022,4
Импорт (ФОБ)	2813,6	2980,9	3935,9	5165,1	5613,6
КМШ	1593,7	1590,2	2018,3	2689,4	2787,1
Алыскы чет мамлекеттер	1219,9	1390,6	1917,7	2475,7	2826,5
Кызмат көрсөтүүлөр балансы	-118,5	-201,2	-103,6	-356,6	-66,6
Көрсөтүлгөн кызматтар	638,2	600,1	860,2	966,6	1042,7
Алынган кызматтар	-756,6	-801,3	-963,9	-1323,1	-1109,2
Кирешелер	-181,4	-305,1	-659,1	-169,3	-290,4
Тике инвестициялар боюнча кирешелер	-118,5	-247,9	-610,7	-110,8	-226,7
Портфелдик инвестициялар боюнча кирешелер	4,2	0,2	0,1	—	—
Башка инвестициялар боюнча кирешелер	-41,4	-25,1	-19,2	-29,7	-41,8
Кредиттер боюнча пайыздар (график)	-44,7	-35,8	-39,7	-46,8	-58,8
Башка инвест. ж.б. кирешелер	3,3	10,7	20,4	17,1	17,0
Эмгекке төлөөлөр	-25,8	-32,3	-29,4	-28,8	-22,0
Күндөлүк трансферттер	1207,1	1391,3	1838,7	2061,5	2238,0
Капитал менен операциялардын жана финансы операцияларынын эсеби	**417,4**	**458,4**	**923,6**	**1032,5**	**1211,4**
Капитал менен операциялардын эсеби	16,3	-11,1	64,1	166,1	280,3
Капиталдык трансферттер	16,3	-11,1	64,1	166,1	280,3
Финансылык эсеп	401,0	469,6	859,5	866,4	931,1
Тике инвестициялар**	189,6	437,6	693,6	292,4	757,6
Портфелдик инвестициялар	-13,9	27,1	-0,3	5,7	4,8
Финансылык деривативдер	—	—	—	-0,4	-0,1
Башка инвестициялар	225,3	4,9	166,2	568,6	168,8
Активдер ("-"көбөйүү)	-237,5	128,7	-232,1	138,1	-113,0
Коммерциялык банктар	-158,2	202,8	-19,1	-8,2	-81,5
Жана башка активдер	-79,3	-74,1	-213,0	146,4	-31,5
Милдеттенмелер ("+" көбөйүү)	462,8	-123,8	398,3	430,5	281,8
Коммерциялык банктар	50,4	-225,6	7,3	8,6	24,7
Кредиттер	321,3	85,9	390,9	353,5	180,8
Мамлекеттик секторго кредиттер	333,9	145,5	201,5	285,4	177,8
Алынганы	370,6	183,8	243,6	377,4	413,2
Амортизация (график)	-36,7	-38,3	-42,2	-92,0	-235,4
Жеке секторго кредиттер	-12,6	-59,6	189,4	68,1	3,0
Алынганы	579,9	297,3	377,6	335,6	386,5
Амортизация (график)	-592,5	-356,9	-188,2	-267,5	-383,6
Жана башка милдеттенмелер	91,2	15,9	0,2	68,4	76,3
Каталар жана калтырып кетүүлөр	**53,1**	**-30,8**	**-194,4**	**861,3**	**760,3**
Жалпы баланс	**257,9**	**110,5**	**136,2**	**218,7**	**287,6**
Каржылоо	**-257,9**	**-110,5**	**-136,2**	**-218,7**	**-287,6**
Улуттук банктын камдары	-267,7	-112,3	-112,8	-200,5	-277,4
ЭВФтин кредиттери	3,5	-24,7	-24,2	-20,6	-17,4
Өзгөчө каржылоо	7,3	27,5	1,4	3,0	7,2
Жана башка каржылоо	-1,0	-1,0	-0,6	-0,6	—

* "Алып сатарлардын" соодасын жана Улуттук банктын жана УСК баа берүүлөрүн эске алуу менен

** Алдын ала маалыматтар

2012				2013				
I	II	III	IV	I	II	III	IV	
-373,6	**-347,6**	**-461,7**	**-492,2**	**-540,2**	**-491,2**	**-492,0**	**-160,8**	**Күндөлүк операциялардын эсеби**
-654,3	-827,2	-1008,2	-1077,5	-818,4	-988,0	-1076,2	-749,1	Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөрү
-537,1	-745,6	-927,7	-1000,2	-749,1	-948,5	-1024,5	-843,0	Соода балансы*
433,1	440,0	418,3	662,9	335,5	406,4	487,3	819,2	Экспорт (ФОБ)
253,0	296,5	303,6	273,1	187,4	250,3	326,7	261,6	КМШ
180,2	143,6	114,7	389,8	148,1	156,1	160,7	557,5	Алыскы чет мамлекеттер
970,3	1185,6	1346,0	1663,1	1084,6	1355,0	1511,8	1662,2	Импорт (ФОБ)
521,0	572,7	648,0	947,6	601,9	664,0	698,9	822,2	КМШ
449,3	612,9	698,0	715,5	482,7	690,9	813,0	839,9	Алыскы чет мамлекеттер
-117,1	-81,6	-80,5	-77,3	-69,3	-39,4	-51,7	93,9	Кызмат көрсөтүүлөр балансы
198,3	208,7	275,9	283,6	170,4	247,4	294,2	330,6	Көрсөтүлгөн кызматтар
-315,5	-290,4	-356,4	-360,9	-239,7	-286,9	-346,0	-236,7	Алынган кызматтар
-69,5	-11,7	-45,7	-42,5	-121,3	-48,8	-64,4	-55,9	Кирешелер
-53,4	-1,6	-20,4	-35,4	-102,0	-38,4	-49,1	-37,2	Тике инвестициялар боюнча кирешелер
—	—	—	—	—	—	—	—	Портфелдик инвестициялар боюнча кирешелер
-9,0	-2,7	-16,6	-1,5	-13,9	-5,0	-9,6	-13,3	Башка инвестициялар боюнча кирешелер
-11,4	-7,8	-18,7	-8,9	-19,7	-9,3	-13,0	-16,8	Кредиттер боюнча проценттер (график)
2,4	5,1	2,1	7,4	5,9	4,3	3,3	3,5	Башка инвест. ж.б. кирешелер
-7,1	-7,4	-8,7	-5,7	-5,5	-5,5	-5,7	-5,3	Эмгекке төлөөлөр
350,2	491,4	592,2	627,8	399,6	545,6	648,7	644,1	Күндөлүк трансферттер
249,4	**295,9**	**280,1**	**207,1**	**173,4**	**276,7**	**310,8**	**450,5**	**Капитал менен операциялардын жана финансы операцияларынын эсеби**
22,0	23,0	34,9	86,2	17,1	206,6	22,6	34,1	Капитал менен операциялардын счету
22,0	23,0	34,9	86,2	17,1	206,6	22,6	34,1	Капиталдык трансферттер
227,4	272,9	245,1	120,9	156,4	70,0	288,3	416,4	Финансы счету
45,5	111,4	153,8	-18,4	91,0	131,9	312,1	222,7	Тике инвестициялар**
5,6	—	—	—	-4,0	6,4	—	2,5	Портфелдик инвестициялар
-0,3	0,3	—	-0,4	-0,3	0,1	-2,7	2,7	Финансылык деривативдер
176,5	161,2	91,2	139,7	69,7	-68,3	-21,1	188,5	Башка инвестициялар
52,8	137,8	-76,6	24,1	-66,2	8,9	-105,9	50,2	Активдер ("-"көбөйүү)
-23,3	26,5	-48,5	37,1	-7,7	-39,2	-69,1	34,4	Коммерциялык банктар
76,1	111,3	-28,1	-13,0	-58,5	48,1	-36,8	15,7	Жана башка активдер
123,7	23,3	167,9	115,6	135,9	-77,2	84,8	138,3	Милдеттенмелер ("+" көбөйүү)
3,4	0,7	1,6	2,9	3,7	6,9	13,5	0,7	Коммерциялык банктар
90,8	4,6	152,4	105,7	-7,3	-63,9	66,1	185,9	Кредиттер
46,4	34,0	137,2	67,9	1,4	-82,9	80,1	179,2	Мамлекеттик секторго кредиттер
53,7	48,0	144,6	131,1	9,7	120,2	87,8	195,5	Алынганы
-7,3	-13,9	-7,5	-63,2	-8,3	-203,1	-7,8	-16,3	Амортизация (график)
44,4	-29,4	15,2	37,8	-8,7	19,0	-14,0	6,6	Жеке секторго кредиттер
101,7	42,4	62,7	128,9	44,4	133,8	118,5	89,9	Алынганы
-57,2	-71,7	-47,4	-91,1	-53,0	-114,7	-132,6	-83,2	Амортизация (график)
29,6	18,0	13,9	7,0	139,5	-20,2	5,3	-48,3	Жана башка милдеттенмелер
118,7	**158,6**	**188,6**	**395,3**	**383,8**	**280,7**	**224,5**	**-128,7**	**Каталар жана калтырып кетүүлөр**
-5,5	**107,0**	**6,9**	**110,3**	**17,1**	**66,1**	**43,3**	**161,0**	**Жалпы баланс**
5,5	**-107,0**	**-6,9**	**-110,3**	**-17,1**	**-66,1**	**-43,3**	**-161,0**	**Каржылоо**
14,1	-106,5	1,4	-109,5	-13,1	-65,6	-38,4	-160,3	Улуттук банктын резервдери
-9,7	-0,6	-9,5	-0,8	-7,8	-1,0	-6,1	-2,5	ЭВФтин кредиттери
1,1	0,4	1,2	0,3	3,8	0,4	1,2	1,8	Өзгөчө каржылоо
—	-0,3	—	-0,3	—	—	—	—	Жана башка каржылоо

МАЗМУНУ

РЕАЛДУУ ЭФФЕКТИВДҮҮ АЛМАШУУ КУРСУ

2013-жылдын баш жагынан тартып сомдун номиналдык эффективдүү алмашуу курсунун индекси 1,2 пайызга көбөйүп, отчеттук жылдын акырына 112,1 пайызды түзгөн. Өсүш, сомдун 2012-жылдын акырына карата орточо курс менен салыштырганда, кароого алынган жылдын акырына орус рублине карата 3,2 пайызга, япон иенасына – 18,8 пайызга, түрк лирасына – 11,3 пайызга жана өзбек сумуна – 7,1 пайызга бекемделиши[13] менен шартталган. Ошону менен бирге эле, сомдун кытай юанына карата – 6,1 пайызга, АКШ долларына карата – 3,7 пайызга, казак теңгесине – 1,5 пайызга жана евросго карата – 8,0 пайызга нарксызданышы байкалган.

Отчеттук мезгил ичинде Кыргыз Республикасында инфляция 4,0 пайызды түзгөн, ошол эле учурда негизги өнөктөш өлкөлөрдө инфляциянын орточо деңгээли 4,6 пайыз өлчөмүндө түптөлгөн. Кыргыз Республикасында инфляциянын эң эле төмөн деңгээлде болушуна карабастан, номиналдык эффективдүү алмашуу курсунун индексинин бекемделиши реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индексинин жогорулашын шарттаган, ал 2012-жылдан тартып 0,6 пайызга өсүп, 2013-жылдын акырына113,3 пайызды түзгөн.

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ТЫШКЫ КАРЫЗЫ

2013-жылдын акырына номиналдык тышкы карыздын (алынган жана төлөнбөгөн) жалпы көлөмү 6 007,0 млн. АКШ долларын түзгөн, бул өткөн жылдагы тиешелүү көрсөткүчтөн 15,8 пайызга жогору. Бул карыздын көлөмү төмөнкү мамлекеттик жана жеке секторлордун карыздары менен шартталган.

7-график. Кыргыз Республикасынын жалпы тышкы карызынын түзүмү, мезгилдин акырына карата*

млн.АКШ доллары жана жалпы тышкы карыздардан, пайыздарда

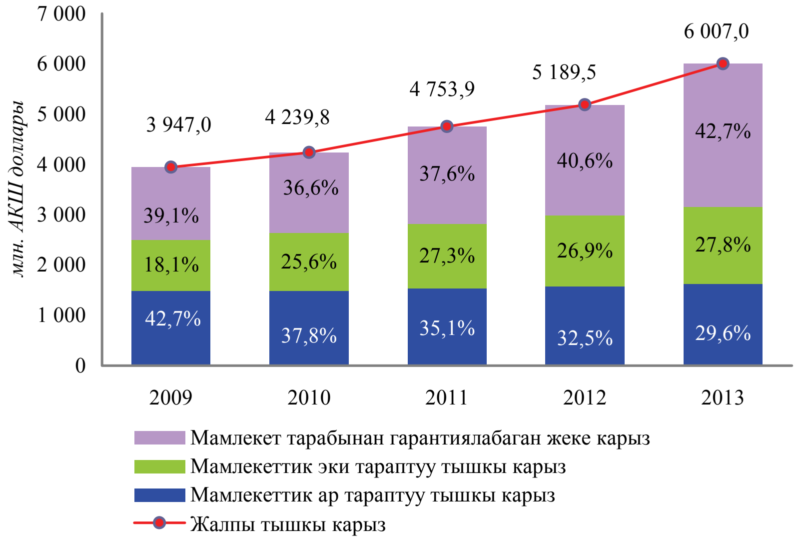

* Улуттук банктын маалыматтары боюнча

– мамлекеттик тышкы карыз 3 157,7 млн. АКШ долларын түзгөн, бул чогуу алгандагы карыздын 52,6 пайызын түзөт. Мамлекеттик тышкы карыздын түзүмү расмий кредиторлор – ар тараптуу жана эки тараптуу донорлор алдындагы милдеттенмелер катары берилген;

– мамлекет тарабынан гарантияланбаган жеке сектордун карызы[14] 2 849,4 млн. АКШ долларын (чогуу алгандагы карыздын 47,4 пайызын) түзгөн.

2013-жылдын акырына карата абал боюнча республика төмөнкү негизги карыздык көрсөткүчтөр мүнөздөлөт:

– ИДӨгө карата номиналдык жалпы тышкы карыз – 83,3 пайыз;

– товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр экспортуна карата номиналдык жалпы тышкы карыз – 194,3 пайыз.

[13] Сомдун номиналдык эки тараптуу алмашуу курсу боюнча маалыматтар келтирилген, индексти эсептөө үчүн базалык мезгил катары 2000-жыл алынган.

[14] Улуттук Статистика комитетинин маалыматтары боюнча.

МАЗМУНУ

8-график. Кыргыз Республикасынын жалпы тышкы карызы боюнча коэффициенттери*

пайыздарда

* Улуттук банктын эсептөөлөрү боюнча

МАМЛЕКЕТТИК ТЫШКЫ КАРЫЗ

2013-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Кыргыз Республикасынын мамлекеттик тышкы карызынын көлөмү 2012-жылдын тиешелүү көрсөткүчүнө салыштырмалуу 5,5 пайызга көбөйгөн.

2013-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Кыргыз Республикасынын мамлекеттик тышкы карызынын түзүмү мамлекеттик тышкы карыздын жалпы көлөмүнүн, тиешелүүлүгүнө жараша 51,6 жана 48,4 пайызын ээлеген, ар тараптуу жана эки тараптуу кредиторлор алдындагы карызы менен берилген.

2013-жыл жыйынтыгы боюнча ар тараптуу кредиторлор алдындагы мамлекеттик тышкы карыздын номиналдык көлөмү 52,1 млн. АКШ долларына көбөйүп, 1 629,7 млн. АКШ долларын түзгөн. Кыргыз Республикасынын ар тараптуу кредиторлору катары Дүйнөлүк банк, Азия өнүктүрүү банкы жана Эл аралык валюта фондусу, Ислам өнүктүрүү банкы, Реконструкциялоонун жана өнүктүрүүнүн Европа банкы жана башкалар сыяктуу, эл аралык финансы институттары саналат. Мында, акыркы беш жыл ичинде кредиторлор боюнча ар тараптуу карыздын түзүмү дээрлик өзгөргөн эмес: ар тараптуу

9-график. Кыргыз Республикасынын ар тараптуу карыздарынын кредиторлор боюнча түзүмү, мезгилдин акырына карата*

млн.АКШ доллары жана жалпы тышкы карыздардан, пайыздарда

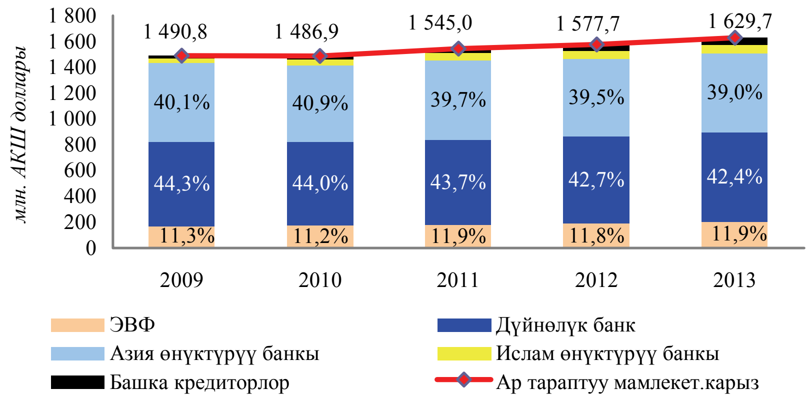

* Улуттук банктын маалыматтары боюнча

10-график. Кыргыз Республикасынын эки тараптуу карыздарынын кредиторлор боюнча түзүмү, мезгилдин акырына карата

млн.АКШ доллары жана жалпы тышкы карыздардан, пайыздарда

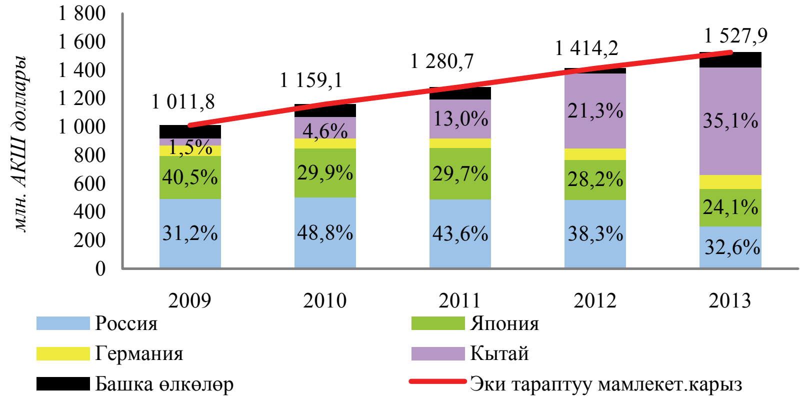

* Улуттук банктын маалыматтары боюнча

кредиттер боюнча карыздардын бардык көлөмүнүн 90,0 пайызынан ашыгы Дүйнөлүк банк, Азия өнүктүрүү банкы жана Эл аралык валюта фондусу алдындагы милдеттенмелерге туура келет.

Отчеттук жыл ичинде эки тараптуу кредиторлор алдындагы тышкы карыздын номиналдык көлөмү 113,7 млн. АКШ долларына көбөйүп, 1 527,9 млн. АКШ долларын түзгөн. Мындай карыздын 44,0 пайызы – 672,5 млн. АКШ доллары – Париж клубуна катышуучу өлкөлөргө туура келет.

Акыркы беш жыл ичинде эки тараптуу карыз түзүмүндө өзгөрүүлөр жүргөн. Эгерде 2009-жылы чогуу алганда эки тараптуу карыздын 71,6 пайызын ээлешкен Россия жана Япония Кыргыз Республикасынын негизги кредиторлордон болушса, 2013-жылдын акырына карата маалыматтар боюнча Кытай (эки тараптуу карыздын көлөмү 49,6 пайыз) ири кредитордон болгон. Россия Федерациясына жана Японияга эки тараптуу карыздын, тиешелүүлүгүнө жараша 26,6 жана 17,2 пайызы туура келет.

11-график. Кыргыз Республикасынын тышкы карызынын тармактар боюнча түзүмү, 2013-жылдын 31-декабрына карата
жыйынтыгына карата, пайыздарда

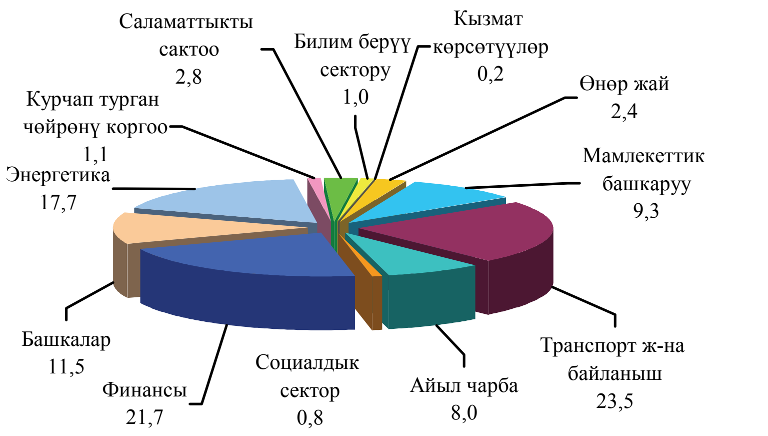

* Улуттук банктын маалыматтары боюнча

11-графикте келтирилгендей, ар тараптуу жана эки тараптуу донорлордон келип түшкөн кредиттер, негизинен, экономиканын түзүмдүк өзгөртүүлөрдү каржылоого, инфраструктураны, финансы системасын, энергетиканы жана айыл чарбасын өнүктүрүүгө багытталган.

Мамлекеттик тышкы карыздын түзүмү финансылык шарттарга ылайык, жеңилдетилген займдар менен (төмөн пайыздык чендери жана төлөөнүн узак мөөнөтү)[15] берилген, алардын көлөмү жалпы көлөмдүн 98,4 пайызын ээлейт. Жеңилдетилбеген кредиттердин салыштырма салмагы анчалык көп эмес, алар 1,6 пайызды түзөт.

Кароого алынып жаткан жылдын акырына карата абал боюнча мамлекеттик тышкы карызынын көрсөткүчтөрү төмөнкүчө чагылдырылган:

– ИДӨгө карата номиналдык мамлекеттик тышкы карыз – 43,8 пайыз;

– товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн экспортуна карата номиналдык мамлекеттик тышкы карыз – 102,2 пайыз.

12-график. Мамлекеттик сектордун тышкы карызы боюнча коэффициенттери*
пайыздарда

* Улуттук банктын эсептөөлөрү

Карыздык каражаттардын мамлекеттик секторго таза агылып кирүүсү кароого алынып жаткан жыл ичинде 160,4 млн. АКШ долларына жеткен, бул

[15] Кыргыз Республикасы үчүн карыздын жеңилдетилиши кредит берүү мөөнөтүнө, колдонулган пайыздык ченге жараша болот жана грант-элемент эсептөөсүнөн улам аныкталат, ал кеминде 35,0 пайызды түзүүгө тийиш.

МАЗМУНУ

өткөн жылга караганда 29,3 пайызга көп. Россия алдында кечирилген карызды эске албаганда, 349,3 млн. АКШ доллар өлчөмүндө таза агылып кирүү байкалган.

Кредиттердин дүң агылып кирүүсү 413,2 млн. АКШ долларын түзгөн, анын ичинен 230,7 млн. АКШ доллар өлчөмүндөгү эң ири транш Кытайдын Экспорттук-импорттук банкынан энергетика секторун жана инфраструктураны өнүктүрүүгө багытталган долбоорлор боюнча келип түшкөн.

2013-жыл ичинде мамлекеттик тышкы карыз боюнча тейлөө 95,1 млн. АКШ долларын түзгөн.

ЖЕКЕ ТЫШКЫ КАРЫЗ

2013-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча мамлекет тарабынан гарантияланбаган жеке тышкы карыздын көлөмү 2012-жылдын акырына карата ушул эле көрсөткүчкө салыштырмалуу 29,7 пайызга көбөйүп, 2 849,4 млн. АКШ долларын түзгөн.

13-график. Жеке тышкы карыздын өлкөлөр боюнча бөлүштүрүлүшү, 2013-жылдын 31-декабрына карата
жалпы жеке тышкы карыздардан, пайыздарда

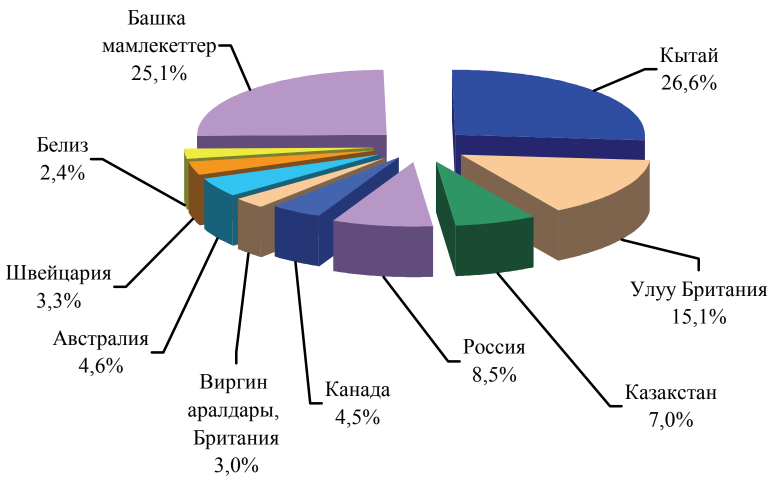

* УСКнын маалыматтарынын негизинде

2013-жылдын акырына карата абал боюнча жеке тышкы карыздын көрсөткүчтөрү төмөнкүчө бөлүштүрүлгөн:

– ИДӨгө карата номиналдык жеке тышкы карыз – 39,5 пайыз;

– товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн экспортуна карата номиналдык жеке тышкы карыз – 92,2 пайыз.

Жеке тышкы карыздын түзүмү тике жана башка чет өлкөлүк инвесторлордон алынган кредиттер менен берилген, алардын көлөмү тиешелүүлүгүнө жараша 1 437,6 млн. АКШ долларын жана 1 411,8 млн. АКШ долларын түзөт.

Жеке сектордун эң ири кредиторунан болуп Кытай (756,9 млн. АКШ доллары), Улуу Британия (430,0 млн. АКШ доллары), Россия (240,0 млн. АКШ доллары), Казакстан (199,1 млн. АКШ доллары) жана Канада (127,8 млн. АКШ доллары) саналат.

2013-жылы жеке сектордун карыздык каражаттарынын таза келип түшүүсү 541,6 млн. АКШ долларын түзгөн, бул мурдагы жылдын ушул эле көрсөткүчүнөн 2,2 эсеге көп. Жеке секторго тышкы кредиттердин дүң агылып кирүүсү 1 054,8 млн. АКШ доллары чегине түптөлгөн, негизги карызды тейлөө боюнча төлөмдөрдүн көлөмү 513,2 млн. АКШ доллары чегинде калыптанган.

МАЗМУНУ

18-таблица. Кыргыз Республикасынын тышкы карызы

	2009	2010	2011	2012	2013
Бир мезгилдин акырына карата ДТК *(млн. АКШ доллары)*	4 823,2	4 855,4	5 389,8	5 876,1	6 765,2
Бир мезгилдин акырына карата ЖТК *(млн. АКШ доллары)*	3 947,0	4 239,8	4 753,9	5 189,5	6 007,0
Бир мезгилдин акырына карата ЖТК ИДПга карата *(пайыздар)* [1]	84,6	88,7	80,0	80,2	83,3
ЖТКны тейлөө коэффициенти товарлар жана кызмат көрсөтүү экспортуна карата *(пайыздар)* [2]	169,3	178,2	152,0	177,7	194,3
ЖТК боюнча төлөм графиги *(млн. АКШ доллары)* [3]	1 035,6	617,5	346,6	605,0	636,6
ЖТКны иш жүзүндө тейлөө *(млн. АКШ доллары)*	1 028,3	582,5	346,4	602,0	631,0
ЖТКны тейлөө коэффициенти товарлар жана кызмат көрсөтүү экспортуна карата *(пайыздар)*					
- график боюнча	44,4	26,0	11,1	20,7	20,6
- иш жүзүндө	44,1	24,5	11,1	20,6	20,4
Бир мезгилдин акырына карата МТК *(млн. АКШ долл.)*	2 502,9	2 646,0	2 825,9	2 992,0	3 157,7
Бир мезгилдин акырына карата МТК ИПДга *(процент м-н)* [1]	53,7	55,4	47,5	46,3	43,8
Бир мезгилдин акырына карата МТК товарлар жана кызмат көрсөтүү экспортуна карата *(проценти м-н)* [2]	107,3	111,2	90,4	102,4	102,2
МТК боюнча тейлөөлөрдүн графиги[3] *(млн. АКШ долл.)*	85,4	92,0	97,9	97,9	100,6
МТКнын анык тейлөөнүшү *(экспортко процент м-н)*	83,1	91,1	96,5	94,9	95,1
МТКнын тейлөө коэффициенти *(экспортко процент м-н)*					
- график боюнча	3,7	3,9	3,1	3,4	3,3
- иш жүзүндө тейлөөнгөнү	3,6	3,8	3,1	3,3	3,1
Бир мезгилдин акырына карата Жеке ТК *(млн. АКШ доллары)*	1 444,1	1 593,7	1 928,1	2 197,5	2 849,4
Бир мезгилдин акырына карата Жеке ТК ИДПга карата *(пайыздар)*	31,0	33,4	32,4	34,0	39,5
Жеке ТКны тейлөө коэффициенти товарлар жана кызмат көрсөтүү экспортуна карата *(пайыздар)*	61,9	67,0	61,7	75,2	92,2
Жеке ТКны иш жүзүндө тейлөө *(млн. АКШ доллары)*	945,2	491,5	249,9	507,0	535,9
Жеке ТКны тейлөө коэффициенти товарлар жана кызмат көрсөтүү экспортуна карата *(пайыздар)*	40,5	20,7	8,0	17,4	17,3

[1] алдын-ала жылдык ИДПга карата

[2] товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн алдын-ала жылдык экспортуна карата

[3] негизги суммаларга жана пайыздарга тиешелүү төлөмдөрдү камтыйт

* 2011-жылдын 26-июлундагы №138 "Кыргыз Республикасынын мамлекеттик жана мамлекеттик эмес карызы жөнүндө" мыйзамына толуктоолорду киргизүү тууралуу" мыйзамы кабыл алынгандыгына байланыштуу ДТК боюнча 2007-жылдан 2011-жылга чейинки маалыматтар кайра каралып чыккан

МАЗМУНУ

19-таблица. Кыргыз Республикасынын тышкы карызынын кредиторлордун түрү боюнча түзүмү

(бир мезгилдин акырына карата абал боюнча)

	2009		2010		2011		2012		2013	
	млн. АКШ долл.	*жый. карата пайыз-да*	*млн. АКШ долл.*	*жый. карата пайыз-да*	*млн. АКШ долл.*	*жый. карата пайыз-да*	*млн. АКШ долл.*	*жый. карата пайыз-да*	*млн. АКШ долл.*	*жый. карата пайыз-да*
Жалпы тышкы карыз (I+II)	**3 947,0**	**100,0**	**4 239,8**	**100,0**	**4 753,9**	**100,0**	**5 189,5**	**100,0**	**6 007,0**	**100,0**
I. Мамлекеттик ж-а мамлекет тарабынан гарантияланган карыз	**2 502,9**	**63,4**	**2 646,0**	**62,4**	**2 825,9**	**59,4**	**2 992,0**	**57,7**	**3 157,7**	**52,6**
I.1 Көп тараптуу карыз[1]	1 490,8	37,8	1 486,9	35,1	1 545,0	32,5	1 577,7	30,4	1 629,7	27,1
ЭВФ	167,1	4,2	176,2	4,2	181,8	3,8	190,5	3,7	202,7	3,4
Дүйнөлүк банк	656,0	16,6	649,2	15,3	660,4	13,9	675,0	13,0	697,1	11,6
Реконструкциялоо жана өнүктүрүүнүн Европа банкы	2,1	0,1	5,3	0,1	16,0	0,3	32,1	0,6	40,1	0,7
Азия өнүктүрүү банкы	610,1	15,5	590,7	13,9	609,7	12,8	601,9	11,6	607,5	10,1
Ислам өнүктүрүү банкы	34,9	0,9	46,6	1,1	59,9	1,3	61,9	1,2	63,3	1,1
Айыл чарбасын өнүктүрүүнүн эл аралык фонду	10,1	0,3	9,6	0,2	9,2	0,2	8,9	0,2	9,0	0,1
ОПЕК	3,5	0,1	2,7	0,1	2,0	—	1,3	—	3,9	—
Өнүгүүнүн Түндүк фонду	6,9	0,2	6,6	0,2	5,9	0,1	5,9	0,1	6,1	0,1
I.2 Эки тараптуу карыз	1 011,8	25,6	1 159,1	27,3	1 280,7	26,9	1 414,2	27,3	1 527,9	25,4
I.2.1 КМШ өлкөлөрү	493,6	12,5	505,1	11,9	490,5	10,3	489,0	9,4	300,0	5,0
Россия[2]	493,6	12,5	505,1	11,9	490,3	10,3	488,9	9,4	300,0	5,0
Беларусь	—	—	—	—	0,1	—	0,1	—	—	—
I.2.2 Башка өлкөлөр	518,2	13,1	654,0	15,4	790,4	16,6	925,3	17,8	1 227,9	20,4
Түркия	49,8	1,3	49,5	1,2	49,2	1,0	10,0	0,2	70,5	1,2
Япония[2]	302,5	7,7	344,8	8,1	361,0	7,6	280,4	5,4	263,1	4,4
Германия[2]	76,8	1,9	68,6	1,6	70,6	1,5	81,5	1,6	100,3	1,7
Кытай	46,8	1,2	150,8	3,6	272,6	5,7	527,3	10,2	758,1	12,6
Франция[2]	6,4	0,2	5,9	0,1	5,6	0,1	5,8	0,1	5,8	0,1
Кувейт фонду	17,9	0,5	16,1	0,4	13,3	0,3	0,4	—	7,1	0,1
Корея	14,6	0,4	15,0	0,4	14,8	0,3	16,4	0,3	17,4	0,3
Дания[2]	3,4	0,1	3,3	0,1	3,3	0,1	3,3	0,1	3,3	0,1
Сауд Аравиясы	—	—	—	—	—	—	0,2	—	1,3	—
БАЭ	—	—	—	—	—	—	—	—	1,1	—
I.3 Мамлекет тарабынан гарантияланган карыз	0,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
II. Гарантияланбаган карыз*	**1 444,1**	**36,6**	**1 593,7**	**37,6**	**1 928,1**	**40,6**	**2 197,5**	**42,3**	**2 849,4**	**47,4**

[1] эларалык финансы институттарын кошо алганда, көп тараптуу негизде иш алып баруучу кредиторлор

[2] Париж Клубуна катышуучу өлкөлөр

* 2011-жылдын 26-июлунда №138 "Кыргыз Республикасынын мамлекеттик жана мамлекеттик эмес карызы жөнүндө" мыйзамына толуктоолорду киргизүү тууралуу" мыйзамы кабыл алынгандыгына байланыштуу ДТК боюнча 2007-жылдан 2011-жылга чейинки маалыматтар кайра каралып чыккан

МАЗМУНУ

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЭЛ АРАЛЫК ИНВЕСТИЦИЯЛЫК ПОЗИЦИЯСЫ

2013-жыл жыйынтыгы боюнча Кыргыз Республикасынын эл аралык инвестициялык позициясы 5 158,1 млн. АКШ доллар деңгээлинде терс калыптанган, бул өлкөнүн тышкы дүйнө алдында милдеттенмелеринин колдо болгон чет өлкө активдеринен артышы менен шартталган.

14-график. ЭИПнын динамикасы

млн. АКШ доллары, жылдын соңуна карата

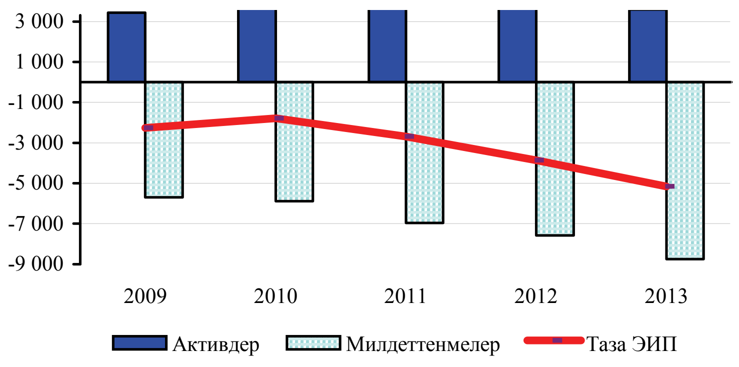

2013-жылдын акырына карата өлкөнүн чет өлкө активдери 3 589,2 млн. АКШ доллар өлчөмүндө түптөлгөн, бул 2012-жылдын ушул эле көрсөткүчүнөн 3,6 пайызга төмөн. Бул төмөндөө, эң башкысы, операциялардын жүзөгө ашырылышынын натыйжасында жана чет өлкө активдерине баалардын өзгөрүшү менен шартталган. Активдердин түзүмүндө тике инвестициялардын 55,8 пайызга (320,4 млн. АКШ долларына чейин) кыскарышы белгиленген. Бул тенденция Centerra Gold Inc. акцияларына баанын төмөндөшү менен түшүндүрүлөт, анда Кыргыз Республикасы ири акционерлердин бири болуп эсептелинет. Мындай төмөндөө белгилүү бир деңгээлде "башка инвестициялар" жана Улуттук банктын камдык активдери боюнча операцияларынын эсебинен көбөйүшү менен компенсацияланган.

2013-жылы "башка инвестициялар" боюнча запастар операциялар эсебинен 112,7 млн. АКШ долларына көбөйгөн. "Башка инвестициялар" түзүмүндө нак акча жана депозиттер түрүндө активдер боюнча операциялардын эсебинен өсүш белгиленген, ошол эле учурда 2012-жылы 139,9 млн. АКШ долларына төмөндөө байкалган. Соода кредиттеринин өсүшү 42,6 млн. АКШ долларын түзгөн.

2013-жылы Улуттук банктын камдык активдеринин көлөмү 172,4 млн. АКШ долларына көбөйгөн, мындай көбөйүү негизинен, ишке ашырылган операциялардын эсебинен жүргөн. Камдык активдер түзүмүндө депозиттердин жана чет өлкөлүк баалуу кагаздардын кыйла өсүшү белгиленген.

2013-жылдын акырына карата тышкы финансылык милдеттенмелер көлөмү 8 747,2 млн. АКШ долларын түзгөн, бул 2012-жылдын ушул эле көрсөткүчүнөн 15,3 пайызга жогору. Негизинен өсүш, операциялардын жүзөгө ашырылышынын натыйжасында келип чыккан өзгөрүүлөр менен шартталган (өсүш 1 021,4 млн. АКШ доллары). Милдеттенмелер түзүмүндө тике чет өлкө инвестициялары жана "башка инвестициялар" боюнча олуттуу көбөйүү белгиленген.

"Тике инвестициялар" статьясы боюнча запастар 29,9 пайызга көбөйүп, 2013-жылдын акырына карата 3 472,6 млн. АКШ долларын түзгөн. Өсүш, эң башкысы операциялардын жүзөгө ашырылышынын эсебинен жүргөн өзгөрүүлөр менен шартталган (757,6 млн. АКШ долларына көбөйүү).

Резидент эместердин "башка инвестицияларынын" запастары 2013-жылдын акырына карата 5 265,9 млн. АКШ долларын түзгөн, бул алардын 2012-жылдын акырындагы деңгээлинен 7,3 пайызга жогору. "Башка инвестициялар" түзүмүндө көпчүлүк өзгөрүүлөр мамлекеттик секторго берилген кредиттерге, ошондой эле соода кредиттерине туура келет.

Алсак, 2013-жыл жыйынтыгы боюнча мамлекеттик башкаруу секторунун кредиттери боюнча милдеттенмелер негизинен, жаңы кредиттерди тартуунун эсебинен 3 077,0 млн. АКШ долларына чейин көбөйгөн. 2013-жылдын акырына карата соода кредиттеринин көлөмү 457,8 млн. АКШ долларына чейин өскөн. Отчеттук мезгил ичинде жеке сектордун кредиттери боюнча милдеттенмелердин өсүшүнүн басаңдоосу байкалган, бул мурда алынган кредиттер боюнча төлөөлөр менен шартталган.

МАЗМУНУ

20-таблица. 2013-жылдын 1-январына жана 2014-жылдын 1-январына карата абал боюнча Кыргыз Республикасынын эл аралык инвестицияларынын балансы
(млн. АКШ долларында)

	01.01.13 карата калдык	Жүргүзүлгөн операция-лардан улам өзгөрүүлөр	Баалар-дын өзгөрүүсү	Курстар-дын өзгөрүүсү	Башка өзгөрүү-лөр	01.04.12 карата калдык
А	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
А. Активдер	**3 723,5**	**383,8**	**-434,4**	**-88,1**	**4,4**	**3 589,2**
Чет өлкөгө тике инвестициялар	725,7	—	-388,2	-16,9	-0,2	320,4
Портфелдик инвестициялар	31,5	-6,2	—	-0,2	—	25,1
Акционердик капитал	—	—	—	—	—	—
Карыздык баалуу кагаздар	31,5	-6,2	—	-0,2	—	25,1
Финансы деривативдери	0,4	-0,1	—	—	0,3	0,5
Башка инвестициялар	903,3	112,7	—	-12,3	4,3	1 008,0
Нак акчалар жана депозиттер	375,6	48,9	—	8,1	—	432,6
Кредиттер	54,3	1,1	—	-0,3	4,3	59,4
АКЖО (ОДКР)	—	—	—	—	—	—
Мамлекеттик башкаруу сектору	—	—	—	—	—	—
Банктар	1,7	-0,3	—	—	—	1,4
Башка секторлор	52,6	1,4	—	-0,3	4,3	58,0
Соодалык кредиттер	469,5	62,7	—	-20,1	—	512,1
Башка активдер	3,9	—	—	—	—	3,9
Камдык активдер	2 062,7	277,4	-46,2	-58,7	—	2 235,2
Монетардык алтын	162,9	24,7	-46,2	—	—	141,4
АКУ (СПЗ)	186,4	11,9	—	-0,1	—	198,1
ЭВФтеги камдык позиция	—	—	—	—	—	—
Чет өлкө валютасы	1 713,5	240,8	—	-58,6	—	1 895,6
Нак акчалар жана депозиттер	992,6	185,2	—	-15,6	—	1 162,3
Чет өлкө баалуу кагаздары	720,8	55,6	—	-43,0	—	733,4
Б. Милдеттенмелер	**7 587,4**	**1 021,4**	**0,1**	**-14,9**	**153,2**	**8 747,2**
Кыргыз Республикасына тике инвестициялар	2 673,8	757,6	0,1	-3,9	45,1	3 472,6
Портфелдик инвестициялар	6,4	-1,4	—	-0,4	4,1	8,7
Акционердик капиталга	6,4	-1,6	—	-0,1	4,1	8,7
Карыздык баалуу кагаздар	—	0,2	—	-0,2	—	—
Финансы деривативдери	—	—	—	—	—	—
Башка инвестициялар	4 907,3	265,2	—	-10,6	104,1	5 265,9
Накталай акчалар ж-а депозиттер	80,4	24,7	—	2,9	—	108,1
Кредиттер	4 292,7	164,2	—	-2,4	115,0	4 569,5
АКЖО (ОДКР)	97,9	-17,4	—	0,1	—	80,6
Мамлекеттик башкаруу сектору	2 894,1	177,8	—	—	5,2	3 077,0
Банктар	93,3	0,8	—	—	65,1	159,2
Башка секторлор	1 207,4	3,0	—	-2,6	44,7	1 252,6
Соодалык кредиттер	403,5	76,3	—	-11,0	-11,0	457,8
Башка милдеттенмелер*	130,6	—	—	-0,2	—	130,5
В. Эл аралык таза инвестициялык позиция (А-Б)	**-3 863,9**	**-637,7**	**-434,5**	**-73,2**	**-148,8**	**-5 158,1**

* өлкөлөрдүн төлөм теңдемин колдоого алуу үчүн ЭВФке мүчө болгон өлкөлөр арасында АКУну (СДР) бөлүштүрүүсүн кошо алганда, Кыргыз Республикасынын милдеттенмеси 132,2 млн. АКШ долларына көбөйгөн.

МАЗМУНУ

I тиркеме: Таблицалар жана графиктер

I.1-таблица. Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми (нейтралдуу берүүдө)

(млн. АКШ долларында)

	2009	2010	2011	2012	2013
Күндөлүк операциялардын эсеби	**-202,3**	**-317,1**	**-593,0**	**-1675,1**	**-1684,2**
Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр	-1228,0	-1403,4	-1772,6	-3567,2	-3631,7
Товарлар*	-1119,8	-1202,2	-1669,0	-3210,7	-3565,2
Товарлардын экспорту (ФОБ)	1693,8	1778,7	2267,0	1954,4	2048,4
экспорт	934,9	842,9	997,5	1137,5	1082,6
порттордон алынган товарлар	—	—	—	—	—
монетардык эмес алтын	529,5	668,3	1006,2	562,3	736,8
камтуу чөйрөсүнө оңдоолор	229,5	267,5	263,2	254,6	229,1
кайра иштетүү үчүн товарлар	—	—	—	—	—
Товарлардын импорту (ФОБ)	-2813,6	-2980,9	-3935,9	-5165,1	-5613,6
импорт (СИФ)	-3032,9	-3220,7	-4242,7	-5560,2	-6054,2
нарк боюнча оңдоолор	226,6	242,2	325,3	411,2	456,2
порттордон алынган товарлар	-7,3	-2,4	-18,5	-16,1	-15,6
камтуу чөйрөсүнө оңдоолор	—	—	—	—	—
кайра иштетүү үчүн товарлар	—	—	—	—	—
Кызмат көрсөтүүлөр	-108,2	-201,2	-103,6	-356,6	-66,6
экспорт	638,2	600,1	860,2	966,6	1042,7
импорт	-746,4	-801,3	-963,9	-1323,1	-1109,2
Транспорттук кызмат көрсөтүүлөр	-277,5	-266,6	-332,1	-461,7	-358,0
экспорт	134,9	150,4	168,9	181,0	184,2
импорт	-412,5	-417,0	-501,0	-642,7	-542,2
Темир жол транспорту	-242,8	-242,8	-270,3	-364,1	-317,9
экспорт	35,0	37,9	30,3	32,5	35,2
импорт	-277,8	-280,6	-300,6	-396,6	-353,1
Аба транспорту	16,4	27,4	13,8	19,2	45,0
экспорт	95,5	107,4	123,0	128,5	131,2
импорт	-79,2	-80,1	-109,2	-109,3	-86,2
Автомобиль транспорту	-27,8	-36,4	-62,1	-83,2	-59,2
экспорт	2,2	3,7	14,2	12,8	9,7
импорт	-29,9	-40,1	-76,3	-96,0	-68,9
Транспортун башка түрлөрү	-23,3	-14,8	-13,5	-33,6	-25,9
экспорт	2,2	1,4	1,4	7,2	8,1
импорт	-25,6	-16,2	-14,9	-40,8	-34,0
Кыдыруулар	106,6	11,5	109,5	84,5	179,2
экспорт	253,5	159,7	356,2	434,4	529,6
импорт	-146,8	-148,2	-246,7	-349,9	-350,3
Ишкер кыдыруулар	31,2	-9,9	22,4	1,3	42,0
экспорт	109,0	68,7	153,2	186,8	227,7
импорт	-77,8	-78,5	-130,8	-185,5	-185,7
Жеке кыдыруулар	75,5	21,4	87,1	83,1	137,2
экспорт	144,5	91,0	203,0	247,6	301,9
импорт	-69,0	-69,6	-116,0	-164,5	-164,7
Байланыш кызмат көрсөтүүлөрү	0,2	7,1	3,3	6,5	8,3
экспорт	9,3	19,9	15,3	11,3	20,5
импорт	-9,2	-12,8	-12,1	-4,8	-12,1
Курулуш жагынан кызмат көрсөтүүлөр	0,5	21,0	21,4	24,5	42,3
экспорт	18,8	32,8	34,9	33,4	57,3
импорт	-18,3	-11,9	-13,5	-8,9	-15,0
Камсыздандыруу жагынан кызмат көрсөтүүлөр	-8,4	-7,4	-13,9	-16,0	-15,3
экспорт	3,6	6,7	2,1	0,9	0,4
импорт	-12,0	-14,1	-16,0	-16,9	-15,7
Экскурсиялык бюро кызматы	—	—	—	-0,2	—
экспорт	0,1	—	—	0,1	—
импорт	—	—	—	-0,3	—

* Улуттук банктын жана УСКнын баа берүүлөрүн эске алуу менен

2012				2013				
I	II	III	IV	I	II	III	IV	
-373,6	**-347,6**	**-461,7**	**-492,2**	**-540,2**	**-491,2**	**-492,0**	**-160,8**	**Күндөлүк операциялардын эсеби**
-654,3	-827,3	-1008,2	-1077,5	-818,4	-988,0	-1076,2	-749,1	Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр
-537,1	-745,6	-927,7	-1000,2	-749,1	-948,5	-1024,5	-843,0	Товарлар*
433,1	440,0	418,3	662,9	335,5	406,4	487,3	819,2	Товарлардын экспорту (ФОБ)
221,3	275,3	305,9	335,0	216,5	252,6	310,4	303,1	экспорт
—	—	—	—	—	—	—	—	порттордон алынган товарлар
122,8	88,1	55,5	295,9	92,8	106,7	98,2	439,0	монетардык эмес алтын
89,0	76,6	57,0	32,1	26,2	47,1	78,7	77,1	камтуу чөйрөсүнө ондоолор
—	—	—	—	—	—	—	—	кайра иштетүү үчүн товарлар
-970,3	-1185,7	-1346,0	-1663,1	-1084,6	-1355,0	-1511,8	-1662,2	Товарлардын импорту (ФОБ)
-1050,0	-1280,6	-1447,9	-1781,5	-1172,0	-1463,8	-1626,0	-1792,3	импорт (СИФ)
83,6	98,5	106,5	122,5	90,5	112,5	119,1	134,0	нарк боюнча ондоолор
-3,90	-3,52	-4,58	-4,11	-3,15	-3,68	-4,93	-3,83	порттордон алынган товарлар
—	—	—	—	—	—	—	—	камтуу чөйрөсүнө ондоолор
—	—	—	—	—	—	—	—	кайра иштетүү үчүн товарлар
-117,1	-81,6	-80,5	-77,3	-69,3	-39,4	-51,7	93,9	Кызмат көрсөтүүлөр
198,3	208,7	275,9	283,6	170,4	247,4	294,2	330,6	экспорт
-315,5	-290,4	-356,4	-360,9	-239,7	-286,9	-346,0	-236,7	импорт
-89,1	-105,2	-138,7	-128,6	-88,0	-104,7	-141,1	-24,3	Транспорттук кызмат көрсөтүүлөр
40,7	41,2	50,2	48,9	35,3	42,9	51,2	54,8	экспорт
-129,9	-146,4	-188,9	-177,5	-123,3	-147,5	-192,3	-79,1	импорт
-68,9	-87,4	-102,9	-105,0	-72,6	-86,7	-119,1	-39,4	Темир жол транспорту
7,2	8,1	9,5	7,7	6,7	6,3	11,9	10,3	экспорт
-76,1	-95,5	-112,4	-112,7	-79,3	-93,0	-131,1	-49,7	импорт
5,4	7,1	-1,3	8,0	7,5	9,0	3,3	25,3	Аба транспорту
29,4	29,1	34,6	35,4	25,9	34,0	33,3	38,1	экспорт
-24,0	-22,0	-35,9	-27,4	-18,4	-25,0	-30,0	-12,9	импорт
-20,6	-20,8	-24,3	-17,4	-18,4	-19,7	-19,3	-1,8	Автомобиль транспорту
3,3	2,9	3,8	2,7	1,5	1,3	2,9	4,0	экспорт
-24,0	-23,7	-28,1	-20,1	-19,9	-21,0	-22,2	-5,9	импорт
-5,1	-4,2	-10,2	-14,2	-4,4	-7,3	-5,9	-8,3	Транспортун башка түрлөрү
0,8	1,1	2,3	3,1	1,3	1,3	3,1	2,4	экспорт
-5,9	-5,2	-12,5	-17,3	-5,7	-8,5	-9,0	-10,7	импорт
8,0	-1,0	33,7	43,8	11,5	51,5	65,0	51,3	Кыдыруулар
78,3	87,4	136,7	132,1	82,7	144,1	158,5	144,2	экспорт
-70,2	-88,4	-103,0	-88,3	-71,3	-92,6	-93,5	-92,9	импорт
-3,6	-9,3	4,2	10,0	-2,2	12,9	18,6	12,8	Ишкер кыдыруулар
33,6	37,6	58,8	56,8	35,6	62,0	68,2	62,0	экспорт
-37,2	-46,9	-54,6	-46,8	-37,8	-49,1	-49,6	-49,2	импорт
11,6	8,3	29,5	33,8	13,7	38,6	46,4	38,5	Жеке кыдыруулар
44,6	49,8	77,9	75,3	47,2	82,1	90,4	82,2	экспорт
-33,0	-41,6	-48,4	-41,5	-33,5	-43,5	-44,0	-43,7	импорт
2,3	1,6	1,5	1,0	0,8	0,5	-5,9	13,0	Байланыш кызмат көрсөтүүлөрү
3,4	2,8	2,8	2,3	1,9	1,5	2,5	14,5	экспорт
-1,0	-1,2	-1,3	-1,3	-1,2	-1,0	-8,5	-1,5	импорт
1,3	4,0	10,4	8,7	0,8	8,3	17,4	15,8	Курулуш жагынан кызмат көрсөтүүлөр
3,3	6,0	14,0	10,0	5,0	12,7	21,5	18,1	экспорт
-2,0	-2,0	-3,6	-1,3	-4,2	-4,3	-4,1	-2,3	импорт
-3,9	-3,9	-4,3	-3,9	-3,3	-3,3	-4,3	-4,5	Камсыздандыруу жагынан кызмат көрсөтүүлөр
0,1	0,3	0,2	0,3	0,1	0,1	0,1	0,1	экспорт
-4,0	-4,2	-4,5	-4,2	-3,4	-3,4	-4,4	-4,6	импорт
—	—	—	-0,2	—	—	—	—	Экскурсиялык бюро кызматы
—	—	—	0,1	—	—	—	—	экспорт
—	—	—	-0,3	—	—	—	—	импорт

МАЗМУНУ

I.1-таблица. (уландысы)

	2009	2010	2011	2012	2013
Финансылык кызмат көрсөтүүлөр	6,9	-16,5	-5,1	-4,4	-5,1
экспорт	10,9	0,6	1,8	3,5	6,7
импорт	-4,0	-17,1	-6,9	-8,0	-11,8
Компьютердик жана маалымат кызмат көрсөтүүлөр	-14,9	-10,6	-9,4	-12,9	-7,8
экспорт	1,3	3,1	1,4	2,1	1,5
импорт	-16,2	-13,6	-10,8	-14,9	-9,4
Мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөр	1,1	5,5	5,6	6,7	4,5
экспорт	10,3	14,6	14,2	15,5	15,4
импорт	-9,2	-9,1	-8,6	-8,8	-10,9
Ишкердик кызмат көрсөтүүлөр	40,8	5,0	65,8	-29,6	40,4
экспорт	126,1	144,3	171,1	185,3	147,8
импорт	-85,4	-139,3	-105,3	-214,9	-107,4
анын ичинен Техникалык жардам	-20,3	-20,7	-21,9	-21,0	-20,7
Жана башка кызмат көрсөтүүлөр	36,5	49,8	51,3	46,1	44,9
экспорт	69,3	68,1	94,3	99,0	79,3
импорт	-32,8	-18,3	-43,0	-53,0	-34,4
Кирешелер	-181,4	-305,1	-659,1	-169,3	-290,4
Эмгекке төлөөлөр	-25,8	-32,3	-29,4	-28,8	-22,0
Инвестициялардан түшкөн кирешелер	-155,6	-272,8	-629,8	-140,5	-268,5
Тике инвестициялар	-118,5	-247,9	-610,7	-110,8	-226,7
Бөлүштүрүлгөн пайда	—	-9,1	-133,9	-9,8	-12,2
Реинвестицияланган кирешелер	-108,0	-238,7	-475,3	-101,0	-214,5
Карыздан алынган кирешелер (пайыздар)	-10,5	-0,1	-1,5	—	—
Портфелдик инвестициялар	4,2	0,2	0,1	—	—
Башка инвестициялар	-41,4	-25,1	-19,2	-29,7	-41,8
Кредиттер боюнча пайыздар (график)	-44,7	-35,8	-39,7	-46,8	-58,8
АКЖО (ОДКР)	-0,8	—	—	—	—
Мамлекеттик башкаруу сектору	-24,4	-28,1	-31,0	-34,0	-36,7
Банктар	-7,7	4,4	5,7	5,3	1,7
Башка секторлор	-11,8	-12,1	-14,4	-18,1	-23,8
Башка инвестициялар боюнча ж.б. кирешелер	3,3	10,7	20,4	17,1	17,0
Күндөлүк трансферттер	1207,1	1391,3	1838,7	2061,5	2238,0
Мамлекеттик башкаруу сектору	194,9	78,2	83,3	63,2	84,1
Товардык гранттар	14,2	0,4	—	—	—
Техникалык жардам	—	—	—	—	—
Эл аралык уюмдарга төлөмдөр	-3,0	-3,6	-4,3	-3,4	-2,9
Акчалай гранттар	183,7	81,4	87,6	66,5	87,0
Башка секторлор	1012,1	1313,1	1755,4	1998,3	2153,9
Иштеп жаткандардын акчалай которуулары	990,3	1243,8	1661,5	1951,7	2101,3
Түшүүлөр	1072,0	1379,3	1859,7	2208,8	2469,0
Агылып чыгуу	-81,7	-135,5	-198,3	-257,1	-367,7
Башка трансферттер	21,8	69,3	93,9	46,6	52,5
Капитал менен операциялардын жана финансы операцияларынын эсеби	**163,8**	**353,0**	**787,4**	**813,8**	**923,8**
Капитал менен операциялар эсеби	16,3	-11,1	64,1	166,1	280,3
Капиталдык трансферттер	16,3	-11,1	64,1	166,1	280,3
Мамлекеттик башкаруу сектору	81,0	70,9	121,6	172,5	269,6
Товарлар түрүндөгү гранттар	30,7	—	—	—	—
Техникалык жардам	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0
Башка трансферттер	30,3	50,9	101,6	103,2	60,6
Карыздарды жокко чыгаруу	—	—	—	49,2	188,9
Башка секторлор	-64,7	-82,1	-57,5	-6,4	10,8
Элдин көчүп кетүүлөрүнө б-туу трансферттер*	-69,9	-119,7	-93,2	-17,7	-17,0
Түшүүлөр	9,1	9,2	15,0	13,1	10,3
Агылып чыгуу	-78,9	-129,0	-108,2	-30,8	-27,3
Товарлар түрүндөгү гранттар	5,2	37,7	35,7	11,3	27,8

* Улуттук банктын берген баасы боюнча маалыматтар

2012				2013				
I	II	III	IV	I	II	III	IV	
-1,0	-1,3	-0,9	-1,2	-3,5	-1,4	-2,2	2,0	Финансылык кызмат көрсөтүүлөр
0,1	0,9	0,6	2,0	0,5	1,8	0,7	3,6	экспорт
-1,1	-2,2	-1,5	-3,2	-4,0	-3,1	-3,0	-1,7	импорт
-2,7	-2,8	-4,0	-3,4	-1,9	-1,7	-1,6	-2,6	Компьютердик жана маалымат кызмат көрсөтүүлөр
0,5	0,6	0,3	0,7	0,1	0,3	0,6	0,5	экспорт
-3,1	-3,4	-4,3	-4,1	-2,1	-2,0	-2,2	-3,1	импорт
1,8	3,1	1,3	0,5	0,3	0,5	2,7	1,1	Мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөр
3,6	5,5	3,5	2,9	2,5	3,1	5,4	4,4	экспорт
-1,8	-2,4	-2,3	-2,4	-2,2	-2,6	-2,7	-3,3	импорт
-40,2	12,9	11,5	-13,9	9,8	9,7	2,5	18,5	Ишкердик кызмат көрсөтүүлөр
48,2	42,6	42,3	52,2	34,7	33,7	32,4	47,0	экспорт
-88,5	-29,7	-30,7	-66,0	-24,8	-24,1	-29,9	-28,6	импорт
-5,9	-5,1	-5,0	-5,0	-5,0	-5,7	-5,0	-5,0	анын ичинен Техникалык жардам
6,4	10,9	8,9	19,8	4,2	1,2	15,8	23,7	Жана башка кызмат көрсөтүүлөр
20,1	21,4	25,3	32,2	7,5	7,3	21,1	43,4	экспорт
-13,7	-10,5	-16,4	-12,4	-3,3	-6,1	-5,3	-19,7	импорт
-69,5	-11,7	-45,7	-42,5	-121,3	-48,8	-64,4	-55,9	Кирешелер
-7,1	-7,4	-8,7	-5,7	-5,5	-5,5	-5,7	-5,3	Эмгекке төлөөлөр
-62,4	-4,3	-37,0	-36,8	-115,9	-43,3	-58,7	-50,6	Инвестициялардан түшкөн кирешелер
-53,4	-1,6	-20,4	-35,4	-102,0	-38,4	-49,1	-37,2	Тике инвестициялар
-9,8	0,7	-0,4	-0,3	-8,3	—	-3,7	-0,2	Бөлүштүрүлгөн пайда
-43,6	-2,4	-20,0	-35,0	-93,7	-38,4	-45,4	-37,0	Реинвестицияланган кирешелер
—	—	—	—	—	—	—	—	Карыздан алынган кирешелер (пайыздар)
—	—	—	—	—	—	—	—	Портфелдик инвестициялар
-9,0	-2,7	-16,6	-1,5	-13,9	-5,0	-9,6	-13,3	Башка инвестициялар
-11,4	-7,8	-18,7	-8,9	-19,7	-9,3	-13,0	-16,8	Кредиттер боюнча пайыздар (график)
—	—	—	—	—	—	—	—	АКЖО (ОДКР)
-11,2	-4,7	-13,1	-5,0	-11,7	-6,1	-10,4	-8,6	Мамлекеттик башкаруу сектору
1,2	1,2	1,5	1,4	1,3	0,3	0,3	-0,2	Банктар
-1,4	-4,3	-7,2	-5,2	-9,3	-3,6	-2,9	-8,1	Башка секторлор
2,4	5,1	2,1	7,4	5,9	4,3	3,3	3,5	Башка инвестициялар боюнча ж.б. кирешелер
350,2	491,4	592,2	627,8	399,6	545,6	648,7	644,1	Күндөлүк трансферттер
-0,8	3,7	-0,3	60,5	-0,8	3,4	21,8	59,7	Мамлекеттик башкаруу сектору
—	—	—	—	—	—	—	—	Товардык гранттар
—	—	—	—	—	—	—	—	Техникалык жардам
-0,8	-0,8	-0,4	-1,3	-0,8	-0,8	-0,3	-1,0	Эл аралык уюмдарга төлөмдөр
0,1	4,6	0,1	61,8	—	4,2	22,1	60,7	Акчалай гранттар
351,0	487,6	592,5	567,3	400,3	542,2	626,9	584,4	Башка секторлор
346,9	480,8	579,8	544,1	386,9	519,0	618,1	577,3	Иштеп жаткандардын акчалай которуулары
398,2	545,4	649,5	615,7	460,6	610,8	718,7	678,9	Түшүүлөр
-51,3	-64,6	-69,6	-71,6	-73,7	-91,8	-100,6	-101,6	Агылып чыгуу
4,0	6,8	12,6	23,1	13,4	23,3	8,8	7,1	Башка трансферттер
254,9	**189,0**	**273,1**	**96,9**	**156,3**	**210,5**	**267,5**	**289,5**	**Капитал менен операциялардын жана финансы операцияларынын эсеби**
22,0	23,0	34,9	86,2	17,1	206,6	22,6	34,1	Капитал менен операциялар эсеби
22,0	23,0	34,9	86,2	17,1	206,6	22,6	34,1	Капиталдык трансферттер
23,3	23,7	37,4	88,1	15,5	205,9	19,4	28,8	Мамлекеттик башкаруу сектору
—	—	—	—	—	—	—	—	Товарлар түрүндөгү гранттар
5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	Техникалык жардам
18,3	18,7	32,4	33,8	10,5	12,0	14,4	23,8	Башка трансферттер
—	—	—	49,2	—	188,9	—	—	Карыздарды жокко чыгаруу
-1,3	-0,7	-2,5	-1,9	1,6	0,7	3,2	5,3	Башка секторлор
-2,4	-4,0	-6,2	-5,1	-3,6	-4,7	-5,4	-3,3	Элдин көчүп кетүүлөрүнө б-туу трансферттер*
4,0	3,2	3,2	2,8	2,5	2,4	2,7	2,6	Түшүүлөр
-6,3	-7,2	-9,4	-7,9	-6,2	-7,2	-8,1	-5,9	Агылып чыгуу
1,1	3,3	3,7	3,2	5,2	5,5	8,6	8,6	Товарлар түрүндөгү гранттар

I.1-таблица. (уландысы)

	2009	2010	2011	2012	2013
Финансылык эсеп	147,5	364,1	723,3	647,7	643,5
Тике инвестициялар	189,6	437,6	693,6	292,4	757,6
Чет мамлекеттерге	0,3	—	0,1	-0,3	—
Кыргыз Республикасына	189,4	437,6	693,5	292,7	757,6
Түшүүлөр	660,9	666,1	849,2	590,7	993,2
Агылып чыгуу	-471,6	-228,5	-155,7	-298,1	-235,6
Акционердик капиталга	69,7	-7,9	71,8	11,3	13,7
Түшүүлөр	114,0	22,4	86,6	26,9	53,1
Агылып чыгуу	-44,4	-30,3	-14,8	-15,5	-39,4
Реинвестицияланган кирешелер	108,0	238,7	475,3	101,0	214,5
Жана башка капитал	11,7	206,8	146,4	180,3	529,5
Түшүүлөр	438,9	405,0	287,3	462,9	725,7
Агылып чыгуу	-427,2	-198,2	-140,9	-282,5	-196,3
Портфелдик инвестициялар	-13,9	27,1	-0,3	5,7	4,8
Активдер	-14,6	45,2	-5,8	5,6	6,2
Акционердик капиталга	7,0	22,9	—	—	—
Карыздык баалуу кагаздар	-21,7	22,3	-5,8	5,6	6,2
Милдеттенмелер	0,7	-18,2	5,5	0,1	-1,4
Акционердик капиталга	0,7	-18,2	5,5	—	-1,6
Карыздык баалуу кагаздар	—	—	—	0,1	0,2
Финансы деривативдери	—	—	—	-0,4	-0,1
Активдер	—	—	—	-0,4	-0,1
Милдеттенмелер	—	—	—	—	—
Башка инвестициялар	239,5	11,7	142,9	550,5	158,6
Активдер	-237,5	128,7	-232,1	138,1	-113,0
Накталай акчалар жана депозиттер	-207,7	192,0	-182,9	173,0	-49,0
Банктар	-158,2	202,8	-19,1	-8,2	-81,5
Башка секторлор	-49,5	-10,8	-163,9	181,3	32,5
Соодалык кредиттер	-7,5	-65,1	-44,5	-28,2	-62,7
Башка секторлор	-7,5	-65,1	-44,5	-28,2	-62,7
Узак мөөнөттүү	-5,0	-43,6	-29,8	-18,9	-42,0
Кыска мөөнөттүү	-2,5	-21,5	-14,7	-9,3	-20,7
Жана башка активдери	-22,3	1,8	-4,6	-6,7	-1,3
АКЖО (ОДКР)	-2,3	—	—	—	—
Мамлекеттик башкаруу сектору	—	—	—	—	—
Милдеттенмелер	477,0	-117,0	375,0	412,4	271,6
Накталай акчалар жана депозиттер	54,7	-220,6	7,3	8,6	24,7
Банктар	54,7	-220,6	7,3	8,6	24,7
Соодалык кредиттер	-41,0	15,9	0,2	68,4	76,3
Башка секторлор	-41,0	15,9	0,2	68,4	76,3
Узак мөөнөттүү	-22,6	8,7	0,1	37,6	41,9
Кыска мөөнөттүү	-18,5	7,1	0,1	30,8	34,3
Кредиттер	323,8	60,3	366,1	332,3	163,4
Алынганы	976,5	481,1	621,2	713,0	799,8
АКЖО (ОДКР)	26,0	—	—	—	—
Узак мөөнөттүү	26,0	—	—	—	—
Мамлекеттик башкаруу сектору	370,6	183,8	243,6	377,4	413,2
Узак мөөнөттүү	370,6	183,8	243,6	377,4	413,2
Кыска мөөнөттүү	—	—	—	—	—

2012				2013				
I	II	III	IV	I	II	III	IV	
232,9	166,0	238,2	10,7	139,3	3,9	244,9	255,4	Финансылык эсеп
45,5	111,4	153,8	-18,4	91,0	131,9	312,1	222,7	Тике инвестициялар
—	—	—	-0,2	—	—	—	—	Чет мамлекеттерге
45,5	111,4	153,9	-18,2	91,0	131,9	312,0	222,7	Кыргыз Республикасына
115,1	129,0	168,3	178,4	179,8	165,6	340,3	307,5	Түшүүлөр
-69,6	-17,5	-14,4	-196,6	-88,8	-33,8	-28,3	-84,7	Агылып чыгуу
13,3	5,4	0,2	-7,6	5,7	-3,2	5,5	5,6	Акционердик капиталга
13,4	5,6	0,6	7,3	12,3	13,3	9,3	18,2	Түшүүлөр
—	-0,2	-0,3	-15,0	-6,6	-16,4	-3,8	-12,6	Агылып чыгуу
43,6	2,4	20,0	35,0	93,7	38,4	45,4	37,0	Реинвестицияланган кирешелер
-11,4	103,7	133,7	-45,6	-8,4	96,7	261,1	180,1	Жана башка капитал
58,2	121,0	147,7	136,0	73,8	114,0	285,6	252,3	Түшүүлөр
-69,6	-17,3	-14,1	-181,6	-82,2	-17,3	-24,5	-72,2	Агылып чыгуу
5,6	—	—	—	-4,0	6,4	—	2,5	Портфелдик инвестициялар
5,6	—	—	—	—	6,2	—	—	Активдер
—	—	—	—	—	—	—	—	Акционердик капиталга
5,6	—	—	—	—	6,2	—	—	Карыздык баалуу кагаздар
—	—	—	—	-4,0	0,2	—	2,5	Милдеттенмелер
—	—	—	—	-4,0	-0,1	—	2,5	Акционердик капиталга
—	—	—	—	—	0,2	—	—	Карыздык баалуу кагаздар
-0,3	0,3	—	-0,4	-0,3	0,1	-2,7	2,7	Финансы деривативдери
-0,3	0,3	—	-0,4	-0,3	0,1	-2,7	2,7	Активдер
—	—	—	—	—	—	—	—	Милдеттенмелер
167,9	160,7	82,9	139,0	65,7	-68,9	-26,0	187,7	Башка инвестициялар
52,8	137,8	-76,6	24,1	-66,2	8,9	-105,9	50,2	Активдер
62,9	149,7	-58,0	18,4	-16,6	-2,9	-62,8	33,4	Накталай акчалар жана депозиттер
-23,3	26,5	-48,5	37,1	-7,7	-39,2	-69,1	34,4	Банктар
86,2	123,2	-9,5	-18,7	-9,0	36,3	6,3	-1,1	Башка секторлор
-9,4	-10,6	-17,7	9,5	-48,5	11,9	-40,2	14,1	Соодалык кредиттер
-9,4	-10,6	-17,7	9,5	-48,5	11,9	-40,2	14,1	Башка секторлор
-6,3	-7,1	-11,9	6,4	-32,5	8,0	-27,0	9,5	Узак мөөнөттүү
-3,1	-3,5	-5,8	3,1	-16,0	3,9	-13,3	4,7	Кыска мөөнөттүү
-0,7	-1,2	-0,9	-3,8	-1,1	-0,1	-2,8	2,7	Жана башка активдери
—	—	—	—	—	—	—	—	АКЖО (ОДКР)
—	—	—	—	—	—	—	—	Мамлекеттик башкаруу сектору
115,1	22,9	159,5	114,9	131,9	-77,8	79,8	137,6	Милдеттенмелер
3,4	0,7	1,6	2,9	3,7	6,9	13,5	0,7	Накталай акчалар жана депозиттер
3,4	0,7	1,6	2,9	3,7	6,9	13,5	0,7	Банктар
29,6	18,0	13,9	7,0	139,5	-20,2	5,3	-48,3	Соодалык кредиттер
29,6	18,0	13,9	7,0	139,5	-20,2	5,3	-48,3	Башка секторлор
16,3	9,9	7,6	3,8	76,7	-11,1	2,9	-26,5	Узак мөөнөттүү
13,3	8,1	6,3	3,1	62,8	-9,1	2,4	-21,7	Кыска мөөнөттүү
81,1	3,8	142,8	104,7	-15,1	-64,8	60,0	183,3	Кредиттер
155,4	90,3	207,3	260,1	54,1	253,9	206,4	285,4	Алынганы
—	—	—	—	—	—	—	—	АКЖО (ОДКР)
—	—	—	—	—	—	—	—	Узак мөөнөттүү
53,7	48,0	144,6	131,1	9,7	120,2	87,8	195,5	Мамлекеттик башкаруу сектору
53,7	48,0	144,6	131,1	9,7	120,2	87,8	195,5	Узак мөөнөттүү
—	—	—	—	—	—	—	—	Кыска мөөнөттүү

I.1-таблица. (уландысы)

	2009	2010	2011	2012	2013
Банктар	28,0	18,2	53,4	50,4	62,7
Узак мөөнөттүү	13,1	15,4	53,4	48,6	61,7
Кыска мөөнөттүү	14,9	2,8	—	1,8	1,0
Башка секторлор	551,9	279,2	324,1	285,2	323,8
Узак мөөнөттүү	551,9	279,2	324,1	285,2	323,8
Кыска мөөнөттүү	—	—	—	—	—
Амортизация (график)	-652,7	-420,8	-255,1	-380,6	-636,4
АКЖО (ОДКР)	-23,5	-25,7	-24,8	-21,2	-17,4
Узак мөөнөттүү	-23,5	-25,7	-24,8	-21,2	-17,4
Мамлекеттик башкаруу сектору	-36,7	-38,3	-42,2	-92,0	-235,4
Узак мөөнөттүү	-36,7	-38,3	-42,2	-92,0	-235,4
Кыска мөөнөттүү	—	—	—	—	—
Банктар	-45,7	-61,0	-22,1	-46,7	-61,9
Узак мөөнөттүү	-26,5	-53,2	-22,1	-44,9	-60,9
Кыска мөөнөттүү	-19,3	-7,8	—	-1,8	-1,0
Башка секторлор	-546,8	-295,9	-166,1	-220,8	-321,7
Узак мөөнөттүү	-546,8	-295,9	-166,1	-220,8	-321,7
Кыска мөөнөттүү	—	—	—	—	—
Мөөнөтүндө төлөнбөгөн карыздар	7,3	27,5	1,4	3,0	7,2
Мамлекеттик башкаруу сектору	2,4	1,0	1,4	3,0	5,5
Башка секторлор	5,0	26,5	—	—	1,7
Башка милдеттенмелер*	132,2	—	—	—	—
АКЖО (ОДКР)	132,2	—	—	—	—
Башка секторлор	—	—	—	—	—
Камдык активдер	-267,7	-112,3	-112,8	-200,5	-277,4
Монетардык алтын	—	—	-1,4	-24,0	-24,7
Атайы карыз алышуу укугу	-109,1	-9,1	-5,7	-8,8	-11,9
Чет өлкө валютасы	-158,6	-103,2	-105,7	-167,7	-240,8
Таза каталар жана калтырып кетүүлөр	**38,5**	**-35,8**	**-194,4**	**861,3**	**760,3**
Жалпы баланс	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**

Эскертүү:

* Өлкөлөрдүн төлөм тендемин колдоого алуу үчүн ЭВФке мүчө болгон өлкөлөр арасында АКУну (СДР) бөлүштүрүүсүн кошо алганда Кыргыз Республикасынын милдеттенмеси 132,2 млн. АКШ долларына көбөйгөн.

Узак мөөнөттүү инвестициялар - төлөө мөөнөтү контрактыга ылайык бир жылдан ашкан мөөнөттү түзгөн же деги эле макулдашылбаган финансылык активдерге салымдар.

Кыска мөөнөттүү инвестициялар - алгач түзүлгөн контрактыга ылайык төлөө мөөнөтү бир жыл жана ага жетпеген мөөнөттү түзгөн же биринчи талап боюнча төлөнүп берилген финансылык активдерге салымдар.

МАЗМУНУ

2012				2013				
I	**II**	**III**	**IV**	**I**	**II**	**III**	**IV**	
10,1	14,1	15,6	10,6	6,1	20,8	17,4	18,5	Банктар
10,1	14,1	15,6	8,8	5,1	20,8	17,4	18,5	Узак мөөнөттүү
—	—	—	1,8	1,0	—	—	—	Кыска мөөнөттүү
91,5	28,3	47,1	118,3	38,3	113,0	101,2	71,4	Башка секторлор
91,5	28,3	47,1	118,3	38,3	113,0	101,2	71,4	Узак мөөнөттүү
—	—	—	—	—	—	—	—	Кыска мөөнөттүү
-74,3	-86,5	-64,4	-155,4	-69,2	-318,8	-146,4	-102,1	Амортизация (график)
-9,7	-0,9	-9,5	-1,1	-7,8	-1,0	-6,1	-2,5	АКЖО (ОДКР)
-9,7	-0,9	-9,5	-1,1	-7,8	-1,0	-6,1	-2,5	Узак мөөнөттүү
-7,3	-13,9	-7,5	-63,2	-8,3	-203,1	-7,8	-16,3	Мамлекеттик башкаруу сектору
-7,3	-13,9	-7,5	-63,2	-8,3	-203,1	-7,8	-16,3	Узак мөөнөттүү
—	—	—	—	—	—	—	—	Кыска мөөнөттүү
-5,5	-15,9	-19,9	-5,3	-5,7	-38,0	-10,1	-8,1	Банктар
-5,5	-15,9	-19,9	-3,5	-4,7	-38,0	-10,1	-8,1	Узак мөөнөттүү
—	—	—	-1,8	-1,0	—	—	—	Кыска мөөнөттүү
-51,7	-55,8	-27,5	-85,8	-47,3	-76,8	-122,5	-75,1	Башка секторлор
-51,7	-55,8	-27,5	-85,8	-47,3	-76,8	-122,5	-75,1	Узак мөөнөттүү
—	—	—	—	—	—	—	—	Кыска мөөнөттүү
1,1	0,4	1,2	0,3	3,8	0,4	1,2	1,8	Мөөнөтүндө төлөнбөгөн карыздар
1,1	0,4	1,2	0,3	3,4	—	0,7	1,4	Мамлекеттик башкаруу сектору
—	—	—	—	0,4	0,4	0,4	0,4	Башка секторлор
—	—	—	—	—	—	—	—	Башка милдеттенмелер*
—	—	—	—	—	—	—	—	АКЖО (ОДКР)
—	—	—	—	—	—	—	—	Башка секторлор
14,1	-106,5	1,4	-109,5	-13,1	-65,6	-38,4	-160,3	Камдык активдер
-4,2	-5,2	-8,4	-6,3	-5,8	-5,9	-6,5	-6,4	Монетардык алтын
9,7	-14,1	9,5	-13,9	7,8	-13,6	5,9	-12,1	Атайы карыз алышуу укугу
8,6	-87,2	0,3	-89,4	-15,1	-46,1	-37,8	-141,8	Чет өлкө валютасы
118,7	**158,6**	**188,6**	**395,3**	**383,8**	**280,7**	**224,5**	**-128,7**	**Таза каталар жана калтырып кетүүлөр**
0,0	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**Жалпы баланс**

I.2-таблица. ТЭИТНдин бөлүктөрү боюнча экспорттун бөлүштүрүлүшү

(млн. АКШ долларында)

Топтун аталышы	2009	2010	2011	2012	2013
Бардыгы болуп	**1 443,5**	**1 488,4**	**1 978,9**	**1 673,0**	**1 790,5**
Тирүү мал, малдан алынган азык-түлүктөр	28,6	43,5	38,5	33,9	30,7
Өсүмдүктөрдөн алынган продукциялар	86,2	104,1	138,5	147,6	170,0
Малдан алынган продукциялар	6,9	1,1	—	—	0,1
Тамак-аш, азык-түлүк, алкоголь ичимдиктери, суусун-р, уксус,тамеки	36,4	45,2	46,3	42,9	43,7
Минерал продукциясы*	236,3	125,9	216,5	240,7	206,9
Химия жана аны менен байланыштуу тармактардын продукциялары	258,5	166,9	49,1	57,7	48,2
Пластмасса, андан жасалган буюмдар, каучук жана резина буюмдары	13,0	9,3	23,0	26,2	53,3
Тери сырьелору, булгаарылар, накта мех, ат жабдыктары	6,6	6,7	12,0	10,7	11,6
Жыгач, андан жасалган буюмдар, көмүр, пробка (тыгындар)	0,4	0,1	0,3	0,8	0,9
Жыгачтан же башка материалдардан алынган кагаз массасы	7,6	6,2	9,5	9,4	9,3
Текстиль жана токулган буюмдар	103,1	161,8	189,0	204,6	140,5
Баш кийимдер, кол чатырлар, бүктөлүүчү тросттор, камчылар	3,1	2,4	3,8	3,4	4,7
Таштан, гипстен, цементен, асбесттен, тунук минер-дан буюмдар	6,5	10,3	10,2	29,3	46,4
Баалуу металлдар, бермет таш, баалуу таштар	533,7	671,7	1 017,1	569,0	742,7
Баалуулукка жатпаган металлдар жана андан жасалган буюмдар	19,0	36,9	70,6	74,7	83,5
Машиналар, жабдуулар жана механизмдер	49,5	49,8	55,7	71,0	78,8
Жерде жүрүүчү, аба жана суу транспорттору, алардан бөлүктөрү	34,1	36,7	69,4	140,2	100,0
Оптика, сүрөт, кинематография приборлору жана аппараттары	3,5	1,3	6,6	5,0	12,7
Өнөр жайынын атайы багыттары жана башка продукциялары	6,3	4,8	18,0	0,2	0,5
Ар түрдүү өнөр жай товарлары	4,2	3,8	4,9	5,6	6,2
Искусство чыгармалары, коллекциялоо буюмдары жана антиквариат	—	—	—	—	—

Эскертүү:

УСКнын маалыматтарынын негизинде ФОБ баасында

"Алып сатарлардын" соодасын эске алуу менен

* энергопродукцияларды кошо алганда

МАЗМУНУ

I.3-таблица. ЭСТКнын бөлүктөрү боюнча экспорттун бөлүштүрүлүшү

(млн. АКШ долларында)

Бөлүктүн аталышы	2009	2010	2011	2012	2013
Бардыгы болуп	**1 443,5**	**1 488,4**	**1 978,9**	**1 673,0**	**1 790,5**
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар	133,1	160,7	194,5	204,1	218,1
Суусундуктар жана тамеки	21,7	30,2	25,7	17,6	22,4
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес чийки заттар	43,1	53,2	87,7	127,6	73,8
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э. материалдар	226,4	117,5	184,3	166,3	166,9
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом	—	—	0,1	—	0,2
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле прод-р	259,3	167,7	51,8	61,5	58,1
Материалдардын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары	48,4	57,9	114,1	137,8	184,2
Машиналар жана транспорттук жабдуулар	83,2	86,6	125,0	211,2	178,7
Ар кандай даяр буюмдар	98,5	146,2	189,3	184,6	151,3
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана оп-лар	529,8	668,3	1 006,2	562,3	736,8

Эскертүү:

УСКнын маалыматтарынын негизинде, ФОБ баасында

"Алып сатарлардын" соодасын эске алуу менен

I.4-таблица. ТЭИТНдин бөлүктөрү боюнча импорттун бөлүштүрүлүшү
(млн. АКШ долларында)

Топтун аталышы	2009	2010	2011	2012	2013
Бардыгы болуп	**3 040,2**	**3 223,1**	**4 261,2**	**5 576,3**	**6 069,8**
Тирүү мал, малдан алынган азыктар	66,1	96,7	95,4	101,4	115,6
Өсүмдүктөрдөн алынган продукциялар	142,7	121,6	166,3	190,7	214,5
Май жана малдын же өсүмдүк майлары	49,4	59,7	72,7	76,2	84,6
Тамак-аш азыктары, алкоголь жана алкоголсуз ичимдиктер, уксус, тамеки	245,9	267,3	376,3	590,4	447,4
Минералдык продукциялар*	839,0	876,0	1 002,2	1 237,4	1 378,9
Химия жана аны менен байланыштуу өнөр жай тармактарынын прод-ры	305,9	300,8	405,1	478,8	523,8
Пластмасса, андан жасалган буюмдар, каучук жана резина буюмдары	99,1	121,3	172,2	215,0	274,7
Тери сырьелору, булгаарылар, накта мех, ат жабдыктары	5,1	6,0	11,6	15,2	14,2
Жыгач, андан жасалган буюмдар, жыгачтын көмүрү, тыгындар	65,6	64,6	100,9	132,5	152,2
Жыгачтан же башка материалдардан алынган кагаз массасы	56,3	53,0	78,4	78,5	97,5
Текстиль жана токулган буюмдар	189,1	209,0	296,0	375,3	370,7
Баш кийимдер, кол чатырлар, бүктөлүүчү тросттор, камчылар	56,6	42,6	57,9	87,1	77,2
Таштан, гипстен, цементен, асбесттен, тунук минер-дан буюмдар	57,9	56,4	83,6	91,5	111,8
Баалуу металлдар, бермет таш, баалуу таштар	2,8	2,8	6,4	27,4	32,7
Баалуулукка жатпаган металлдар жана андан жасалган буюмдар	185,4	183,1	284,9	424,4	556,4
Машиналар, жабдуулар жана механизмдер	330,0	408,5	485,8	642,9	713,1
Жерде жүрүүчү, аба жана суу транспорттору, алардын бөлүктөрү	276,5	280,0	482,0	709,9	782,9
Оптика, сүрөт, кинематография приборлору жана аппаратттары	24,8	36,5	35,3	42,2	54,4
Өнөр жайынын атайы багыттагы жана башка продукциялары	1,6	1,0	3,0	1,8	1,9
Ар түрдүү өнөр жай товарлары	40,3	36,5	45,2	57,5	65,4
Искусство чыгармалары, коллекциялоо буюмдары жана антиквариат	—	—	—	0,2	—

Эскертүү:
УСКнын маалыматтарынын негизинде, СИФ баасында
"Алып сатарлардын" соодасын эске алуу менен
* энергопродукцияларды кошо алганда

МАЗМУНУ

I.5-таблица. ЭСТКнын бөлүктөрү боюнча импорттун бөлүштүрүлүшү
(млн. АКШ долларында)

Бөлүктүн аталышы	2009	2010	2011	2012	2013
Бардыгы болуп	**3 040,2**	**3 223,1**	**4 261,2**	**5 576,3**	**6 069,8**
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар	384,8	408,5	540,7	597,8	644,1
Суусундуктар жана тамеки	78,8	86,2	106,6	291,3	141,5
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес чийки заттар	57,4	55,9	83,3	111,7	141,1
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э. материалдар	803,2	854,0	971,8	1 199,1	1 326,0
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом	37,2	48,3	59,0	61,8	68,2
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле прод-р	335,7	343,1	474,1	564,4	647,0
Материалдардын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары	461,7	457,9	662,7	872,8	1 049,3
Машиналар жана транспорттук жабдуулар	604,4	691,9	968,5	1 354,1	1 494,6
Ар кандай даяр буюмдар	275,2	276,6	393,4	503,2	537,7
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана операциялар	1,7	0,6	1,2	20,1	20,3

Эскертүү:
УСКнын маалыматтарынын негизинде, СИФ баасында
"Алып сатарлардын" соодасын эске алуу менен

I.6-таблица. Экспорттун функционалдык бөлүштүрүлүшү

(млн. АКШ долларында)

	2009	2010	2011	2012	2013
Бардыгы болуп	**1 443,5**	**1 488,4**	**1 978,9**	**1 673,0**	**1 791**
Керектөө товарлары	233,0	351,9	420,8	431,9	409,5
Чийки заттар	315,0	202,4	88,5	133,3	92,6
Аралык товарлары	630,2	778,9	1 217,5	789,3	1 018,8
Инвестициялык товарлар	38,9	37,8	67,8	152,3	102,8
Энергопродукциялар	226,4	117,4	184,3	166,2	166,8

Эскертүү:

УСКнын маалыматтарынын негизинде, ФОБ баасында

“Алып сатарлардын” соодасын эске алуу менен

I.7-таблица. Экспорттун географиялык бөлүштүрүлүшү

(млн. АКШ долларында)

	2009	2010	2011	2012	2013
Бардыгы болуп	**1 443,5**	**1 488,4**	**1 978,9**	**1 673,0**	**1 790,5**
КМШ өлкөлөрү	**523,3**	**516,7**	**756,4**	**871,5**	**796,9**
Россия	185,8	257,8	284,4	219,1	153,5
Казакстан	140,7	181,7	289,7	394,7	395,6
Өзбекстан	167,6	40,2	124,4	190,1	163,5
Тажикстан	15,8	15,4	36,3	39,7	51,7
Украина	2,8	5,7	4,1	5,2	10,4
Беларусь	3,5	6,4	7,7	11,3	12,6
КМШга кирген башка өлкөлөр	7,1	9,6	9,7	11,4	9,6
Алыскы чет өлкөлөр	**920,2**	**971,7**	**1 222,6**	**801,5**	**993,6**
Европа					
Швейцария	444,8	387,9	873,6	547,9	513,2
Франция	184,9	38,2	1,4	4,0	1,4
Азия					
БАЭ	101,7	302,2	150,0	16,1	222,0
Кытай	19,4	28,3	42,0	61,4	35,9
Афганистан	18,8	9,0	23,5	25,8	12,5
Түркия	36,7	37,2	54,5	50,2	85,8
Америка					
Канада	16,9	16,7	1,1	1,7	0,6
АКШ	38,1	90,3	0,6	3,0	4,4
Алыскы чет мамлекеттерге кирген башка өлкөлөр	58,9	62,0	75,8	91,5	117,8

Эскертүү:

УСКнын маалыматтарынын негизинде, ФОБ баасында

“Алып сатарлардын” соодасын эске алуу менен

I.8-таблица. Импорттун функционалдык бөлүштүрүлүшү
(млн. АКШ долларында)

	2009	2010	2011	2012	2013
Бардыгы болуп	**3 040,2**	**3 223,1**	**4 261,2**	**5 576,3**	**6 069,8**
Керектөө товарлары	975,4	1 111,9	1 615,4	2 050,6	2 056,6
Чийки заттар	190,6	117,9	132,0	178,6	174,7
Аралык товарлары	680,1	683,7	951,7	1 283,5	1 538,3
Инвестициялык товарлар	390,8	455,4	590,0	863,9	974,7
Энергопродукциялар	803,2	854,1	972,3	1 199,7	1 325,5

Эскертүү:
УСКнын маалыматтарынын негизинде, СИФ баасында
"Алып сатарлардын" соодасын эске алуу менен

I.9-таблица. Импорттун географиялык бөлүштүрүлүшү
(млн. АКШ долларында)

	2009	2010	2011	2012	2013
Бардыгы болуп	**3 040,2**	**3 223,1**	**4 261,2**	**5 576,3**	**6 069,8**
КМШ өлкөлөрү	**1 717,4**	**1 711,6**	**2 178,2**	**2 889,5**	**3 005,9**
Россия	1 090,4	1 083,9	1 429,6	1 816,6	2 040,3
Казакстан	339,9	385,6	411,4	698,6	569,9
Өзбекстан	111,7	93,8	84,3	67,5	96,9
Украина	89,3	81,5	124,9	141,2	158,1
Беларусь	74,0	53,4	109,5	151,8	116,7
КМШга кирген башка өлкөлөр	12,0	13,3	18,4	13,9	24,1
Алыскы четөлкөлөр	**1 322,8**	**1 511,5**	**2 083,1**	**2 686,8**	**3 063,8**
Европа					
Германия	100,7	88,6	144,6	197,8	232,9
Нидерланд	49,5	25,7	40,9	60,1	57,0
Азия					
Япония	66,0	86,7	164,5	216,1	245,0
Корея Республикасы	51,2	49,5	63,2	86,2	104,6
Кытай	623,6	666,3	923,5	1 214,9	1 452,8
Түркия	72,8	84,7	117,1	175,6	211,1
Америка					
АКШ	101,6	191,3	210,3	251,5	222,9
Канада	19,3	19,0	22,4	28,1	17,0
Алыскы чет мамлекеттерге кирген башка өлкөлөр	237,9	299,7	396,6	456,5	520,5

Эскертүү:
УСКнын маалыматтарынын негизинде СИФ баасында
"Алып сатарлардын" соодасын эске алуу менен

МАЗМУНУ

I.10-таблица. Продукциялардын негизги түрлөрүнүн экспорту

Товарлардын аталыштары	*өлч. бирдиги*	2010		2011	
		физи-калык көлөм	*наркы, млн. АКШ долл.*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн. АКШ долл.*
Бардыгы болуп			**1 488,4**		**1 978,9**
Тирүү малдар	*даана*	24,9	3,5	41,4	7,7
Эт жана эт азыктары	*миң т*	1,1	6,2	0,3	2,6
Майдан жана сырдан тышкары, сүт, каймак, сүт азыктары	*миң т*	31,7	23,6	24,6	23,4
Жаңы үзүлгөн же тоңдурулган жашылчалар	*миң т*	276,3	66,5	299,5	95,1
Мөмө-жемиштер, жаңгактар, жаңы үзүлгөндөр же кургатылгандар	*миң т*	93,8	33,0	83,9	39,2
Даяр эмес тамеки; тамеки калдыктары	*миң т*	6,8	21,1	4,4	13,1
Пахта	*миң т*	19,8	27,8	21,2	31,0
Металл сыныктары, кара металл калдыктары	*миң т*	103,8	6,3	145,4	12,4
Баалуулукка жатпаган түстүү металл сыныктары жана калдыктары	*миң т*	8,6	3,9	9,6	8,6
Баалуу металл кендери жана алардын концентраттары	*миң т*	0,4	0,9	41,1	17,8
Автоунаа бензини	*миң т*	1,8	0,9	10,4	10,1
Авиакеросин	*миң т*	52,4	48,3	66,5	70,3
Газойль (дизель отуну)	*миң т*	23,4	10,9	16,6	13,8
Электр тогу	*млрд.кв.с*	1,6	48,4	2,8	80,4
Башка органикалык эмес химиялык заттар	*миң т*	1,9	157,2	3,6	27,6
Баштапкы формадагы пластмассалар	*миң т*	1,4	0,4	2,7	2,0
Резина дөңгөлөктөрү	*миң даана*	8,5	0,8	7,9	10,2
Картон коробкалары, кагаз коробкалар, ящиктер, баштыктар	*миң т*	2,9	4,5	4,4	6,5
Жасалма текстиль материалдарынан токулган кездемелер	*млн.кв.м*	5,1	1,4	17,4	8,1
Портландцемент	*миң т*	2,9	0,3	95,1	8,3
Эстеликтер жана курулуш үчүн башка таштар	*т*	7,8	1,6	11,8	2,7
Тапталган айнек же жылмакайлатылган айнек	*млн.кв.м*	—	0,1	—	—
Чоюн жана болот	*миң т*	17,0	5,5	26,4	17,9
Ар түрдүү баалуулукка жатпаган металлдар	*миң т*	0,8	6,8	0,7	9,2
Кол жана машина менен иштетүүчү инструменттер	*миң т*	0,6	1,6	1,2	11,5
Бульдозерлер, грейдерлер жана өзү жүрүүчү тегиздегичтер			0,1		0,3
Механикалык күрөктөр, экскаваторлор, өзү жүрүүчү сузгуч жүктөгүчтөр	*даана*	11,0	1,4	22,0	2,7
Ысытуу лампалары	*млн. даана*	159,7	19,7	157,4	21,5
Жеңил автоунаалар жана жүк ташууга багытталган транспорт каражаттары	*даана*	69,0	1,6	609,0	5,6
Жүк ташуу үчүн автоунаалар жана атайын багытка каралган автоунаалар	*даана*	68,0	5,4	78,0	22,3
Башка категорияда камтылбаган автоунаалар			10,1		10,6
Автоунаа тетиктери жана ага тиешелүү буюмдар			14,5		23,2
Учуучу аппараттар жана аларга байланыштуу жабдуулар			2,1		2,9
Кийим-кечелер жана аларга тиешелүү буюмдар			125,6		143,4
Механизмдердин, инструменттердин жана аспаптардын тетиктери жана аларга тиешелүү буюмдар			0,1		5,1
Пластмассадан жасалган товарларды ташуу же таңгактоо үчүн буюмдар			6,6		8,3
Монетардык эмес алтын	*т*	17,1	668,3	20,2	1 006,2

Эскертүү:

УСКнын маалыматтарынын негизинде ФОБ баасында, "алып сатарлардын" соодасын эске алуу менен

МАЗМУНУ

2012		2013			
физикалык көлөм	*наркы, млн. АКШ долл.*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ долл.*	*өлч. бирдиги*	*Товарлардын аталыштары*
	1 673,0		**1 790,5**		**Бардыгы болуп**
27,6	8,2	481,9	10,7	*даана*	Тирүү малдар
0,6	6,1	0,7	7,2	*миң т*	Эт жана эт азыктары
25,1	21,0	12,8	12,0	*миң т*	Майдан жана сырдан тышкары, сүт, каймак, сүт азыктары
227,6	88,2	244,8	110,5	*миң т*	Жаңы үзүлгөн же тоңдурулган жашылчалар
89,9	55,5	92,5	54,4	*миң т*	Мөмө-жемиштер, жаңгактар, жаңы үзүлгөндөр же кургатылгандар
3,6	12,0	3,9	14,3	*миң т*	Даяр эмес тамеки; тамеки калдыктары
26,9	33,9	15,5	19,9	*миң т*	Пахта
90,0	7,8	61,0	5,0	*миң т*	Металл сыныктары, кара металл калдыктары
11,7	12,1	14,5	11,6	*миң т*	Баалуулукка жатпаган түстүү металл сыныктары жана калдыктары
85,7	56,2	62,2	18,9	*миң т*	Баалуу металл кендери жана алардын концентраттары
21,3	19,1	17,5	12,7	*миң т*	Автоунаа бензини
72,5	86,0	110,6	117,7	*миң т*	Авиакеросин
10,3	9,2	10,5	8,7	*миң т*	Газойль (дизель отуну)
1,6	46,1	650,0	20,5	*млрд.кв.с*	Электр тогу
1,7	36,4	1,3	28,9	*миң т*	Башка органикалык эмес химиялык заттар
3,3	3,1	7,4	9,4	*миң т*	Баштапкы формадагы пластмассалар
9,0	11,6	12,2	26,0	*миң даана*	Резина дөңгөлөктөрү
5,0	7,7	4,7	6,9	*миң т*	Картон коробкалары, кагаз коробкалар, ящиктер, баштыктар
17,7	5,0	31,2	4,5	*млн.кв.м*	Жасалма текстиль материалдарынан токулган кездемелер
126,2	12,2	174,5	16,8	*миң т*	Портландцемент
17,0	5,0	26,9	7,8	*т*	Эстеликтер жана курулуш үчүн башка таштар
4,1	15,9	9,8	28,4	*млн.кв.м*	Тапталган айнек же жылмакайлатылган айнек
28,9	26,3	39,7	36,2	*миң т*	Чоюн жана болот
1,1	10,7	2,0	15,0	*миң т*	Ар түрдүү баалуулукка жатпаган металлдар
0,5	7,6	0,3	7,0	*миң т*	Кол жана машина менен иштетүүчү инструменттер
	4,1		5,9		Бульдозерлер, грейдерлер жана өзү жүрүүчү тегиздегичтер
40,0	3,0	57,0	7,4	*даана*	Механикалык күрөктөр, экскаваторлор, өзү жүрүүчү сузгуч жүктөгүчтөр
156,5	21,9	164,6	23,6	*миң даана*	Ысытуу лампалары
577,0	5,1	1,2	10,5	*даана*	Жеңил автоунаалар жана жүк ташууга багытталган транспорт каражаттары
207,0	80,3	216,0	30,7	*даана*	Жүк ташуу үчүн автоунаалар жана атайын багытка каралган автоунаалар
	5,5		4,4		Башка категорияда камтылбаган автоунаалар
	27,6		33,4		Автоунаа тетиктери жана ага тиешелүү буюмдар
	15,1		8,8		Учуучу аппараттар жана аларга байланыштуу жабдуулар
	156,8		109,4		Кийим-кечелер жана аларга тиешелүү буюмдар
	4,0		10,3		Механизмдердин, инструменттердин жана аспаптардын тетиктери жана аларга тиешелүү буюмдар
	9,1		14,6		Пластмассадан жасалган товарларды ташуу же таңгактоо үчүн буюмдар
10,4	562,3	16,9	736,8	*т*	Монетардык эмес алтын

I.11-таблица. Продукциялардын негизги түрлөрүнүн импорту

Товарлардын аталыштары	өлч. бирдиги	2010		2011	
		физикалык көлөм	наркы, млн. АКШ долл.	физикалык көлөм	наркы, млн. АКШ долл.
Бардыгы болуп			**3 223,1**		**4 261,2**
Эт жана эт азыктары	миң т	99,2	77,3	84,3	72,5
Тартылбаган дан өсүмдүктөрү (полбаны кошо алганда) жана угут	миң т	349,2	62,3	289,9	67,0
Буудай жана угут уну	миң т	25,8	7,9	136,6	45,7
Дан азыктары, ундан жана крахмалдан жасалган азыктар	миң т	19,2	23,9	20,1	33,3
Мөмө-жемиштер жана жаңгактар, жаңы жыйналган жана кургатылган	миң т	47,4	23,5	33,8	21,2
Кант, патока жана бал	миң т	62,4	47,1	87,4	78,7
Кофе, чай, какао жана алар аралаштырып жасалган таттуу азыктар	миң т	21,3	60,5	25,5	82,3
Башка категорияда камтылбаган тамак-аш азыктары	миң т	8,1	17,1	9,7	33,8
Кант кошулган минерал суулары жана алкоголсуз суусундуктар	млн. л	37,2	21,7	44,3	26,3
Сигареттер	млрд.даана	2,3	25,5	3,7	38,7
Ийне жалбырактуу дарактын узатасынан кесилген жыгачтары	миң куб.м	170,5	26,9	243,0	43,9
Көмүр, кокс жана брикеттер	миң т	1 160,0	38,8	1 036,4	32,9
Автоунаа бензини	миң т	423,8	295,2	558,7	393,6
Авиакеросин	миң т	320,9	229,0	117,6	111,4
Газойль (дизель отуну)	миң т	247,9	148,7	354,1	268,5
Мазут	миң т	128,5	37,0	76,4	29,1
Мунай майлоочу майлары	миң т	12,7	17,8	13,9	23,9
Мунай битуму жана башка мунай майлардын калдыктары	миң т	34,2	15,9	63,4	30,3
Жаратылыш газы	млн.куб.м	271,9	57,4	0,3	69,1
Өсүмдүк майлары жана тоң майлар	миң т	37,7	45,0	34,4	53,7
Металл туздары жана органикалык эмес кислоталардын персолу	миң т	16,8	14,2	17,5	17,1
Башка органикалык эмес химиялык заттар	миң т	2,0	20,9	2,0	21,0
Сырдоочу жана ийлөөчү заттар; боёочу зат	миң т	32,2	18,4	41,8	23,4
Дары-дармектер	миң т	4,9	97,8	5,6	148,7
Эфир майлары, резиноиддер жана парфюмдук заттар	миң т	49,9	64,3	35,0	76,9
Жер семирткичтер	миң т	148,7	29,4	125,2	42,5
Баштапкы формадагы пластмассалар	миң т	19,3	26,2	24,4	41,3
Баштапкы эмес формадагы пластмассалар	миң т	10,3	19,7	12,5	30,9
Резина дөңгөлөктөрү	млн. даана	1,1	42,6	1,6	55,5
Тапталган жыгач жана калыбына келтирилген жыгач	миң куб.м	71,0	20,3	85,8	29,6
Кагаз жана картон	миң т	22,6	25,4	29,3	36,3
Жасалма текстиль материалдарынан токулган кездемелер	млн.кв.м	175,7	49,0	251,7	63,3
Чоюн жана болот	миң т	122,1	93,5	166,5	146,8
Чоюндан, болоттон же алюминийден жасалган, башка категорияга камтылбаган конструкциялар	миң т	6,8	11,1	10,0	18,3
Сымдардан жасалган буюмдар жана тосмо торлор	миң т	2,3	4,8	3,9	6,4
Механикалык күрөктөр, экскаваторлор өзү жүрүүчү сузгуч жүктөгүчтөр	миң даана	0,2	24,2	0,2	21,1
Башка категорияларда камтылбаган жарандык курулуш үчүн машиналардын тетиктери жана жабдуулар		—	18,9	—	34,0
Электр линиялык телефон же телеграф аппараттары			51,5		100,4
Трансформаторлор, электрдик	миң даана	5,6	12,8	2,7	6,0
Изоляцияланган электр өткөрмөлөрү, кабель	миң т	2,1	9,9	2,8	13,1
Жеңил автоунаалар жана адам ташууга багытталган трансп. каражаттары	миң даана	0,9	16,5	1,3	22,1
Жүк ташуу үчүн автоунаалар жана атайын багытка каралган автоунаалар	миң даана	1,7	78,3	3,4	92,4
Башка категорияда камтылбаган автоунаалар	миң даана	29,3	134,3	59,1	267,3
Автоунаа тетиктери жана ага тиешелүү буюмдар			32,5		33,8
Учуучу аппараттар жана аларга байланыштуу жабдуулар			5,1		35,5
Кийим-кечелер жана аларга тиешелүү буюмдар			118,6		184,3
Бут кийим			39,9		53,3

Эскертүү:
УСКнын маалыматтарынын негизинде СИФ баасында, "алып сатарлардын" соодасын эске алуу менен

2012		2013			
физи-калык көлөм	*наркы, млн. АКШ долл.*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн. АКШ долл.*	*өлч. бирдиги*	*Товарлардын аталыштары*
	5 576,3		**6 069,8**		**Бардыгы болуп**
76,6	76,3	60,6	88,0	*миң т*	Эт жана эт азыктары
438,4	93,6	363,0	89,9	*миң т*	Тартылбаган дан өсүмдүктөрү (полбаны кошо алганда) жана угут
119,6	33,2	139,9	44,1	*миң т*	Буудай жана угут уну
25,3	40,7	30,7	47,3	*миң т*	Дан азыктары, ундан жана крахмалдан жасалган азыктар
28,2	22,0	38,3	36,6	*миң т*	Мөмө-жемиштер жана жаңгактар, жаңы жыйналган жана кургатылган
83,4	63,9	83,5	58,3	*миң т*	Кант, патока жана бал
26,6	101,9	26,5	90,8	*миң т*	Кофе, чай, какао жана алар аралаштырып жасалган таттуу азыктар
8,6	44,5	10,6	51,1	*миң т*	Башка категорияда камтылбаган тамак-аш азыктары
49,3	30,5	55,1	38,2	*млн. л*	Кант кошулган минерал суулары жана алкоголсуз суусундуктар
4,1	224,1	5,2	67,4	*млрд.даана*	Сигареттер
282,9	60,7	346,6	74,6	*миң куб.м*	Ийне жалбырактуу дарактын узатасынан кесилген жыгачтары
1 128,1	40,0	1 275,4	51,6	*миң т*	Көмүр, кокс жана брикеттер
709,6	515,6	840,4	571,5	*миң т*	Автоунаа бензини
102,1	105,4	125,9	115,3	*миң т*	Авиакеросин
468,5	367,3	587,4	444,9	*миң т*	Газойль (дизель отуну)
39,5	16,5	9,4	4,7	*миң т*	Мазут
15,0	26,3	18,2	33,0	*миң т*	Мунай майлоочу майлары
39,3	19,1	41,1	18,6	*миң т*	Мунай битуму жана башка мунай майлардын калдыктары
0,4	83,4	0,3	67,4	*млн.куб.м*	Жаратылыш газы
39,6	55,6	44,1	60,9	*миң т*	Өсүмдүк майлары жана тоң майлар
33,1	22,2	54,5	35,8	*миң т*	Металл туздары жана органикалык эмес кислоталардын персолу
3,0	31,1	1,9	18,9	*миң т*	Башка органикалык эмес химиялык заттар
52,1	29,6	67,7	35,0	*миң т*	Сырдоочу жана ийлөөчү заттар; боёочу зат
6,6	173,1	8,7	172,5	*миң т*	Дары-дармектер
38,3	88,1	44,0	106,0	*миң т*	Эфир майлары, резиноиддер жана парфюмдук заттар
137,1	54,2	179,7	60,9	*миң т*	Жер семирткичтер
28,1	45,7	41,8	65,5	*миң т*	Баштапкы формадагы пластмассалар
17,9	44,8	29,7	61,3	*миң т*	Баштапкы эмес формадагы пластмассалар
1,4	71,1	1,3	82,7	*млн. даана*	Резина дөңгөлөктөрү
143,3	40,5	153,9	42,6	*миң куб.м*	Тапталган жыгач жана калыбына келтирилген жыгач
31,2	39,7	32,6	46,3	*миң т*	Кагаз жана картон
234,0	74,5	175,6	74,4	*млн.кв.м*	Жасалма текстиль материалдарынан токулган кездемелер
253,8	226,9	333,2	278,4	*миң т*	Чоюн жана болот
22,5	44,3	52,4	110,1	*миң т*	Чоюндан, болоттон же алюминийден жасалган, башка категорияга камтылбаган конструкциялар
9,3	33,3	19,9	42,6	*миң т*	Сымдардан жасалган буюмдар жана тосмо торлор
0,5	43,1	0,8	39,5	*миң даана*	Механикалык күрөктөр, экскаваторлор өзү жүрүүчү сузгуч жүктөгүчтөр
2,5	35,6	2,5	28,0		Башка категорияларда камтылбаган жарандык курулуш үчүн машиналардын тетиктери жана жабдуулар
	67,8		63,9		Электр линиялык телефон же телеграф аппараттары
4,2	38,9	2,7	52,2	*миң даана*	Трансформаторлор, электрдик
5,5	29,4	5,8	32,1	*миң т*	Изоляцияланган электр өткөрмөлөрү, кабель
1,3	19,7	2,6	47,1	*миң даана*	Жеңил автоунаалар жана адам ташууга багытталган трансп. каражаттары
5,2	189,7	5,0	110,2	*миң даана*	Жүк ташуу үчүн автоунаалар жана атайын багытка каралган автоунаалар
79,6	378,8	98,8	457,1	*миң даана*	Башка категорияда камтылбаган автоунаалар
	49,6		63,7		Автоунаа тетиктери жана ага тиешелүү буюмдар
	29,5		38,7		Учуучу аппараттар жана аларга байланыштуу жабдуулар
	239,3		231,4		Кийим-кечелер жана аларга тиешелүү буюмдар
	81,9		72,4		Бут кийим

МАЗМУНУ

1.12-таблица. Баа индекстери жана экспорттун физикалык көлөмү

Товарлардын аталышы	*2013 млн. АКШ долл. n1213*p1213*	*2013 млн. АКШ долл. n1213*p1212*	*2012 млн. АКШ долл. n1212*p1212*	*Индекстер* баа	физ. көлөмү	наркы
	A	B	C	A / B	B / C	A / C
Монетардык эмес алтын	736,8	915,0	562,3	0,805	1,627	1,310
Жашылча-жемиштер	167,0	154,5	145,2	1,081	1,064	1,150
Мунай, мунайзаттары жана у.э. башка материалдар	141,1	153,9	115,5	0,917	1,333	1,222
Чоюн жана болот	36,2	36,1	26,3	1,002	1,374	1,376
Органикалык эмес химиялык заттар	33,9	36,0	44,1	0,940	0,817	0,768
Жүк ташуу ү-н автоунаалар ж-а атайын багытка каралган автоунаалар	30,7	83,8	80,3	0,367	1,043	0,383
Тапталган айнек же жылмакайлатылган айнек	28,4	38,0	15,9	0,748	2,384	1,783
Резина дөңгөлөктөрү	26,0	15,6	11,6	1,672	1,349	2,255
Ысытуу лампалары	23,6	23,1	21,9	1,022	1,052	1,075
Электр тогу	20,5	18,8	46,1	1,088	0,409	0,445
Пахта	19,9	19,5	33,9	1,019	0,577	0,587
Көйнөктөр	19,2	25,5	24,9	0,755	1,022	0,772
Баалуу металл кендери жана алардын концентраттары	18,9	40,8	56,2	0,465	0,726	0,337
Портландцемент, цемент	16,8	16,9	12,2	0,997	1,386	1,381
Блузкалар, кофталар жана кофта-блузкалар	15,9	20,0	22,7	0,795	0,879	0,699
Ар түрдүү баалуулукка жатпаган металлдар	15,0	19,4	10,7	0,775	1,804	1,399
Даяр эмес тамеки; тамеки калдыктары	14,3	12,6	12,0	1,129	1,055	1,192
Шымдар, арчындама шымдар, бридж-р ж-а чолок шымдар, аялдар ү-н	14,1	19,1	19,1	0,735	0,999	0,734
Токулган же согулган узун-байпактар	12,8	18,3	17,9	0,701	1,021	0,716
Майдан жана сырдан тышкары, сүт, каймак, сүт азыктары	12,0	10,7	21,0	1,117	0,510	0,570
Баалуулукка жатпаган түстүү металл сыныктары жана калдыктары	11,6	15,0	12,1	0,775	1,240	0,961
Тирүү малдар	10,7	142,8	8,2	0,075	17,486	1,308
Жеңил автоунаалар ж-а жүк ташууга багытталган трансп. каражаттары	10,5	10,3	5,1	1,020	2,026	2,066
Баштапкы формадагы пластмассалар	9,4	6,8	3,1	1,377	2,243	3,089
Кагаз, картон жана алардан жасалган буюмдар	9,0	9,1	9,2	0,994	0,984	0,978
Пальтолор, кыска пальтолор, жамынмалар, аялдар үчүн плащтар	8,4	9,0	12,5	0,928	0,724	0,672
Курулушка иштетилген таш жана андан жасалган буюмдар	7,9	7,9	5,1	1,000	1,556	1,557
Башка категорияда камтылбаган тамак-аш азыктары жана препараттар	7,9	11,5	6,2	0,691	1,849	1,278
Механикалык күрөктөр, экскаваторлор, сузгуч жүктөгүчтөр	7,4	4,3	3,0	1,718	1,425	2,448
Шымдар, арчындама шым-р, бридж. ж-а чолок шымдар, эр адамдар ү-н	7,2	8,6	9,3	0,842	0,921	0,776
Эт жана эт азыктары	7,2	7,8	6,1	0,919	1,286	1,183
Кол жана машина менен иштетүүчү инструменттер	7,0	4,1	7,6	1,722	0,535	0,921
Самолеттор жана башка учуучу аппараттар	6,3	4,1	8,2	1,533	0,500	0,767
Бульдозерлер, грейдерлер жана өзү жүрүүчү тегиздегичтер	5,9	5,0	4,1	1,164	1,227	1,428
Аялдар жана кыздар үчүн токулган же согулган кийим-кечелер	5,8	8,0	11,6	0,727	0,687	0,500
Тракторлор	5,5	5,3	2,5	1,045	2,095	2,189
Көмүр, кокс жана брикеттер	5,1	3,7	4,7	1,374	0,795	1,093
Металл сыныктары, кара металлургия калдыктары	5,0	5,3	7,8	0,942	0,678	0,639
Башка категорияда камтылбаган кен болбогондордон алынган буюмдар	4,9	5,5	3,2	0,884	1,750	1,547
Жасалма текстиль материалдарынан токулган кездемелер	4,5	8,8	5,0	0,516	1,768	0,911
Юбкалар жана юбка-шымдар	4,1	5,4	8,0	0,773	0,671	0,519
Жер семирткичтер	3,9	4,2	5,2	0,927	0,817	0,758
Башка катег. камтылб. ичинен күйүмө поршендик кыймылдаткычтар ж-а алардын тетиктери	3,6	0,8	2,8	4,447	0,287	1,277
Ири мүйүздүү мал ж-а жылкынын териси, малдын иштетилб-н териси	3,6	5,2	4,7	0,689	1,100	0,758
Таш, кум жана шагыл	3,5	4,6	2,7	0,771	1,675	1,292
Шым-костюмдар эр адамдар ү-н	3,5	3,1	2,4	1,138	1,274	1,449
Күмүш	3,3	4,5	2,9	0,728	1,582	1,152
Май жана сүттөн алынган май башка тоң майлар жана майлар	3,3	2,5	3,5	1,328	0,695	0,923
Дан азыктары, ундан жана крахмалдан жасалган азыктар	3,1	3,3	3,9	0,922	0,854	0,787
Башка категорияга камтылбаган ар кандай химиялык заттар	3,0	5,1	2,1	0,603	2,366	1,426
Ири мүйүздүү малдын бүтүн терилеринен булгаары	3,0	2,4	1,9	1,233	1,258	1,551
Иргөө, себүү үчүн жер, таш, кен майдалоого каралган машиналар	3,0	2,2	3,4	1,314	0,656	0,862
Жана башка жыйноочу машиналар жана эгин баскычтар	2,9	1,7	0,3	1,710	5,091	8,703
Курткалар жана блейзерлер	2,9	3,8	3,3	0,759	1,155	0,876
Минерал суулары жана кант кошулган алкоголсуз суусундуктар	2,8	3,0	3,2	0,933	0,950	0,887
Кофе, чай, какао жана алар аралаштырып жасалган таттуу азыктар	2,7	2,3	4,5	1,190	0,509	0,606
Трансформаторлор, электрдик	2,7	2,3	2,2	1,142	1,067	1,219
Эр адамдар жана балдар үчүн токулган же согулган кийим-кечелер	2,6	3,7	4,4	0,684	0,844	0,578
Жыйынтыгында номенклатура боюнча (млн. АКШ долл.)	***1608,1***	***2020,8***	***1495,9***	***0,796***	***1,351***	***1,075***
Жыйынтыгында номенклатура боюнча (жалпы экспорттон %)	***89,8%***		***89,4%***			
Бардыгы болуп экспорт	***1790,5***		***1673,0***			

Эскертүү:
УСКнын ФОБ баасынын маалыматтарынын негизинде, 2013-жыл үчүн экспорттун алгачкы 58 ири статьясы келтирилген
n - товарлардын экспортунун физикалык көлөмү
p-товарлардын эсептелинген экспорттук баасы

1.13-таблица. Баа индекстери жана импорттун физикалык көлөмү

Товарлардын аталышы	*2013*	*2013*	*2012*	*Индексы*		
	*млн. АКШ долл. n1213*p1213*	*млн. АКШ долл. n1213*p1212*	*млн. АКШ долл. n1212*p1212*	*баа*	*физ. көлөмү*	*наркы*
	A	B	C	A / B	B / C	A / C
Мунай, мунай заттары жана ушундай эле башка материалдар	1201,3	1253,6	1069,1	*0,958*	*1,173*	*1,124*
Чоюн жана болот	278,4	297,8	226,9	*0,935*	*1,312*	*1,227*
Дары-дармектер	172,5	227,9	173,1	*0,757*	*1,316*	*0,996*
Жүк ташуу ү-н автоунаалар ж-а атайын багытка каралган автоунаалар	110,2	184,1	189,7	*0,598*	*0,970*	*0,581*
Чоюндан, болоттон же алюминийден жас-ган, башка катег. камтылб-дар	110,1	102,8	44,3	*1,071*	*2,324*	*2,488*
Эфир майлары, резиноиддер жана парфюмдук заттар	106,0	101,0	88,1	*1,049*	*1,147*	*1,203*
Кофе, чай, какао жана алар аралаштырып жасалган таттуу азыктар	90,8	101,6	101,9	*0,894*	*0,997*	*0,891*
Тартылбаган дан өсүмдүктөрү (полбаны кошо алганда) жана угут	89,9	77,5	93,6	*1,160*	*0,828*	*0,961*
Эт жана эт азыктары	88,0	60,4	76,3	*1,457*	*0,791*	*1,152*
Кант, кант жана бал кошулуп жасалган азыктар	83,6	86,0	83,8	*0,972*	*1,026*	*0,998*
Резина дөңгөлөктөрү	82,7	67,6	71,1	*1,223*	*0,951*	*1,163*
Кагаз, картон жана алардан жасалган буюмдар	82,4	76,9	68,5	*1,072*	*1,122*	*1,203*
Ийне жалбырактуу дарактын узатасынан кесилген жыгачтары	74,6	74,3	60,7	*1,003*	*1,225*	*1,229*
Жасалма текстиль материалдарынан токулган кездемелер	74,4	55,9	74,5	*1,331*	*0,750*	*0,999*
Өсүмдүк майлары жана тоң майлар, чийки заттар	67,7	69,5	61,1	*0,974*	*1,137*	*1,108*
Газ абалындагы жаратылыш газы	67,4	65,2	83,3	*1,034*	*0,782*	*0,809*
Баштапкы формадагы пластмассалар	65,5	68,0	45,7	*0,963*	*1,487*	*1,433*
Башка категорияда камтылбаган тамак аш азыктары жана препараттар	65,1	138,0	55,8	*0,472*	*2,473*	*1,167*
Электр линиялык телефон же телеграф аппараттары	63,9	75,7	67,8	*0,844*	*1,116*	*0,942*
Органикалык эмес химиялык заттар	62,9	62,4	59,7	*1,008*	*1,045*	*1,054*
Баштапкы эмес формадагы пластмассалар	61,3	74,5	44,8	*0,822*	*1,665*	*1,369*
Жер семирткичтер	60,9	71,0	54,2	*0,857*	*1,311*	*1,124*
Жашылча-жемиштер	56,0	51,7	38,8	*1,085*	*1,330*	*1,443*
Трансформаторлор, электрдик	52,2	24,6	38,9	*2,121*	*0,632*	*1,340*
Көмүр, кокс жана брикеттер	51,6	45,2	40,0	*1,142*	*1,131*	*1,291*
Таманы же сырты резинадан же синт-лык матер-дан жас-ган бут кийим	49,3	40,2	60,2	*1,226*	*0,668*	*0,819*
Дан азыктары, ундан жана крахмалдан жасалган азыктар	47,3	49,4	40,7	*0,957*	*1,215*	*1,163*
Жеңил автоунаалар жана жүк ташууга багытталган трансп. караж-ры	47,1	39,1	19,7	*1,205*	*1,989*	*2,397*
Тартылган ун, буудай жана угут	44,1	38,9	33,2	*1,136*	*1,170*	*1,328*
Башка катег. камтылб. баалуулукка жатп-н металл-дан жас-н буюмдар	43,5	43,8	41,5	*0,994*	*1,056*	*1,049*
Тапталган жыгач жана калыбына келтирилген жыгач	42,6	43,5	40,5	*0,979*	*1,074*	*1,052*
Сымдардан жасалган буюмдар жана тосмо торлор	42,6	71,3	33,3	*0,597*	*2,145*	*1,280*
Механ-лык күрөктөр, экскаваторлор өзү жүрүүчү сузгуч жүктөгүчтөр	39,5	76,1	43,1	*0,518*	*1,767*	*0,916*
Кант кошулган минерал суулары жана алкоголсуз суусундуктар	38,2	34,1	30,5	*1,121*	*1,117*	*1,252*
Башка категорияларда камтылбаган электр бөлүштүргүч жабдуулар	37,0	39,6	33,2	*0,936*	*1,193*	*1,116*
Кофталар, пуловерлер жана у. э. токулган же согулган кийим-кечелер	36,2	32,2	26,8	*1,126*	*1,200*	*1,351*
Сырдоочу жана ийлөөчү заттар; боёочу зат	35,0	38,4	29,6	*0,912*	*1,300*	*1,185*
Алкоголдук ичимдиктер	33,2	28,9	32,5	*1,151*	*0,888*	*1,021*
Самолеттор жана башка учуучу аппараттар	33,0	10,6	18,6	*3,102*	*0,571*	*1,772*
Сырдалган керамика плиткалары	29,5	22,8	20,5	*1,294*	*1,112*	*1,438*
Иргөө, себүү үчүн жер, таш, кен майдалоого каралган машиналар	28,9	14,5	16,1	*2,001*	*0,901*	*1,803*
Маалыматтарды автоматтык түрдө иштеп чыгуучу машиналар	24,9	18,7	17,7	*1,331*	*1,061*	*1,412*
Таш, кум жана шагыл	21,8	14,7	10,3	*1,482*	*1,424*	*2,110*
Медициналык жана фармацевтикалык продукциялар	20,8	14,7	14,5	*1,411*	*1,015*	*1,432*
Полго төшөлмөлөр	20,7	15,7	13,9	*1,320*	*1,130*	*1,491*
Шымдар, арчындама шымдар, бриджилер жана чолок шымдар	20,4	15,6	23,6	*1,311*	*0,659*	*0,864*
Жарык берүү жана жылытуу арматуралары жана бекиткичтери	20,2	23,1	8,3	*0,875*	*2,793*	*2,442*
Алюминий	19,8	22,0	9,7	*0,900*	*2,271*	*2,044*
Тракторлор	19,4	21,8	14,2	*0,891*	*1,536*	*1,368*
Монетардык эмес алтын	19,2	2,2	19,2	*8,741*	*0,114*	*0,999*
Тамак-аш азыктарын иштеп чыгуу ү-н ж.б. маш. ж-а алардын тетиктери	18,1	4,3	5,7	*4,161*	*0,761*	*3,167*
Кол жана машина менен иштетүүчү инструменттер	17,3	5,6	27,6	*3,105*	*0,202*	*0,628*
Башка категорияга камтылбаган ар кандай химиялык заттар	17,2	22,0	13,4	*0,780*	*1,642*	*1,282*
Жыгач-булалуу плита	17,1	15,2	16,8	*1,119*	*0,909*	*1,018*
Эр адамдар жана балдар үчүн токулган же согулган кийим-кечелер	16,8	29,4	16,5	*0,571*	*1,782*	*1,017*
Жыйынтыгында номенклатура боюнча (млн. АКШ долл.)	***4220,3***	***4361,9***	***3743,2***	***1,154***	***0,932***	***1,075***
Жыйынтыгында номенклатура боюнча (жалпы импорттон %)	***69,5%***		***67,1%***			
Бардыгы болуп импорт	***6069,8***		***5576,3***			

Эскертүү:
УСКнын СИФ баасынын маалыматтарынын негизинде, 2013-жыл үчүн импорттун алгачкы 55 ири статьясы келтирилген
n - товарлардын импортунун физикалык көлөмү
p - товарлардын эсептелинген импорттук баасы

МАЗМУНУ

МАЗМУНУ

I.14 – I.22-таблицалар: Өлкөлөр боюнча экспорттолуучу товарлардын негизги түрлөрү

1.14-таблица. Россияга товарлардын экспорту

	өлчөө бирдиги	2009		2010		2011		2012		2013	
		физикалык көлөм	наркы, млн. АКШ долл.	физикалык көлөм	наркы, млн. АКШ долл.	физикалык көлөм	наркы, млн. АКШ долл.	физикалык көлөм	наркы, млн. АКШ долл.	физикалык көлөм	наркы, млн. АКШ долл.
Бардыгы болуп			**185,8**		**257,8**		**284,4**		**219,1**		**153,5**
Функционалдык бөлүштүрүү*											
Керектөө товарлары			130,2		179,3		176,7		102,0		26,2
Чийки заттар			10,1		19,8		14,3		9,0		10,1
Аралык товарлары			28,4		30,5		55,7		62,0		54,0
Инвестициялык товарлар			3,5		9,3		5,5		4,2		10,2
Энергопродукциялары			13,6		18,7		32,1		41,8		53,1
ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар			45,8		40,1		25,2		15,7		13,1
Эт жана эт азыктары	*миң т*	—	*0,2*	—	*0,2*	—	*0,3*	*0,1*	*1,2*	*0,4*	*2,5*
Жаңы үзүлгөн, тоңдурулган же консервацияланган жашылчалар	*миң т*	*67,4*	*15,1*	*82,8*	*17,2*	*49,6*	*13,5*	*10,6*	*7,1*	*6,7*	*4,5*
Мөмө-жемиштер, жаңгактар (май алынуучу жаңгактардан тышкары), жаңы жыйналып алынгандары жана кургатылгандар	*миң т*	*94,4*	*23,4*	*60,4*	*19,0*	*12,3*	*6,3*	*3,0*	*3,1*	*0,4*	*0,7*
Суптар жана бульондор, аларды даярдоодо кошулуп, даам чыгаруучу татымалдар	*т*	*32,5*	*0,5*	*65,4*	*1,0*	*107,4*	*1,6*	*190,2*	*2,2*	*235,0*	*3,0*
Суусундуктар жана тамеки			6,9		11,6		10,7		8,0		9,6
Даяр эмес тамеки; тамеки калдыктары	*миң т*	*2,4*	*6,6*	*4,0*	*11,4*	*3,5*	*10,3*	*2,2*	*7,0*	*2,5*	*9,3*
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес чийки заттар			19,9		21,0		31,2		32,8		18,1
Пахта	*миң т*	*17,1*	*16,5*	*14,4*	*19,9*	*18,8*	*27,4*	*22,3*	*27,2*	*10,8*	*12,8*
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э.материалдар			13,6		18,7		32,1		41,8		53,1
Авиакеросин	*миң т*	*18,4*	*13,6*	*19,0*	*18,7*	*28,7*	*32,1*	*33,7*	*41,8*	*48,0*	*53,1*
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом			—		—		—		—		—
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле прод-р			1,3		9,0		4,2		2,9		0,9
Материалдын түрү б/ча классиф. өнөр жай тов-ры			5,5		7,1		11,7		18,4		18,2
Тапталган айнек же жылмакайлатылган айнек	*млн.кв.м*	—	*0,1*		—		—	*2,5*	*9,2*	*5,1*	*12,8*
Ар түрдүү баалуулукка жатпаган металлдар	*миң т*	*0,1*	*0,5*	*0,1*	*0,5*	*0,5*	*6,2*	*0,4*	*4,2*	*0,2*	*1,7*
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			13,9		22,8		22,8		17,7		25,3
Ысытуу лампалары	*млн. даана*	*49,1*	*5,2*	*59,9*	*5,9*	*54,9*	*6,4*	*44,6*	*5,2*	*48,5*	*6,2*
Авт-ль тетиктери ж-а ага тиешелүү буюмдар (722, 781, 782 ж-а 783-топ)			*1,2*		*2,4*		*5,2*		*5,6*		*7,1*
Башка категорияда камтылбаган автомобилдер	*даана*	*197,0*	*1,2*	*856,0*	*5,2*	*520,0*	*3,4*	*140,0*	*1,0*	*120,0*	*0,8*
Учуучу аппараттар жана аларга байланыштуу жабдуулар			—		—		—		*0,2*		*5,4*
Ар кандай даяр буюмдар			78,9		127,4		146,5		81,7		15,2
Кийим-кечелер жана аларга тиешелүү буюмдар			*71,4*		*124,0*		*135,6*		*75,3*		*3,8*
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана оп-лар			—		—		—		—		—

Эскертүү:
УСКнын маалыматтарынын негизинде ФОБ баасында
"Алып сатарлардын" соодасын эске алуу менен
* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

I.15-таблица. Казакстанга товарлардын экспорту

	өлчөө бирдиги	2009 физикалык көлөм	2009 наркы, млн. АКШ долл.	2010 физикалык көлөм	2010 наркы, млн. АКШ долл.	2011 физикалык көлөм	2011 наркы, млн. АКШ долл.	2012 физикалык көлөм	2012 наркы, млн. АКШ долл.	2013 физикалык көлөм	2013 наркы, млн. АКШ долл.
Бардыгы болуп			**140,7**		**181,7**		**289,7**		**394,7**		**395,6**
Функционалдык бөлүштүрүү*											
Керектөө товарлары			59,4		90,2		142,5		235,1		249,5
Чийки заттар			19,4		16,9		37,7		64,9		51,9
Аралык товарлары			10,9		19,7		26,1		40,7		53,2
Инвестициялык товарлар			10,6		5,6		13,8		14,8		19,9
Энергопродукциялары			40,4		49,2		69,5		39,1		21,2
ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар					65,6		97,1		116,9		102,4
Тирүү малдар	*миң даана*	*6,3*	*1,6*	*5,3*	*1,7*	*7,9*	*3,2*	*11,0*	*4,7*	*468,4*	*7,8*
Майдан жана сырдан тышкары, сүт, каймак, сүт азыктары	*миң т*	*22,8*	*15,8*	*20,9*	*22,4*	*24,3*	*22,6*	*25,1*	*20,9*	*11,9*	*9,5*
Сыр жана быштак	*миң т*	*1,9*	*6,3*	*2,3*	*6,0*	*1,6*	*4,8*	*0,9*	*3,3*	*0,7*	*2,5*
Жаңы үзүлгөн, тоңдурулган же консервацияланган жашылчалар	*миң т*	*2,2*	*0,4*	*134,0*	*16,5*	*169,6*	*33,7*	*153,5*	*36,1*	*163,8*	*32,7*
Мөмө-жемиштер, жаңгактар (май алынуучу жаңгактардан тышкары), жаңы жыйналып алынгандары жана кургатылгандар	*миң т*	*0,8*	*0,2*	*28,9*	*8,6*	*66,2*	*25,4*	*81,7*	*44,6*	*82,0*	*41,8*
Суусундуктар жана тамеки			3,5		8,0		3,2		2,0		1,6
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес чийки заттар			0,7		0,5		8,2		26,1		18,0
Баалуу металл кендери жана алардын концентраттары; калдыктары	*миң т*	—	—	—	—	*32,5*	*7,7*	*73,2*	*25,4*	*61,5*	*17,4*
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э. материалдар			40,4		49,3		69,5		39,1		21,2
Электр тогу	*млрд.кв.с*	*1,0*	*39,1*	*1,6*	*48,3*	*2,5*	*68,9*	*1,4*	*38,2*	*0,6*	*20,5*
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом			—		—		—		—		—
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле прод-р			19,6		13,1		34,0		42,0		32,2
Радиоактивдүү химиялык элементтер жана изотоптор			*17,9*		*10,2*		*27,6*		*36,4*		*28,9*
Материалдын түрү б/ча классиф. өнөр жай тов-ры			14,5		22,6		28,6		43,3		54,4
Картон каробкалары, кагаз каробкалар, ящиктер, баштыктар	*миң т*	*3,0*	*4,8*	*2,7*	*4,2*	*4,2*	*6,2*	*4,7*	*7,4*	*4,5*	*6,6*
Жасалма текстиль материалдарынан токулган кездемелер	*миң т*	—	—	—	—	*4,4*	*1,3*	*14,1*	*2,9*	*30,8*	*4,5*
Жасалма текстиль материалдарынан токулган кездемелер	*миң т*	*4,1*	*0,9*	*8,1*	*1,6*	*11,4*	*2,7*	*16,3*	*4,8*	*25,6*	*7,6*
Курулуш кирпичи	*миң т*	*0,8*	*0,1*	*0,1*	—	—	—	*1,1*	*0,2*	*58,8*	*1,4*
Тапталган айнек же жылмакайлатылган айнек	*млн.кв.м*	*0,3*	*0,7*	—	—	—	—	*1,6*	*6,4*	*4,3*	*13,9*
Башка категорияга камтылбаган кен болбогондордон алынган буюмдар	*миң т*	*14,7*	*2,0*	*47,7*	*6,4*	*22,9*	*2,9*	*19,7*	*2,9*	*34,5*	*4,4*
Чоюн жана болот	*миң т*	*0,2*	*0,1*	*7,6*	*3,3*	*10,7*	*4,9*	*9,3*	*4,3*	*7,3*	*3,1*
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			16,4		14,1		31,4		27,0		38,6
Жеңил авт-дер ж-а жүк ташууга багытталган трансп. каражаттары	*даана*	*10,0*	*0,2*	*34,0*	*0,6*	*556,0*	*4,8*	*520,0*	*4,5*	*1 142,0*	*10,0*
Ысытуу лампалары	*млн. даана*	*34,8*	*4,4*	*26,4*	*3,6*	*27,6*	*4,0*	*30,6*	*4,4*	*20,0*	*3,0*
Башка категорияда камтылбаган автомобилдер	*даана*	*118,0*	*0,5*	*520,0*	*3,5*	*893,0*	*6,3*	*185,0*	*2,6*	*166,0*	*1,9*
Ар кандай даяр буюмдар			8,7		8,6		17,6		98,3		127,3
Кийим-кечелер жана аларга тиешелүү буюмдар			*0,4*		*0,3*		*6,8*		*81,2*		*105,2*
Пластмассадан жасалган товарларды ташуу же таңгактоо үчүн буюмдар			*3,7*		*5,2*		*6,3*	*3,2*	*8,7*	*4,2*	*11,1*
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана оп-лар			—		—		—		—		—

Эскертүү:
УСКнын маалыматтарынын негизинде ФОБ баасында
“Алып сатарлардын” соодасын эске алуу менен
* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

МАЗМУНУ

I.16-таблица. Өзбекстанга товарлардын экспорту

	өлчөө бирдиги	2009		2010		2011		2012		2013	
		физи-калык көлөм	наркы, млн. АКШ долл.	физи-калык көлөм	наркы, млн. АКШ долл.	физи-калык көлөм	наркы, млн. АКШ долл.	физи-калык көлөм	наркы, млн. АКШ долл.	физи-калык көлөм	наркы, млн. АКШ долл.
Бардыгы болуп			**167,6**		**40,2**		**124,4**		**190,1**		**163,5**
Функционалдык бөлүштүрүү*											
Керектөө товарлары			10,7		10,9		11,9		10,8		9,7
Чийки заттар			6,3		7,4		7,2		8,0		7,0
Аралык товарлары			13,9		11,1		52,4		62,9		95,6
Инвестициялык товарлар			12,7		6,6		34,9		97,5		45,8
Энергопродукциялары			124,1		4,1		18,0		11,0		5,4
ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар					4,1		4,7		4,6		3,1
Тирүү малдар	*миң даана*	*4,7*	*0,9*	*2,8*	*0,4*	*4,1*	*1,2*	*3,1*	*1,0*	*1,5*	*0,5*
Кофе, чай, какао жана алар аралаштырып жасалган таттуу азыктар	*миң т*	*1,1*	*0,7*	*2,0*	*1,3*	*2,7*	*2,0*	*2,1*	*2,2*	*1,2*	*1,2*
Суусундуктар жана тамеки			—		0,2		—		—		—
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес чийки заттар			7,0		11,3		14,7		13,1		10,0
Таш, кум жана шагыл	*миң т*	*907,8*	*4,8*	*1158,0*	*5,3*	*1 139,9*	*4,6*	*299,3*	*2,4*	*504,3*	*3,4*
Металл сыныктары жана кара металлургия калдыктары	*миң т*	*14,6*	*0,7*	*77,1*	*4,1*	*100,9*	*8,0*	*79,3*	*6,4*	*58,9*	*4,3*
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э. материалдар			124,1		4,1		18,0		11,0		5,4
Көмүр, кокс жана брикеттер		*5,7*	*0,1*	*6,2*	*0,1*	*30,2*	*0,4*	*110,0*	*2,2*	*138,4*	*4,4*
Электр тогу	*млн.кв.с*	—	—	—	—	*340,0*	*11,5*	*231,5*	*7,8*		—
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом			—		—		—		—		—
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле прод-р			0,5		0,5		6,8		8,9		17,5
Жер семирткичтер	*миң т*	—	—	—	—	*3,6*	*4,0*	*5,4*	*5,2*	*4,3*	*3,8*
Баштапкы формадагы пластмассалар		—	—	—	—		*1,6*		*1,4*		*8,6*
Башка категорияга камтылбаган, химиялык материалдар жана продукциялар			*0,1*		*0,04*		*0,4*		*1,3*		*2,6*
Материалдын түрү б/ча классиф. өнөр жай тов-ры			11,2		3,9		40,9		45,1		68,9
Резина дөңгөлөктөрү	*миң даана*	*3,1*	*6,7*	*1,8*	*0,6*	*7,1*	*9,5*	*6,3*	*11,3*	*12,1*	*26,0*
Чоюн жана болот	*миң т*	*0,8*	*0,6*	*5,7*	*1,5*	*11,1*	*11,7*	*17,8*	*21,4*	*24,9*	*30,2*
Кол жана машина менен иштетүүчү инструменттер	*миң т*	*4,1*	*1,1*	*0,4*	*0,1*	*1,0*	*10,6*	*0,3*	*6,8*	*0,2*	*6,4*
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			19,0		15,0		38,0		106,9		58,4
Жарандык курулуш үчүн машиналар жана жабдуулар			*0,1*		*1,0*		*0,6*		*4,2*		*9,1*
Ысытуу лампалары	*млн. даана*	*35,5*	*5,0*	*40,6*	*5,6*	*38,7*	*5,6*	*35,6*	*5,2*	*38,8*	*5,9*
Жүк ташуу үчүн автомобилдер жана атайын багытка каралган автомобилдер	*даана*	*37,0*	*9,3*	*18,0*	*3,4*	*42,0*	*20,8*	*122,0*	*78,3*	*47,0*	*23,3*
Автомобиль тетиктери жана ага тиешелүү буюмдар (722, 781, 782 жана 783-топ)			*1,1*		*2,5*		*5,9*	*398,1*	*7,5*	*391,7*	*6,9*
Ар кандай даяр буюмдар			1,2		1,0		1,2		0,4		0,3
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана оп-лар			—		—		—		—		—

Эскертүү:
УСКнын маалыматтарынын негизинде ФОБ баасында
“Алып сатарлардын” соодасын эске алуу менен
* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

I.17-таблица. Беларусияга товарлардын экспорту

	өлчөө бирдиги	2009		2010		2011		2012		2013	
		физикалык көлөм	наркы, млн. АКШ долл.	физикалык көлөм	наркы, млн. АКШ долл.	физикалык көлөм	наркы, млн. АКШ долл.	физикалык көлөм	наркы, млн. АКШ долл.	физикалык көлөм	наркы, млн. АКШ долл.
Бардыгы болуп			**3,5**		**6,4**		**7,7**		**11,3**		**12,6**
<u>Функционалдык бөлүштүрүү*</u>											
Керектөө товарлары			0,3		1,8		0,6		0,4		0,1
Чийки заттар			0,3		0,4		0,1		—		0,1
Аралык товарлары			2,5		4,0		6,9		10,9		12,4
Инвестициялык товарлар			0,3		0,1		—		—		—
Энергопродукциялары			0,1		—		—		—		—
<u>ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча</u>											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар					1,4		0,4		0,2		0,1
Жаңы үзүлгөн, тоңдурулган же консервацияланган жашылчалар	*миң т*	*0,2*	*0,2*	*0,7*	*0,6*	*0,4*	*0,4*	*0,1*	*0,2*	*0,1*	*0,1*
Суусундуктар жана тамеки			—		0,1		—		—		—
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес чийки заттар			0,7		1,4		0,1		0,6		0,1
Пахта	*миң т*	*0,4*	*0,5*	*0,5*	*0,9*	—	—	457,8	0,6	19,9	0,03
Башка категорида камтылбаган, малдан өндүрүлгөн чийки зат материалдары	*миң т*	*1,2*	*0,3*	*1,9*	*0,4*	*0,3*	*0,1*		—	*0,3*	*0,1*
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э. материалдар			0,1		—		—		—		—
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом			—		—		—		—		—
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле прод-р			—		0,2		0,1		0,1		0,04
Материалдын түрү б/ча классиф. өнөр жай тов-ры			—		0,2		0,7		0,1		0,1
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			2,4		3,0		6,3		10,2		12,2
Автомобиль тетиктери жана ага тиешелүү буюмдар			*1,9*		*2,5*		*6,1*		*10,1*		*12,2*
Ар кандай даяр буюмдар			0,1		0,1		0,1		0,1		—
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана оп-лар			—		—		—		—		—

Эскертүү:

УСКнын маалыматтарынын негизинде ФОБ баасында

“Алып сатарлардын” соодасын эске алуу менен

* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

МАЗМУНУ

МАЗМУНУ

I.18-таблица. Швейцарияга товарлардын экспорту

	өлчөө бирдиги	2009 физи-калык көлөм	2009 наркы, млн. АКШ долл.	2010 физи-калык көлөм	2010 наркы, млн. АКШ долл.	2011 физи-калык көлөм	2011 наркы, млн. АКШ долл.	2012 физи-калык көлөм	2012 наркы, млн. АКШ долл.	2013 физи-калык көлөм	2013 наркы, млн. АКШ долл.
Бардыгы болуп			**444,8**		**387,9**		**873,6**		**547,9**		**513,2**
Функционалдык бөлүштүрүү*											
Керектөө товарлары			—		—		—		0,1		0,03
Чийки заттар			—		—		—		—		—
Аралык товарлары			444,7		387,8		873,4		547,7		513,1
Инвестициялык товарлар			—		0,1		—		0,1		0,1
Энергопродукциялары			0,1		—		0,2		0,01		0,03
ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар					—		—		—		—
Суусундуктар жана тамеки			—		—		—		—		—
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес чийки заттар			—		—		—		—		—
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э.материалдар			0,1		—		0,2		0,01		0,03
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом			—		—		—		—		—
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле прод-р			—		—		—		—		—
Материалдын түрү б/ча классиф. өнөр жай тов-ры			1,7		1,5		5,9		2,9		2,4
Күмүш	*т*	*3,3*	*1,6*	*2,1*	*1,5*	*5,0*	*5,8*	*2,9*	*2,9*	*3,1*	*2,4*
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			0,1		—		—		0,1		—
Ар кандай даяр буюмдар			—		0,1		0,1		0,1		—
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана оп-лар			443,0		386,3		867,5		544,7		510,7
Монетардык эмес алтын	*т*	*13,5*	*443,0*	*9,5*	*386,3*	*17,0*	*867,5*	*10,1*	*544,7*	*11,4*	*510,7*

Эскертүү:
УСКнын маалыматтарынын негизинде ФОБ баасында
“Алып сатарлардын” соодасын эске алуу менен
* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

I.19-таблица. Кытайга товарлардын экспорту

	өлчөө бирдиги	2009 физикалык көлөм	2009 наркы, млн. АКШ долл.	2010 физикалык көлөм	2010 наркы, млн. АКШ долл.	2011 физикалык көлөм	2011 наркы, млн. АКШ долл.	2012 физикалык көлөм	2012 наркы, млн. АКШ долл.	2013 физикалык көлөм	2013 наркы, млн. АКШ долл.
Бардыгы болуп			**19,4**		**28,3**		**42,0**		**61,4**		**35,9**
Функционалдык бөлүштүрүү*											
Керектөө товарлары			0,9		1,2		1,0		1,4		4,5
Чийки заттар			7,3		8,4		20,5		40,3		11,9
Аралык товарлары			6,4		7,1		9,1		3,1		2,1
Инвестициялык товарлар			2,5		4,1		5,1		8,3		7,8
Энергопродукциялары			2,3		7,5		6,4		8,3		9,6
ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар					0,8		0,6		1,2		3,8
Суусундуктар жана тамеки			0,1		—		—		—		0,1
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес чийки заттар			5,4		7,1		21,0		38,4		8,6
Металл сыныктары жана кара металлургия калдыктары	*миң т*	*17,3*	*1,6*	*22,2*	*1,3*	*38,6*	*3,1*	*8,5*	*0,8*	*0,5*	*0,1*
Ири мүйүздүү мал терилери жана иштетилбеген булгаары	*млн. т*	*0,3*	*1,2*	*0,3*	*0,8*	*1,1*	*3,4*	*1,2*	*4,7*	*1,3*	*3,6*
Ашатылбаган кой-козу терилери (каракүл терилеринен тышкары)	*млн. даана*	*0,1*	*0,1*	*0,5*	*0,4*	*1,6*	1,1	*1,2*	1,0	*1,4*	1,5
Жүн (топсту кошо алганда)	*миң т*	*2,0*	*1,6*	*1,5*	*1,5*	*2,6*	*1,1*	*0,9*	*0,5*	*1,4*	*1,0*
Баалуу металл кендери жана алардын концентраттары; калдыктары	*миң т*	*1,6*	*0,1*	*0,3*	*0,6*	*8,5*	*9,3*	*12,5*	*30,2*	*0,7*	*0,9*
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э.материалдар			2,3		7,5		6,4		8,4		9,6
Башка категорияда камтылбаган мунай отуну (мазут)	*миң т*	*5,3*	*0,6*	*11,3*	*2,6*	*8,0*	*2,1*	*0,5*	*0,2*	*2,0*	*0,8*
Авиакеросин	*миң т*	*2,2*	*1,6*	*1,9*	*1,8*	*4,0*	*4,1*	*6,5*	*7,4*	*8,6*	*8,8*
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом			—		—		—		—		—
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле прод-р			1,5		0,6		1,0		0,7		0,6
Органикалык эмес химиялык заттар			*0,1*		*0,4*		*0,6*		*0,2*		*0,02*
Материалдын түрү б/ча классиф. өнөр жай тов-ры			5,4		6,9		7,1		3,9		4,5
Булгаары	*миң т*	*6,4*	*3,2*	*8,5*	*3,1*	*9,3*	*4,0*	*6,7*	*2,8*	*7,1*	*3,5*
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			3,7		5,0		5,7		8,6		8,2
Механикалык күрөктөр, экскаваторлор өзү жүрүүчү сузгуч жүктөгүчтөр	*даана*	*6,0*	*0,4*	*4,0*	*0,4*	*9,0*	*1,0*	*28,0*	*2,4*	*13,0*	*1,2*
Жүк ташуу үчүн автомобилдер жана атайын багытка каралган автомобилдер	*даана*	29,0	*0,7*	27,0	1,3	*17,0*	*0,5*	*50,0*	*1,4*	*37,0*	*2,6*
Ар кандай даяр буюмдар			0,4		0,3		0,3		0,2		0,4
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана оп-лар			—		—		—		—		—

Эскертүү:
УСКнын маалыматтарынын негизинде ФОБ баасында
"Алып сатарлардын" соодасын эске алуу менен
* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

МАЗМУНУ

МАЗМУНУ

I.20-таблица. Түркияга товарлардын экспорту

	өлчөө бирдиги	2009		2010		2011		2012		2013	
		физикалык көлөм	*наркы, млн. АКШ долл.*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ долл.*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ долл.*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ долл.*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ долл.*
Бардыгы болуп			**36,7**		**37,2**		**54,5**		**50,2**		**85,8**
Функционалдык бөлүштүрүү*											
Керектөө товарлары			23,6		22,4		37,0		29,5		54,9
Чийки заттар			0,8		0,7		0,7		0,6		0,9
Аралык товарлары			2,8		5,6		3,8		6,5		8,2
Инвестициялык товарлар			0,1		0,2		0,7		0,7		0,3
Энергопродукциялары			9,3		8,3		12,2		12,9		21,5
ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар					21,9		35,4		28,7		53,3
Буурчактар, кургатылгандары	*миң т*	*34,5*	*19,7*	*31,7*	*20,1*	*47,7*	*33,3*	*29,8*	*25,2*	*36,2*	*49,5*
Жаңгактар,жаңы үзүлгөндөрү жана кургатылгандары	*миң т*	*1,2*	*1,8*	*0,3*	*0,4*	*0,4*	0,8	*1,1*	2,0	*1,2*	2,1
Суусундуктар жана тамеки			—		—		—		—		—
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес чийки заттар			3,3		5,9		3,2		6,9		9,1
Ашатылбаган кой-козу терилери (каракүл терилеринен тышкары)	*миң даана*	—	—	—	—	*163,0*	*0,1*	*130,5*	*0,1*	*52,8*	—
Пахта	*миң т*	*2,9*	*2,7*	*3,7*	*4,9*	*1,1*	*1,4*	*3,3*	*4,9*	*4,0*	*6,1*
Башка категорияларда камтылбаган, баалуулукка жатпаган түстүү металл сыныктары жана калдыктары	*миң т*		—	*1,0*	*0,4*	*1,5*	*0,7*	*2,2*	*1,0*	*1,9*	*0,8*
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э.материалдар			9,3		8,3		12,2		12,9		21,5
Авиакеросин	*миң т*	*13,4*	*9,3*	*9,3*	*8,3*	*12,1*	*12,2*	*11,2*	*12,9*	*19,8*	*21,2*
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом			—		—		—		—		—
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле прод-р			—		—		0,3		0,2		0,3
Материалдын түрү б/ча классиф. өнөр жай тов-ры			0,4		0,6		1,0		0,7		0,3
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			0,1		0,4		0,6		0,6		0,3
Ар кандай даяр буюмдар			0,3		0,1		0,8		0,1		0,4
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана оп-лар			—		—		0,9		—		0,6

Эскертүү:
УСКнын маалыматтарынын негизинде ФОБ баасында
“Алып сатарлардын” соодасын эске алуу менен
* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

I.21-таблица. БАЭге товарлардын экспорту

	өлчөө бирдиги	2009 физикалык көлөм	2009 наркы, млн. АКШ долл.	2010 физикалык көлөм	2010 наркы, млн. АКШ долл.	2011 физикалык көлөм	2011 наркы, млн. АКШ долл.	2012 физикалык көлөм	2012 наркы, млн. АКШ долл.	2013 физикалык көлөм	2013 наркы, млн. АКШ долл.
Бардыгы болуп			**101,7**		**302,2**		**150,0**		**16,1**		**222,0**
<u>Функционалдык бөлүштүрүү*</u>											
Керектөө товарлары			3,0		4,6		4,0		7,1		5,6
Чийки заттар			—		—		0,1		0,4		0,4
Аралык товарлары			86,9		283,2		138,4		0,3		207,9
Инвестициялык товарлар			1,7		1,0		0,2		1,3		0,9
Энергопродукциялары			10,0		13,3		7,2		7,0		7,3
<u>ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча</u>											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар					1,5		3,5		6,1		4,7
Эт жана эт азыктары	*т*	*26,6*	*0,7*	*23,3*	*0,6*	*158,6*	*1,5*	*233,7*	*4,3*	*173,5*	*3,8*
Дан азыктары, ундан же өсүмдүк жана жашылча крахмалынан жасалган азыктар	*т*	*42,5*	*0,8*	*37,5*	*0,7*	*106,8*	*1,7*	*101,1*	*1,7*	*30,2*	*0,9*
Суусундуктар жана тамеки			0,1		—		0,1		0,1		—
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес чийки заттар			0,1		0,1		0,1		—		0,3
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э.материалдар			10,0		13,3		7,2		7,0		7,3
Авиакеросин	*миң т*	*14,4*	*10,0*	*14,8*	*13,3*	*7,2*	*7,2*	*6,1*	*6,8*	*7,0*	*7,3*
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом			—		—		—		—		—
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле прод-р			—		—		0,1		0,4		0,3
Материалдын түрү б/ча классиф. өнөр жай тов-ры			0,3		1,0		1,0		0,1		1,0
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			2,9		4,0		0,3		1,4		1,1
Ар кандай даяр буюмдар			0,2		0,1		0,4		0,9		0,8
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана оп-лар			86,5		282,0		137,3		0,1		206,5
Монетардык эмес алтын	*т*	*2,8*	*86,5*	*7,7*	*282,0*	*3,1*	*137,3*	—	*0,1*	*5,1*	*206,5*

Эскертүү:
УСКнын маалыматтарынын негизинде ФОБ баасында
"Алып сатарлардын" соодасын эске алуу менен
* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

МАЗМУНУ

МАЗМУНУ

I.22-таблица. Афганистанга товарлардын экспорту

	өлчөө бирдиги	2009		2010		2011		2012		2013	
		физи-калык көлөм	*наркы, млн. АКШ долл.*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн. АКШ долл.*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн. АКШ долл.*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн. АКШ долл.*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн. АКШ долл.*
Бардыгы болуп			**18,8**		**9,0**		**23,5**		**25,8**		**12,5**
Функционалдык бөлүштүрүү*											
Керектөө товарлары			1,0		0,5		0,8		1,1		0,2
Чийки заттар			—		—		0,1		0,04		0,1
Аралык товарлары			0,5		0,8		1,3		0,7		1,0
Инвестициялык товарлар			0,4		0,3		0,3		6,8		1,4
Энергопродукциялары			16,9		7,4		21,0		17,1		9,8
ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар			1,0		0,3		—		0,1		0,04
Суусундуктар жана тамеки			—		—		0,3		0,1		—
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес чийки заттар			—		—		0,2		0,2		0,7
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э.материалдар			16,9		7,4		21,0		17,1		9,8
Автомобиль бензини	*миң т*	*8,7*	*3,5*	*1,8*	*0,9*	*4,8*	*5,1*	*14,4*	*13,2*	*12,2*	*8,8*
Авиакеросин	*миң т*	*0,7*	*0,5*	*1,1*	0,9	*5,4*	*5,4*	*1,7*	*1,9*	*0,9*	*1,0*
Газойль (дизель отуну)	*миң т*	*31,3*	*12,8*	*10,2*	*5,2*	*11,9*	*10,2*	*2,0*	*1,8*		—
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом			—		—		—		—		—
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле прод-р			—		0,1		0,5		0,2		0,1
Материалдын түрү б/ча классиф. өнөр жай тов-ры			0,1		0,3		0,7		0,8		0,1
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			0,8		0,8		0,6		7,3		1,5
Учуучу аппараттар жана аларга байланыштуу жабдуулар			*0,2*		*0,2*		*0,3*		*6,4*		*0,6*
Ар кандай даяр буюмдар			—		—		0,2		0,1		0,3
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана оп-лар			—		—		—		—		—

Эскертүү:
УСКнын маалыматтарынын негизинде ФОБ баасында
"Алып сатарлардын" соодасын эске алуу менен
* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

I.23 – I.34-таблицалар: Өлкөлөр боюнча импорттолуучу товарлардын негизги түрлөрү

1.23-таблица. Россиядан товарлардын импорту

	өлчөө бирдиги	2009 физикалык көлөм	2009 наркы, млн. АКШ долл.	2010 физикалык көлөм	2010 наркы, млн. АКШ долл.	2011 физикалык көлөм	2011 наркы, млн. АКШ долл.	2012 физикалык көлөм	2012 наркы, млн. АКШ долл.	2013 физикалык көлөм	2013 наркы, млн. АКШ долл.
Бардыгы болуп			**1 090,4**		**1 083,9**		**1 429,6**		**1 816,6**		**2 040,3**
Функционалдык бөлүштүрүү*											
Керектөө товарлары			178,2		208,3		293,1		348,0		365,1
Чийки заттар			31,2		7,8		11,8		15,5		22,0
Аралык товарлары			190,7		185,5		269,4		344,4		403,5
Инвестициялык товарлар			48,8		36,2		48,3		70,8		75,9
Энергопродукциялары			641,5		646,1		807,0		1 038,0		1 173,7
ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар			84,8		84,0		138,2		165,4		167,7
Майдан жана сырдан тышкары, сүт, каймак, сүт азыктары	*миң т*	*3,8*	*6,0*	*4,1*	*6,5*	*4,2*	*7,5*	*5,0*	*9,0*	*5,4*	*9,8*
Дан азыктары, ундан же өсүмдүк жана жашылча крахмалынан жасалган азыктар	*миң т*	*4,4*	*7,9*	*5,2*	*8,6*	*4,9*	*11,7*	*7,9*	*15,5*	*10,7*	*18,6*
Күрүч	*миң т*	*2,2*	*1,9*	*0,2*	*0,3*	*0,2*	*0,2*	*10,5*	*6,5*	*6,2*	*4,8*
Балык, рак сыяктуу моллюскалар, сууда жашоочу омурткасыз жандыктар	*миң т*	*3,2*	*3,4*	*2,7*	*3,7*	*4,2*	*6,5*	*4,2*	*7,5*	*5,0*	*8,9*
Кант, кант жана бал кошуулуп жасалган азыктар	*миң т*	*0,7*	*1,6*	*1,9*	*3,3*	*12,5*	*13,2*	*9,5*	*10,3*	*3,1*	*7,5*
Шоколад жана какао кошуулуп жасалган башка тамак-аш азыктары	*миң т*	*6,2*	*26,3*	*6,0*	*26,4*	*7,6*	*36,7*	*8,7*	*52,4*	*9,5*	*41,1*
Башка категорияда камтылбаган тамак аш азыктары жана препараттар			*14,5*		*14,4*		*29,4*		*36,8*		*41,2*
Суусундуктар жана тамеки			27,8		26,3		34,7		41,8		36,8
Үгүттан жасалган сыра	*млн. л*	*23,3*	*15,7*	*17,9*	*13,3*	*18,2*	*14,5*	*14,0*	*11,2*	*12,6*	*10,7*
Кант кошулган минерал суулары жана алкоголсуз суусундуктар	*млн. л*	*5,2*	*4,0*	*4,8*	*3,8*	*5,8*	*4,2*	*6,4*	*4,7*	*7,0*	*5,6*
Сигареттер		0,2	4,2	0,2	3,4	0,5	6,2	0,7	17,4	1,0	14,2
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес сырьелор			40,6		33,8		52,2		70,6		86,1
Ийне жалбырактуу дарактын узатасынан кесилген жыгачтары	*миң куб.м*	*198,3*	*29,1*	*165,6*	*25,9*	*242,2*	*43,8*	*282,3*	*60,5*	*346,6*	*74,6*
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э.материалдар			641,5		646,0		806,5		1 037,4		1 174,2
Автомобиль бензини	*миң т*	*501,9*	*242,4*	*385,8*	*271,6*	*558,2*	*393,3*	*709,6*	*515,6*	*840,4*	*571,5*
Газойль (дизель отуну)	*миң т*	*162,5*	*73,5*	*188,6*	*119,1*	*339,8*	*257,9*	*458,2*	*361,0*	*585,8*	*443,6*
Авиакеросин	*миң т*	*628,9*	*302,5*	*320,3*	*228,5*	*114,0*	*107,3*	*101,2*	*104,4*	*125,6*	*114,9*
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом			18,8		21,9		26,7		36,1		42,4
өсүмдүк майлары жана тоң майлар	*миң т*	*18,2*	*18,7*	*17,9*	*21,8*	*17,0*	*26,6*	*26,0*	*36,1*	*31,3*	*42,4*
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле прод-р			71,3		75,1		106,7		134,1		149,0
Органикалык эмес химиялык заттар			*3,0*		*3,5*		*5,7*		*10,7*		*14,1*
Медициналык жана фармацевтикалык продуктылар			*15,9*		*19,3*		*23,4*		*25,6*		*29,0*
Эфир майлары, резиноиддер жана парфюмдук заттар	*миң т*	*19,1*	*23,6*	*16,7*	*25,1*	*16,3*	*29,2*	*20,9*	*37,2*	*24,6*	*44,8*
Сырдоочу жана ийлөөчү заттар; боёочу зат	*миң т*	*6,8*	*8,5*	*6,2*	*8,0*	*5,8*	*8,8*	*5,7*	*8,9*	*5,0*	*8,6*
Жер семирткичтер	*миң т*	*23,7*	*8,3*	*19,5*	*6,4*	*45,3*	*22,3*	*64,6*	*31,1*	*62,9*	*28,7*
Материалдын түрү б/ча классиф. өнөр жай тов-ры			120,8		120,2		181,9		216,3		252,8
Резина дөңгөлөктөрү	*миң даана*	*206,8*	*12,7*	*154,0*	*11,6*	*135,4*	*13,0*	*145,1*	*12,9*	*198,9*	*12,8*
Тапталган жыгач жана калыбына келтирилген жыгач	*миң куб.м*	*39,9*	*10,0*	*32,2*	*8,7*	*40,0*	*12,4*	*76,3*	*14,1*	*77,1*	*12,0*
Жыгач-булалуу плита		*4,3*	*6,1*	*4,1*	*5,5*	*4,7*	*9,2*	*5,6*	*10,8*	*5,0*	*10,5*
Кагаз жана картон		*11,0*	*8,4*	*10,2*	*10,5*	*14,0*	*14,8*	*13,2*	*13,5*	*11,1*	*11,8*
Чоюн жана болот	*миң т*	*77,9*	*42,5*	*55,5*	*39,1*	*71,7*	*66,0*	*113,5*	*95,6*	*169,1*	*127,1*
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			65,5		55,5		61,0		91,3		102,7
Электрдик жана электрдик эмес тиричилик жабдуулары			*5,0*		*5,4*		*10,0*		*11,4*		*11,7*
Жеңил автомобилдер жана жүк ташууга багытталган транспорт каражаттары	*даана*	*418,0*	*3,0*	*313,0*	*2,4*	*813,0*	*6,7*	*776,0*	*7,0*	*1 340,0*	*10,8*
Жүк ташуу үчүн автомобилдер жана атайын багытка каралган автомобилдер	*даана*	*138,0*	*6,4*	*89,0*	*4,2*	*153,0*	*7,2*	*132,0*	*5,1*	*111,0*	*6,9*
Он же андан ашык адамды ташуу үчүн автомобилдер (автобустар)	*даана*	*9,0*	*0,2*	*24,0*	*0,5*	*63,0*	*1,8*	*20,0*	*1,1*	*78,0*	*8,9*
Темир жол транспорт каражаттары			*3,3*	—	*1,3*	—	*2,0*	0,9	*3,9*	1,7	*6,7*
Ар кандай даяр буюмдар			19,4		21,0		21,6		23,6		28,6
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана оп-лар			—		—		0,2		—		—

Эскертүү:
УСКнын маалыматтарынын негизинде СИФ баасында
"Алып сатарлардын" соодасын эске алуу менен

* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

МАЗМУНУ

1.24-таблица. Казакстандан товарлардын импорту

	өлчөө бирдиги	2009 физикалык көлөм	2009 наркы, млн. АКШ долл.	2010 физикалык көлөм	2010 наркы, млн. АКШ долл.	2011 физикалык көлөм	2011 наркы, млн. АКШ долл.	2012 физикалык көлөм	2012 наркы, млн. АКШ долл.	2013 физикалык көлөм	2013 наркы, млн. АКШ долл.
Бардыгы болуп			**339,9**		**385,6**		**411,4**		**698,6**		**569,9**
Функционалдык бөлүштүрүү*											
Керектөө товарлары			84,8		100,0		137,6		317,6		191,6
Чийки заттар			138,9		93,9		104,6		142,7		132,5
Аралык товарлары			39,6		45,8		71,0		104,6		123,0
Инвестициялык товарлар			2,1		2,9		6,1		6,9		9,9
Энергопродукциялары			74,5		143,1		92,2		126,8		112,8
ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар					107,6		139,6		166,9		173,8
Жана башка тартылбаган буудай (полбаны кошо алганда) жана угут	*миң т*	*325,2*	*59,7*	*345,8*	*61,2*	*287,8*	*66,7*	*433,3*	*92,8*	*342,7*	*83,3*
Буудай же угут уну	*миң т*	*58,0*	*17,7*	*20,8*	*5,8*	*108,1*	*33,3*	*111,5*	*29,6*	*135,1*	*40,5*
Суусундуктар жана тамеки			30,7		37,0		45,4		224,8		75,0
Минерал суулары ж-на кант кошулган алкоголсуз суусундуктар	*млн. л*	*21,3*	*10,2*	*25,0*	*12,6*	*28,6*	*14,7*	*33,7*	*18,5*	*38,4*	*23,9*
Сигареттер	*млрд.даана*	*1,6*	*17,6*	*1,7*	*18,0*	*2,6*	*28,4*	*3,1*	*203,9*	*3,8*	*48,9*
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес чийки заттар			8,0		12,5		19,9		23,7		37,4
Таш, кум жана шагыл	*миң т*	*424,4*	*3,2*	*240,8*	*3,2*	*699,5*	*6,3*	*806,7*	*8,8*	*1 151,9*	*20,0*
Асбест	*миң т*	*0,1*	*—*	*6,2*	*3,3*	*8,2*	*4,4*	*8,4*	*5,0*	*7,2*	*4,3*
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э.материалдар			74,5		143,1		92,2		126,8	0,0	112,8
Газойль (дизель отуну)	*миң т*	*41,6*	*13,6*	*55,1*	*28,2*	*12,3*	*8,9*	*10,3*	*6,2*	*1,6*	*1,1*
Башка категорияда камтылбаган мунай отуну (мазут)	*миң т*	*115,3*	*21,3*	*128,4*	*37,0*	*58,6*	*22,2*	*4,0*	*2,0*	*5,5*	*2,8*
Агломерирленбеген көмүр	*миң т*	*679,4*	*21,0*	*1089,9*	*34,8*	*1 023,4*	*32,5*	*1 110,7*	*39,4*	*1 270,4*	*51,2*
Газ абалындагы жаратылыш газы	*млн.куб.м*	*46,1*	*7,8*	*59,8*	*9,6*	*105,1*	*20,5*	*289,2*	*65,1*	*215,6*	*50,0*
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом			7,0		11,3		8,0		9,2		11,0
Өсүмдүк майлары жана тоң майлар	*миң т*	*5,3*	*5,7*	*9,6*	*10,9*	*4,6*	*7,6*	*6,0*	*8,8*	*7,3*	*10,6*
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле прод-р			82,8		36,2		45,8		58,6		52,3
Органикалык эмес химиялык заттар			*66,4*		*22,3*		*22,8*		*33,1*		*20,3*
Самын, жуучу жана жылтыратуучу препараттар	*миң т*	*0,3*	*0,2*	*0,3*	*0,4*	*1,8*	*1,8*	*1,1*	*1,5*	*1,5*	*2,1*
Медикаменттер (ветеринардык медикаменттерди кошо алганда)	*миң т*	*0,2*	*3,1*	*0,1*	*2,2*	*0,1*	*2,5*	*0,1*	*2,2*	*0,2*	*2,2*
Пигменттер, боёктор, лактар жана у.э.материалдар	*миң т*	*26,8*	*6,9*	*20,6*	*4,9*	*31,5*	*7,0*	*40,2*	*9,1*	*55,6*	*12,0*
Материалдын түрү б/ча классиф. өнөр жай тов-ры			26,2		32,2		48,7		56,3		71,4
Чоюн жана болот	*миң т*	*21,9*	*13,9*	*23,5*	*17,2*	*30,0*	*28,5*	*41,5*	*35,7*	*67,3*	*50,3*
Кагаз, картон жана алардан жасалган буюмдар			*2,7*		*2,6*		*2,8*		*4,3*		*4,8*
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			2,9		3,2		6,1		10,0		11,4
Ар кандай даяр буюмдар			3,2		2,3		5,2		3,0		4,6
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана оп-лар			0,3		0,1		0,5		19,3		20,2
Монетардык эмес алтын			*—*		*—*		*—*	*0,4*	*19,0*	*0,1*	*19,1*

Эскертүү:
УСКнын маалыматтарынын негизинде СИФ баасында
“Алып сатарлардын” соодасын эске алуу менен
* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

I.25-таблица. Өзбекстандан товарлардын импорту

	өлчөө бирдиги	2009		2010		2011		2012		2013	
		физи-калык көлөм	*наркы, млн. АКШ долл.*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн. АКШ долл.*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн. АКШ долл.*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн. АКШ долл.*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн. АКШ долл.*
Бардыгы болуп			**111,7**		**93,8**		**84,3**		**67,5**		**96,9**
Функционалдык бөлүштүрүү*											
Керектөө товарлары			4,1		7,3		7,9		11,6		25,9
Чийки заттар			0,7		0,4		0,7		0,9		2,1
Аралык товарлары			33,5		31,3		26,1		33,2		49,2
Инвестициялык товарлар			1,0		2,9		0,6		3,5		2,4
Энергопродукциялары			72,4		52,0		48,9		18,2		17,2
ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар					0,9		0,6		1,5		11,3
Суусундуктар жана тамеки			0,8		2,8		1,0		1,4		2,1
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес чийки заттар			1,0		1,6		0,4		0,7		0,7
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э.материалдар			72,4		52,0		48,9		18,2		17,2
Газ абалындагы жаратылыш газы	*млн.куб.м*	*262,4*	*61,5*	*212,1*	*47,8*	*200,0*	*48,6*	*62,8*	*18,2*	*59,3*	*17,2*
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом			—		—		—		—		—
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле прод-р			12,0		25,6		18,7		22,7		31,2
Жер семирткичтер	*миң т*	*62,8*	*8,8*	*127,1*	*22,4*	*67,5*	*15,7*	*57,9*	*18,6*	*94,6*	*26,1*
Материалдын түрү б/ча классиф. өнөр жай тов-ры			21,3		5,4		9,7		12,6		22,3
Жез	*т*	*26,9*	*0,1*	231,6	1,6	*688,8*	*5,5*	*556,0*	*4,1*	*849,6*	*6,1*
Алюминий	*т*	*198,9*	*0,5*	169,7	0,5	*253,7*	*0,9*	*678,5*	*2,2*	*923,2*	*3,0*
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			2,6		3,7		1,6		5,0		4,8
Учуучу аппараттар жана аларга байланыштуу жабдуулар			*0,6*		*0,1*		*0,6*	*17,0*	*3,4*	*3,0*	*1,0*
Ар кандай даяр буюмдар			1,2		1,9		3,5		5,3		7,3
Бут кийим			*0,6*		*0,9*		*2,4*		*2,9*		*3,7*
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана оп-лар			—		—		—		—		—

Эскертүү:
УСКнын маалыматтарынын негизинде СИФ баасында
"Алып сатарлардын" соодасын эске алуу менен
* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

I.26-таблица. Украинадан товарлардын импорту

	өлчөө бирдиги	2009 физикалык көлөм	2009 наркы, млн. АКШ долл.	2010 физикалык көлөм	2010 наркы, млн. АКШ долл.	2011 физикалык көлөм	2011 наркы, млн. АКШ долл.	2012 физикалык көлөм	2012 наркы, млн. АКШ долл.	2013 физикалык көлөм	2013 наркы, млн. АКШ долл.
Бардыгы болуп			**89,3**		**81,5**		**124,9**		**141,2**		**158,1**
Функционалдык бөлүштүрүү*											
Керектөө товарлары			63,3		62,3		91,6		100,3		108,8
Чийки заттар			0,1		*0,1*		0,1		0,0		0,1
Аралык товарлары			19,9		11,7		18,7		23,1		35,9
Инвестициялык товарлар			5,8		7,3		14,3		17,4		13,1
Энергопродукциялары			0,3		0,2		0,2		0,3		0,2
ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар					38,2		54,5		66,6		79,1
Майдан жана сырдан тышкары, сүт, каймак, сүт азыктары	*миң т*	*2,9*	*2,8*	*1,4*	*1,7*	*1,9*	*2,5*	*3,4*	*4,1*	*3,2*	*4,0*
Дан азыктары, ундан же өсүмдүк ж-на жашылча крахмалынан жасалган азыктар	*миң т*	*4,7*	*6,6*	*6,7*	*9,6*	*8,1*	*13,9*	*8,2*	*15,2*	*8,8*	*17,2*
Мөмө-жемиштер, консервациялангандары, мөмө-жемиштен жасалган азыктар	*миң т*	*0,1*	*0,3*	*0,4*	*1,3*	*0,9*	*2,7*	*0,8*	*2,6*	*0,5*	*1,8*
Кант, патока жана бал	*миң т*	*14,8*	*8,0*	*0,5*	*0,3*	*0,5*	*0,3*	*13,3*	*10,0*	*25,4*	*17,0*
Кант кошулуп жасалган кондитердик азыктар	*миң т*	*5,0*	*7,7*	*3,2*	*5,8*	*2,9*	*6,0*	*3,2*	*6,9*	*4,2*	*8,4*
Шоколад жана какао кошулуп жасалган башка тамак-аш азыктары	*миң т*	*6,8*	*14,0*	*6,5*	*15,9*	*8,1*	*22,0*	*7,2*	*21,0*	*6,6*	*19,4*
Суусундуктар жана тамеки			4,2		5,4		6,7		6,5		6,5
Кант кошулган минерал суулары жана алкоголсуз суусундуктар	*млн. л*	*5,6*	*3,9*	*6,9*	*4,4*	*9,2*	*6,2*	*8,0*	*5,9*	*8,0*	*6,1*
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес чийки заттар			—		0,4		0,7		0,6		1,0
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э.материалдар			0,3		0,2		0,2		0,3		0,2
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом			7,4		9,2		15,6		8,6		5,8
Өсүмдүк майлары жана тоң майлар	*миң т*	*7,5*	*7,4*	*7,4*	*9,2*	*9,6*	*15,0*	*5,2*	*7,5*	*3,4*	*4,7*
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле прод-р			5,4		5,0		7,3		6,9		8,4
Медикаменттер (ветеринардык медикаменттерди кошо алганда)	*миң т*	*0,3*	*2,3*	*0,3*	*2,2*	*0,3*	*3,0*	*0,2*	*2,9*	*0,3*	*3,4*
Эфир майлары, резиноиддер жана парфюмдук заттар	*миң т*	*0,9*	*1,9*	*0,7*	*1,7*	*0,9*	*2,3*	*0,8*	*2,1*	*1,0*	*3,2*
Материалдын түрү б/ча классиф. өнөр жай тов-ры			18,3		10,9		17,9		21,5		33,8
Резина дөңгөлөктөрү	*миң даана*	*60,2*	*1,7*	*41,7*	*0,9*	*34,5*	*1,4*	*9,7*	*3,3*	*23,5*	*8,0*
Тапталган жыгач жана калыбына келтирилген жыгач	*миң куб.м*	*1,7*	*0,7*	*5,8*	*1,8*	*11,8*	*3,8*	*10,0*	*3,6*	*10,0*	*3,7*
Кагаз жана картон	*миң т*	*1,4*	*4,3*	*1,0*	*2,9*	*1,4*	*4,6*	*1,4*	*4,7*	*1,8*	*6,2*
Чоюн жана болот	*миң т*	*4,8*	*3,3*	*1,1*	*0,8*	*2,0*	*2,1*	*3,5*	*4,0*	*6,8*	*6,7*
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			7,1		9,1		15,3		20,0		14,7
Жылытуучу жана муздатуучу жабдуулар жана алардын тетиктери			*0,7*		*0,8*		*0,8*		*4,1*		*1,8*
Трансформаторлор, электрдик	*даана*	*9,0*	*0,3*	*8,0*	*1,9*	*1,0*	*0,1*	*17,0*	*3,0*		*—*
Электроаккумуляторлор		*30,2*	*1,0*	*48,1*	*2,1*	*48,2*	*2,3*	*69,6*	*3,3*	*70,7*	*3,4*
Ар кандай даяр буюмдар			3,6		3,1		6,6		10,2		8,7
Жыгач эмеректер	*миң даана*	*8,0*	*0,6*	*8,3*	*1,0*	*20,5*	*3,0*	*24,5*	*4,5*	*26,8*	*3,4*
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана оп-лар			—		—		—		—		—

Эскертүү:
УСКнын маалыматтарынын негизинде СИФ баасында
"Алып сатарлардын" соодасын эске алуу менен
* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

I.27-таблица. Беларусиядан товарлардын импорту

	өлчөө бирдиги	2009 физикалык көлөм	2009 наркы, млн. АКШ долл.	2010 физикалык көлөм	2010 наркы, млн. АКШ долл.	2011 физикалык көлөм	2011 наркы, млн. АКШ долл.	2012 физикалык көлөм	2012 наркы, млн. АКШ долл.	2013 физикалык көлөм	2013 наркы, млн. АКШ долл.
Бардыгы болуп			**74,0**		**53,4**		**109,5**		**151,8**		**116,7**
<u>Функционалдык бөлүштүрүү*</u>											
Керектөө товарлары			40,0		36,9		62,0		44,0		32,8
Чийки заттар			0,3		1,1		1,2		1,9		2,9
Аралык товарлары			12,4		10,1		20,4		26,5		35,0
Инвестициялык товарлар			21,4		5,3		26,0		79,3		45,8
Энергопродукциялары			—		—		—		0,1		0,1
<u>ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча</u>											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар					32,0		54,6		35,8		23,3
Ак кант, рафинирленген кант жана сахароза	*миң т*	*55,4*	*31,6*	*39,9*	*30,1*	*57,9*	*53,0*	*44,9*	*33,7*	*29,3*	*20,1*
Суусундуктар жана тамеки			0,1		—		—		*0,2*		—
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес чийки заттар			0,7		0,7		1,6		2,5		2,3
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э.материалдар			—		—		—		0,1		0,1
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом			0,1		0,1		0,2		0,1		0,1
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле прод-р			1,7		1,8		2,6		2,7		3,0
Медикаменттер (ветеринардык медикаменттерди кошо алганда)	*т*	*115,0*	*1,4*	*98,5*	*1,3*	*123,1*	*1,7*	*137,7*	*1,7*	*197,5*	*1,9*
Материалдын түрү б/ча классиф. өнөр жай тов-ры			11,4		7,8		16,8		19,9		31,4
Резина дөңгөлөктөрү	*миң даана*	*30,3*	*7,3*	*42,1*	*2,4*	*53,6*	*9,1*	*70,6*	*11,1*	*90,8*	*20,1*
Тапталган жыгач жана калыбына келтирилген жыгач	*миң куб.м*	*7,4*	*1,4*	*9,9*	*2,2*	*6,8*	*2,4*	*7,9*	*3,1*	*7,5*	*2,9*
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			23,9		8,9		31,5		86,8		52,6
Тракторлор	*даана*	*337,0*	*5,1*	*12,0*	*0,2*	*205,0*	*4,1*	*417,0*	*7,7*	*695,0*	*12,7*
Жүк ташуу үчүн автомобилдер жана атайын багытка каралган автомобилдер	*даана*	*41,0*	*11,0*	*10,0*	*1,5*	*43,0*	*17,7*	*110,0*	*64,0*	*41,0*	*17,9*
Ар кандай даяр буюмдар			2,4		2,1		2,2		3,6		3,9
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана оп-лар			—		—		—		—		—

Эскертүү:
УСКнын маалыматтарынын негизинде СИФ баасында
“Алып сатарлардын” соодасын эске алуу менен
* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

МАЗМУНУ

I.28-таблица. Кытайдан товарлардын импорту

	өлчөө бирдиги	2009 физи-калык көлөм	2009 наркы, млн. АКШ долл.	2010 физи-калык көлөм	2010 наркы, млн. АКШ долл.	2011 физи-калык көлөм	2011 наркы, млн. АКШ долл.	2012 физи-калык көлөм	2012 наркы, млн. АКШ долл.	2013 физи-калык көлөм	2013 наркы, млн. АКШ долл.
Бардыгы болуп			**623,6**		**666,3**		**923,5**		**1 214,9**		**1 452,8**
Функционалдык бөлүштүрүү*											
Керектөө товарлары			270,3		293,6		405,4		488,3		503,8
Чийки заттар			2,5		3,5		4,7		4,6		4,3
Аралык товарлары			204,7		198,1		294,9		439,3		559,6
Инвестициялык товарлар			145,2		170,4		210,8		282,2		384,4
Энергопродукциялары			1,0		0,7		7,8		0,6		0,7
ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар					49,8		41,9		48,3		56,4
Эт жана эт азыктары	*миң т*	*16,2*	*13,1*	*23,6*	*23,4*	*18,2*	*19,3*	*22,8*	*26,3*	*20,7*	*31,1*
Күрүч	*миң т*	*59,3*	*20,1*	*15,4*	*5,8*	*6,7*	*3,8*	*2,1*	*1,3*	*3,0*	*2,1*
Мөмө-жемиштер, жаъгактар жаъы жыйналып алынгандары жана кургатылгандар	*миң т*	*30,6*	*12,1*	*34,2*	*15,5*	*17,2*	*9,8*	*14,1*	*10,9*	*14,6*	*11,6*
Суусундуктар жана тамеки			1,0		1,9		2,3		0,5		0,4
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес сырьелор			1,2		1,7		2,5		2,7		3,8
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э.материалдар			1,0		0,7		7,8		0,5		0,7
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом			0,3		0,5		1,1		0,9		0,8
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле прод-р			37,2		47,6		58,5		74,5		120,8
Органикалык эмес химиялык заттар			*11,8*		*11,5*		*11,9*		*14,0*		*25,2*
Медикаменттер (ветеринардык медикаменттерди кошо алганда)		*0,7*	*2,4*	*0,7*	*2,6*	*1,0*	*4,7*	*1,1*	*6,8*	*1,6*	*5,6*
Эфир майлары, резиноидер жана парфюмдук заттар	*миң т*	*5,5*	*4,6*	*21,5*	*11,4*	*7,1*	*9,2*	*5,1*	*8,6*	*4,5*	*11,1*
Баштапкы формадагы пластмассалар	*миң т*	*3,4*	*3,6*	*3,9*	*4,7*	*4,5*	*6,3*	*6,7*	*9,7*	*19,2*	*27,4*
Баштапкы эмес формадагы пластмассалар	*миң т*	*4,4*	*4,6*	*5,4*	*6,5*	*5,9*	*9,9*	*8,3*	*16,4*	*17,4*	*27,6*
Инсектициддер, родентициддер, фунгициддер, гербициддер	*миң т*	*0,4*	*2,8*	*0,7*	*3,8*	*1,0*	*5,6*	*1,1*	*6,9*	*0,9*	*5,1*
Материалдын түрү б/ча классиф. өнөр жай тов-ры			190,8		175,9		273,1		391,4		470,5
Жасалма текстиль материалдарынан токулган кездемелер	*млн.кв.м*	*174,2*	*48,1*	*171,1*	*46,0*	*246,7*	*58,9*	*226,7*	*69,3*	*165,2*	*68,8*
Сырдалган керамика плиткалары	*млрд.кв.м*	*1,6*	*5,5*	*1,7*	*5,6*	*1,8*	*6,6*	*2,6*	*11,1*	*2,5*	*15,8*
Чоюн жана болот	*миң т*	*57,0*	*35,3*	*40,0*	*32,3*	*60,9*	*45,7*	*91,8*	*84,8*	*86,9*	*88,3*
Чоюндан, болоттон же алюминийден жасалган, башка категорияга камтылбаган конструкциялар	*миң т*	*11,9*	*7,8*	*5,0*	*4,9*	*7,8*	*11,1*	*20,5*	*39,2*	*50,6*	*105,4*
Сымдардан жасалган буюмдар жана тосмо торлор	*миң т*	*3,2*	*2,3*	*1,2*	*1,7*	*3,1*	*4,2*	*8,8*	*31,9*	*19,1*	*40,8*
Кол жана машина м-н иштетилүүчү инструменттер	*миң т*	*5,4*	*5,6*	*12,1*	*12,4*	*14,8*	*17,7*	*13,1*	*17,3*	*2,3*	*5,6*
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			156,2		208,5		267,5		345,5		444,6
Жарандык курулуш үчүн машиналар жана жабдуулар			*23,4*		*24,2*		*22,0*		*22,3*		*39,4*
Маалыматтарды автоматтык түрдө иштеп чыгуучу машиналар жана алардын түйүндөрү	*миң даана*	*165,8*	*2,2*	*216,2*	*5,4*	*289,9*	*13,5*	*371,0*	*10,3*	*382,3*	*17,8*
Электр линиялык телефон же телеграф аппараттары	*млн. даана*	*0,1*	*21,9*	*1,1*	*36,5*	*1,7*	*86,5*	*1,4*	*53,9*	*1,8*	*56,7*
Трансформаторлор, электрдик		*3,3*	*2,0*	*4,7*	*6,2*	*1,4*	*0,7*	*2,3*	*26,4*	*0,5*	*45,8*
Жүк ташуу үчүн автомобилдер жана атайын багытка каралган автомобилдер	*даана*	*293,0*	*10,7*	*332,0*	*11,0*	*664,0*	*16,3*	*735,0*	*23,6*	*910,0*	*31,5*
Автомобиль тетиктери жана ага тиешелүү буюмдар (722, 781, 782 жана 783-топ)			*6,2*		*10,5*		*16,8*	*70,7*	*22,7*	*384,0*	*35,3*
Ар кандай даяр буюмдар			186,7		179,3		268,7		350,5		354,8
Үй эмеректери жана аларга тиешелүү тетиктер, шейшептер			*6,7*		*7,4*		*12,7*		*15,0*		*11,8*
Кийим-кечелер жана аларга тиешелүү буюмдар			*89,1*		*97,8*		*159,3*		*197,9*		*189,1*
Бут кийим			*46,2*		*31,3*		*40,3*		*61,4*		*52,6*
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана оп-лар			—		0,4		—		—		—

Эскертүү:
УСКнын маалыматтарынын негизинде СИФ баасында
“Алып сатарлардын” соодасын эске алуу менен
* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

I.29-таблица. АКШдан товарлардын импорту

	өлчөө бирдиги	2009 физикалык көлөм	2009 наркы, млн. АКШ долл.	2010 физикалык көлөм	2010 наркы, млн. АКШ долл.	2011 физикалык көлөм	2011 наркы, млн. АКШ долл.	2012 физикалык көлөм	2012 наркы, млн. АКШ долл.	2013 физикалык көлөм	2013 наркы, млн. АКШ долл.
Бардыгы болуп			**101,6**		**191,3**		**210,3**		**251,5**		**222,9**
Функционалдык бөлүштүрүү*											
Керектөө товарлары			48,1		68,9		99,9		95,6		89,6
Чийки заттар			0,8		0,5		0,3		0,2		0,3
Аралык товарлары			16,4		34,2		31,3		30,4		33,9
Инвестициялык товарлар			35,7		87,4		78,4		125,0		98,6
Энергопродукциялары			0,6		0,2		0,4		0,2		0,5
ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар					49,5		46,2		40,3		46,9
Эт жана эт азыктары	*миң т*	*41,9*	*27,4*	*72,2*	*48,9*	*59,8*	*45,0*	*47,0*	*39,2*	*33,4*	*43,9*
Суусундуктар жана тамеки			0,5		0,1		0,2		0,4		1,1
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес чийки заттар			1,3		1,2		1,7		0,7		0,9
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э.материалдар			0,6		0,2		0,4		0,2		0,5
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом			0,3		—		0,4		—		0,2
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле прод-р			7,5		9,0		30,1		34,9		16,7
Медикаменттер (ветеринардык медикаменттерди кошо алганда)	*т*	*18,1*	*5,8*	*28,3*	*6,6*	*25,9*	*23,9*	*23,8*	*30,4*	*21,1*	*8,7*
Материалдын түрү б/ча классиф. өнөр жай тов-ры			2,7		10,9		7,0		9,8		7,8
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			48,8		112,4		110,7		156,1		141,2
Жарандык курулуш үчүн машиналар жана жабдуулар			*5,7*		*14,2*		*10,9*		*16,5*		*10,7*
Жеңил автомобилдер жана жүк ташууга багытталган транспорт каражаттары	*даана*	*24,0*	*0,7*	*57,0*	*0,9*	*28,0*	*0,9*	*18,0*	*0,4*	*115,0*	*2,4*
Жүк ташуу үчүн автомобилдер жана атайын багытка каралган автомобилдер	*даана*	*47,0*	*6,3*	*26,0*	*51,0*	*16,0*	*36,7*	*29,0*	*73,0*	*19,0*	*29,8*
Мурда пайдаланууда болгон жеңил автомобилдер	*миң даана*	*0,2*	*3,4*	*0,4*	*3,6*	*1,2*	*12,9*	*1,8*	*16,7*	*2,4*	*19,3*
Автомобиль тетиктери жана ага тиешелүү буюмдар (722, 781, 782 жана 783-топ)			*2,8*		*11,0*		*6,5*		*3,8*		*9,6*
Учуучу аппараттар жана аларга байланыштуу жабдуулар			*6,6*		*0,3*		*12,5*		*15,9*		*22,4*
Ар кандай даяр буюмдар			11,1		8,0		13,6		9,0		7,6
Кийим-кечелер жана аларга тиешелүү буюмдар			*1,8*		1,1		*0,9*		*1,2*		*1,6*
Башка категорияга камтылбаган илимий жана контролдук аспаптары жана аппараттары			*3,7*		2,9		*3,5*		*4,4*		*2,5*
Басып чыгаруучу материалдар		*2,0*	*2,8*	*2,4*	*0,3*	*8,8*	*6,6*	*2,9*	*0,1*	*3,0*	*0,6*
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана оп-лар			—		—		—		—		—

Эскертүү:
УСКнын маалыматтарынын негизинде СИФ баасында
"Алып сатарлардын" соодасын эске алуу менен
* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

МАЗМУНУ

I.30-таблица. Германиядан товарлардын импорту

	өлчөө бирдиги	2009		2010		2011		2012		2013	
		физи-калык көлөм	*наркы, млн. АКШ долл.*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн. АКШ долл.*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн. АКШ долл.*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн. АКШ долл.*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн. АКШ долл.*
Бардыгы болуп			**100,7**		**88,6**		**144,6**		**197,8**		**232,9**
Функционалдык бөлүштүрүү*											
Керектөө товарлары			47,2		40,8		65,1		81,4		85,9
Чийки заттар			1,0		1,6		1,0		1,7		1,6
Аралык товарлары			14,6		14,8		23,4		28,6		28,4
Инвестициялык товарлар			36,1		29,8		52,6		82,9		113,4
Энергопродукциялары			1,8		1,6		2,5		3,1		3,7
ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар					2,5		2,2		2,9		4,0
Суусундуктар жана тамеки			1,6		1,2		1,0		0,8		0,4
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес чийки заттар			0,4		0,5		0,6		1,6		1,0
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э.материалдар			1,8		1,6		2,5		3,0		3,7
Мунай майлоочу майлары	*миң т*	*1,0*	*1,7*	*0,9*	*1,5*	*1,1*	*2,5*	*1,1*	*3,0*	*1,3*	*3,6*
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом			—		—		0,2		—		—
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле прод-р			15,1		13,5		20,4		24,2		29,9
Парфюмердик, косметикалык жана туалет препараттары (самындан тышкары)	*т*	*327,1*	*3,4*	*274,7*	*2,6*	*308,1*	*3,7*	*460,1*	*4,7*	*711,9*	*6,6*
Медикаменттер (ветеринардык медикаменттерди кошо алганда)	*т*	*144,0*	*6,4*	*129,4*	*6,1*	*230,0*	*9,9*	*264,1*	*11,4*	*342,8*	*14,0*
Материалдын түрү б/ча классиф. өнөр жай тов-ры			7,3		6,8		13,0	0,0	15,2	0,0	13,0
Кагаз жана картон	*т*	*318,0*	*1,5*	*261,0*	*1,5*	*306,6*	*1,6*	*309,0*	*2,0*	*268,1*	*1,9*
Резина дөңгөлөктөрү	*миң даана*	*457,0*	*2,3*	*420,0*	*2,3*	*843,8*	*4,7*	*650,4*	*7,6*	*312,7*	*4,7*
Башка категорияга камтылбаган металлдан жасалган буюмдар			*1,1*		*0,7*		*3,4*		*2,0*		*1,7*
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			68,8		55,7		97,9		143,2		170,2
Жарымтрейлер үчүн жол унаалары	*даана*	*35,0*	*0,7*	*63,0*	*1,1*	*272,0*	*5,1*	*371,0*	*7,0*	*370,0*	*13,2*
Мурда пайдаланууда болгон жүк ташуучу автомобилдер	*миң даана*	*0,9*	*7,8*	*1,5*	*9,6*	*3,0*	*18,9*	*5,3*	*34,9*	*6,2*	*41,8*
Мурда пайдаланууда болгон жеңил автомобилдер	*миң даана*	*7,0*	*28,9*	*5,8*	*24,6*	*10,3*	*42,8*	*13,4*	*55,7*	*12,8*	*50,7*
Электр машиналар, аппараттар жана аспаптар, алардын тетиктери			*1,3*		*2,4*		*1,8*		*3,8*		*5,7*
Чиркегичтер жана жарым чиркегичтер; жана башка транспорт каражаттары			*2,7*		*1,0*		*4,0*	*1,9*	*7,6*	*1,4*	*6,7*
Ар кандай даяр буюмдар			4,3		6,8		6,7		6,8		10,7
Блоктук имараттар			—		—		—		—		3,3
Башка категорияга камтылбаган илимий жана контролдук аспаптары жана аппараттары			*1,5*		*4,7*		*3,8*		*3,9*		*3,9*
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана оп-лар			—		—		—		—		—

Эскертүү:
УСКнын маалыматтарынын негизинде СИФ баасында
“Алып сатарлардын” соодасын эске алуу менен
* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

І.31-таблица. Түркиядан товарлардын импорту

	өлчөө бирдиги	2009 физикалык көлөм	2009 наркы, млн. АКШ долл.	2010 физикалык көлөм	2010 наркы, млн. АКШ долл.	2011 физикалык көлөм	2011 наркы, млн. АКШ долл.	2012 физикалык көлөм	2012 наркы, млн. АКШ долл.	2013 физикалык көлөм	2013 наркы, млн. АКШ долл.
Бардыгы болуп			**72,8**		**84,7**		**117,1**		**175,6**		**211,1**
Функционалдык бөлүштүрүү*											
Керектөө товарлары			45,0		44,3		68,1		94,8		113,7
Чийки заттар			0,8		2,5		1,2		1,5		1,6
Аралык товарлары			16,6		24,0		35,0		58,2		68,4
Инвестициялык товарлар			10,1		13,6		10,7		20,5		26,8
Энергопродукциялары			0,2		0,2		2,2		0,7		0,6
ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар					7,0		10,6		11,5		13,4
Кофе, чай, какао жана алар аралаштырып жасалган таттуу азыктар	*миң т*	*2,8*	*2,3*	*1,5*	*2,3*	*1,9*	*3,7*	*2,6*	*4,3*	*1,9*	*3,3*
Кант, кант жана бал кошулуп жасалган азыктар	*миң т*	*2,3*	*1,3*	*2,4*	*1,9*	*2,3*	*3,0*	*1,7*	*2,9*	*1,6*	*3,7*
Жашылча-жемиштер	*миң т*	*1,4*	*1,1*	*1,3*	*1,1*	*1,6*	*1,4*	*1,2*	*1,2*	*1,4*	*1,5*
Дан өсүмдүктөрү жана алардан жасалган продуктылар	*миң т*	*1,2*	*0,8*	*0,6*	*0,6*	*0,5*	*0,7*	*0,4*	*0,9*	*0,3*	*0,7*
Суусундуктар жана тамеки			0,1		0,1		*0,1*		*0,05*		*0,1*
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес чийки заттар			0,1		0,3		0,2		0,4		0,2
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э.материалдар			0,2		0,2		*2,2*		*0,7*		*0,6*
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом			0,8		0,1		*0,1*		*0,1*		*0,6*
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле прод-р			16,4		17,5		24,2		29,9		35,4
Сырдоочу жана ийлөөчү заттар; боёочу зат	*т*	*1,1*	*0,9*	*1,1*	*1,2*	*1,4*	*2,0*	*1,6*	*2,8*	*2,2*	*3,9*
Медикаменттер (ветеринардык медикаменттерди кошо алганда)	*т*	*93,7*	*5,1*	*125,6*	*3,1*	*167,2*	*4,5*	*232,8*	*5,4*	*199,6*	*4,6*
Самын, жуучу жана жылтыратуучу препараттар	*миң т*	*2,5*	*3,6*	*2,8*	*4,7*	*2,4*	*3,8*	*2,6*	*4,5*	*2,4*	*4,2*
Баштапкы эмес формадагы пластмассалар	*миң т*	*2,9*	*3,8*	*3,0*	*5,3*	*4,2*	*9,6*	*5,3*	*11,8*	*7,0*	*15,0*
Материалдын түрү б/ча классиф. өнөр жай тов-ры			13,6		17,9		24,8		39,2		46,7
Башка категорияга камтылбаган металлдан жасалган буюмдар			*2,7*		*3,3*		*3,9*		*7,7*		*10,6*
Полго төшөлмөлөр	*млн.кв.м*	*3,6*	*3,9*	*2,4*	*3,7*	*3,8*	*5,8*	*4,1*	*7,2*	*5,1*	*10,6*
Жасалма текстиль материалдарынан токулган кездемелер	*млн.кв.м*	*3,1*	*1,4*	*3,7*	*2,6*	*4,2*	*3,8*	*5,8*	*4,4*	*7,4*	*4,5*
Кагаз, картон жана алардан жасалган буюмдар			*1,2*		*2,2*		*4,1*		*6,0*		*7,8*
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			16,5		*19,6*		23,6		40,2		52,1
Конкреттүү тармактарга атайын багытталган машиналар			*5,3*		*4,7*		*3,0*		*7,4*		*6,9*
Электр машиналар, аппараттар жана аспаптар, алардын тетиктери			*5,5*		*7,1*		*12,4*		*18,5*		*25,5*
Ар кандай даяр буюмдар			18,7		*22,1*		*31,2*		*53,3*		*62,0*
Үй эмеректери жана аларга тиешелүү тетиктер, шейшептер			*1,4*		*1,7*		*1,5*		*3,2*		*4,4*
Кийим-кечелер жана аларга тиешелүү буюмдар			*10,7*		*12,4*		*17,1*		*32,7*		*33,6*
Бут кийим			*2,3*		*2,0*		*4,5*		*6,1*		*7,9*
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана оп-лар			—		—		0,1		0,2		—

Эскертүү:
УСКнын маалыматтарынын негизинде СИФ баасында
“Алып сатарлардын” соодасын эске алуу менен
* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

МАЗМУНУ

МАЗМУНУ

I.32-таблица. Япониядан товарлардын импорту

	өлчөө бирдиги	2009 физикалык көлөм	2009 наркы, млн. АКШ долл.	2010 физикалык көлөм	2010 наркы, млн. АКШ долл.	2011 физикалык көлөм	2011 наркы, млн. АКШ долл.	2012 физикалык көлөм	2012 наркы, млн. АКШ долл.	2013 физикалык көлөм	2013 наркы, млн. АКШ долл.
Бардыгы болуп			**66,0**		**86,7**		**164,5**		**216,1**		**245,0**
<u>Функционалдык бөлүштүрүү*</u>											
Керектөө товарлары			52,5		66,7		136,5		168,6		199,0
Чийки заттар			—		—		—		0,0		0,0
Аралык товарлары			4,8		7,9		7,4		11,2		17,1
Инвестициялык товарлар			8,7		12,1		20,6		36,1		28,7
Энергопродукциялары			—		—		—		0,2		0,2
<u>ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча</u>											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар			—		—		—		—		—
Суусундуктар жана тамеки			—		—		—		—		0,1
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес чийки заттар			—		0,1		—		—		—
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э.материалдар			—		—		—		0,2		0,2
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом			—		—		—		—		—
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле прод-р			0,3		0,2		0,3		0,2		0,5
Материалдын түрү б/ча классиф. өнөр жай тов-ры			4,0		6,9		6,3		8,0		11,2
Резина дөңгөлөктөрү	*миң даана*	*80,3*	*3,9*	*61,0*	*6,6*	*116,9*	*6,1*	*118,9*	*7,0*	*142,2*	*10,3*
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			61,4		78,7		157,1		205,8		231,7
Жеңил автомобилдер жана жүк ташууга багытталган транспорт каражаттары	*даана*	*174,0*	*5,8*	*198,0*	*7,2*	*176,0*	*5,8*	*257,0*	*8,4*	*467,0*	*17,9*
Мурда пайдаланууда болгон жеңил автомобилдер	*миң даана*	*11,8*	*50,9*	*16,3*	*64,8*	*33,1*	*134,8*	*37,7*	*164,5*	*53,8*	*193,8*
Ар кандай даяр буюмдар			0,3		0,7		0,8		1,9		1,4
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана оп-лар			—		—		—		—		—

Эскертүү:
УСКнын маалыматтарынын негизинде СИФ баасында
“Алып сатарлардын” соодасын эске алуу менен
* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

I.33-таблица. Корея Республикасынан товарлардын импорту

	өлчөө бирдиги	2009 физи-калык көлөм	2009 наркы, млн. АКШ долл.	2010 физи-калык көлөм	2010 наркы, млн. АКШ долл.	2011 физи-калык көлөм	2011 наркы, млн. АКШ долл.	2012 физи-калык көлөм	2012 наркы, млн. АКШ долл.	2013 физи-калык көлөм	2013 наркы, млн. АКШ долл.
Бардыгы болуп			**51,2**		**49,5**		**63,2**		**86,2**		**104,6**
Функционалдык бөлүштүрүү*											
Керектөө товарлары			21,3		12,9		18,8		26,2		31,6
Чийки заттар			—		—		—		0,02		0,02
Аралык товарлары			18,0		21,4		28,1		29,1		34,9
Инвестициялык товарлар			11,4		15,0		15,9		30,0		37,1
Энергопродукциялары			0,5		0,3		0,4		0,9		1,0
ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар					0,7		1,3		1,6		1,5
Суусундуктар жана тамеки			3,5		2,0		3,6		1,9		4,0
Сигареттер	*млн. даана*	*568,5*	*3,3*	*272,0*	*1,9*	*595,9*	*3,6*	*165,8*	*1,8*	*358,5*	*3,7*
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес чийки заттар			0,1		0,2		0,2		0,1		0,1
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э.материалдар			0,5		0,3		0,4		0,9		1,0
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом			—		—		—		0,04		—
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле прод-р			8,1		14,7		22,5		22,5		26,0
Баштапкы формадагы пластмассалар	*миң т*	*7,9*	*7,7*	*10,0*	*13,2*	*12,4*	*21,8*	*13,9*	*21,5*	*14,9*	*23,6*
Материалдын түрү б/ча классиф. өнөр жай тов-ры			7,0		5,4		4,5		5,4		6,4
Резина дөңгөлөктөрү	*миң даана*	*103,9*	*0,8*	*67,1*	*0,6*	*53,6*	*1,5*	*39,7*	*1,6*	*66,3*	*1,8*
Чоюндан, болоттон же алюминийден жасалган, башка категорияга камтылбаган конструкциялар	*т*	*577,6*	*2,2*	*161,6*	*0,5*	*16,2*	*0,1*	*652,0*	*0,7*	*113,1*	*0,2*
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			29,2		23,7		29,1		52,0		63,6
Механикалык күрөктөр, экскаваторлор өзү жүрүүчү сузгуч жүктөгүчтөр	*даана*	*82,0*	*1,2*	*25,0*	*0,7*	*23,0*	*0,6*	*120,0*	*3,9*	*229,0*	*6,7*
Жүк ташуу үчүн автомобилдер жана атайын багытка каралган автомобилдер	*миң даана*	*1,3*	*5,1*	*1,2*	*4,7*	*2,4*	*9,0*	*3,9*	*15,1*	*3,7*	*15,1*
Мурда пайдаланууда болгон жеңил автомобилдер	*миң даана*	*8,0*	*13,5*	*2,9*	*5,8*	*4,9*	*10,3*	*8,6*	*18,6*	*11,1*	*21,8*
Ар кандай даяр буюмдар			2,1		2,5		1,5		1,7		2,1
Кийим-кечелер жана аларга тиешелүү буюмдар			*0,3*		*0,5*		*0,3*		*0,3*		*0,2*
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана оп-лар			—		—		—		—		—

Эскертүү:
УСКнын маалыматтарынын негизинде СИФ баасында
“Алып сатарлардын” соодасын эске алуу менен
* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

МАЗМУНУ

МАЗМУНУ

I.34-таблица. Нидерланддан товарлардын импорту

	өлчөө бирдиги	2009		2010		2011		2012		2013	
		физи-калык көлөм	*наркы, млн. АКШ долл.*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн. АКШ долл.*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн. АКШ долл.*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн. АКШ долл.*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн. АКШ долл.*
Бардыгы болуп			**49,5**		**25,7**		**40,9**		**60,1**		**57,0**
Функционалдык бөлүштүрүү*											
Керектөө товарлары			3,2		3,6		4,5		8,8		10,5
Чийки заттар			0,3		0,1		0,2		0,6		0,2
Аралык товарлары			42,2		17,6		22,9		25,2		17,3
Инвестициялык товарлар			3,7		4,2		12,9		25,2		28,4
Энергопродукциялары			0,1		0,2		0,3		0,3		0,6
ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар			0,6		0,7		1,4		3,1		3,1
Суусундуктар жана тамеки			0,1		0,2		0,5		0,3		0,5
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес чийки заттар			0,4		0,3		0,3		0,9		0,6
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э.материалдар			0,1		0,2		0,3		0,3		0,6
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом			—		—		—		0,0		0,0
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле прод-р			6,0		5,4		2,6		3,7		4,9
Медикаменттер (ветеринардык медикаменттерди кошо алганда)	*т*	*93,7*	*1,7*	*56,1*	*1,8*	*47,0*	*1,2*	*45,8*	*2,8*	*67,2*	*3,7*
Эфир майлары, резиноиддер жана парфюмдук заттар	*т*	*9,7*	*0,1*	*12,3*	*0,1*	*19,3*	*0,1*	*49,2*	*0,3*	*30,9*	*0,1*
Материалдын түрү б/ча классиф. өнөр жай тов-ры			1,6		1,6		3,5		5,1		2,6
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			40,1		16,8		31,6		45,7		43,5
Жарандык курулуш үчүн машиналардын жана жабдуулардын башка категорияда камтылбаган тетиктери			*10,7*		*7,9*		*11,1*		*11,8*		*9,1*
Жарымтрейлер үчүн жол унаалары	*даана*	*17,0*	*0,3*	*59,0*	*1,1*	*382,0*	*7,3*	*756,0*	*14,6*	*565,0*	*21,2*
Мурда пайдаланууда болгон жүк ташуучу автомобилдер	*даана*	*16,0*	*0,3*	*27,0*	*0,4*	*76,0*	*1,3*	*206,0*	*3,6*	*127,0*	*2,7*
Ар кандай даяр буюмдар			0,7		0,5		0,7		1,0		1,2
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана оп-лар			—		—		—		—		—

Эскертүү:
УСКнын маалыматтарынын негизинде СИФ баасында
"Алып сатарлардын" соодасын эске алуу менен
* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

I.1-график. Номиналдуу жана реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индекси

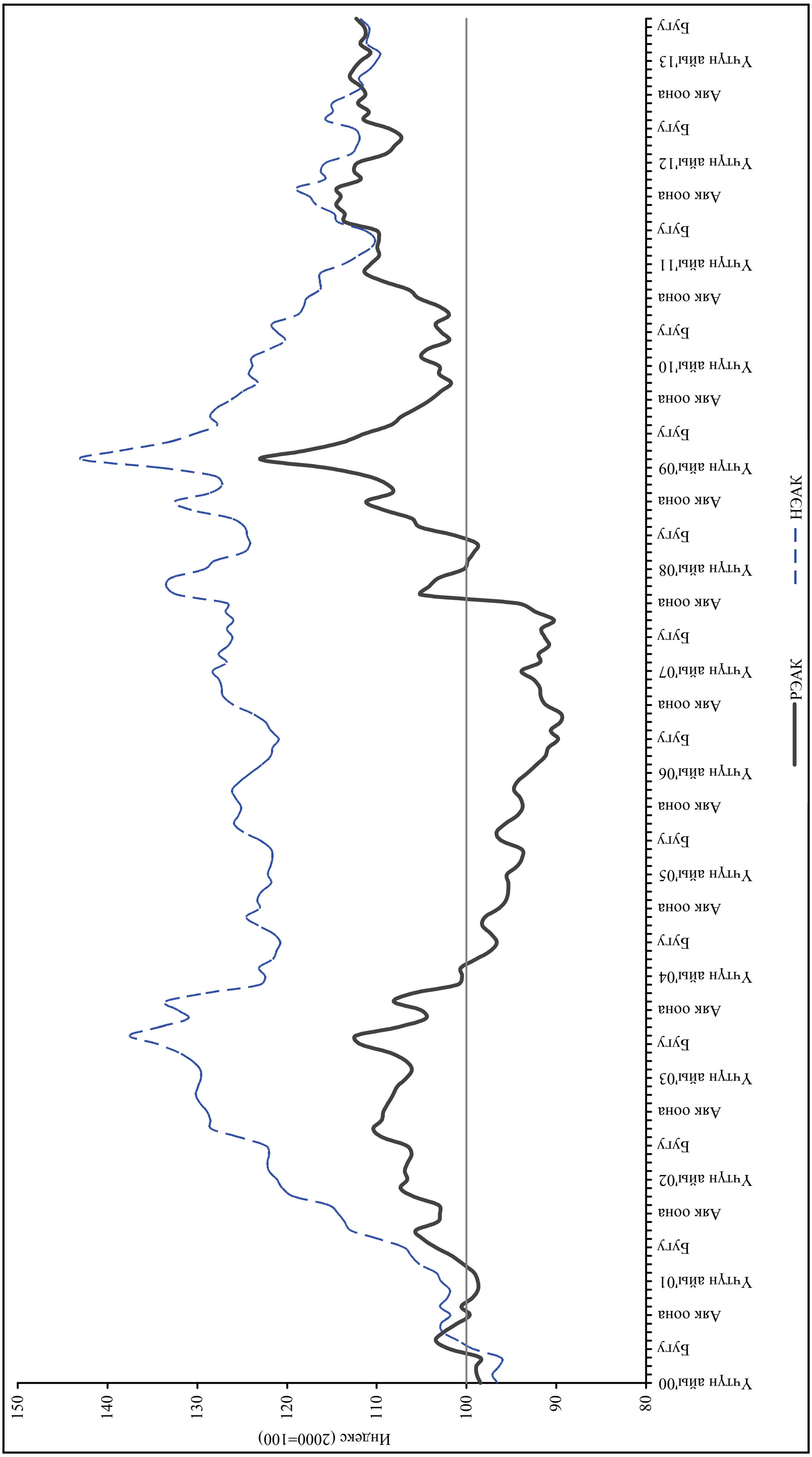

МАЗМУНУ

1.35-таблица. Номиналдуу жана реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индекстери: жалпы, КМШ жана алыскы чет өлкөлөр боюнча

(базалык мезгил - 2000)

	РЭАК	НЭАК	РЭАК (КМШ)	НЭАК (КМШ)	РЭАК (алыскы чет өлкөлөр)	НЭАК (алыскы чет өлкөлөр)	Алмашуу курсу (сом / АКШ долл.)
Үчтүн айы'00	98,4	96,5	99,0	96,1	97,2	97,7	0,0216
Бирдин айы	98,9	97,1	99,7	96,8	96,7	97,8	0,0213
Жалган куран	98,9	96,3	99,5	95,9	97,7	97,6	0,0211
Чын куран	98,5	96,2	98,5	95,4	98,4	98,1	0,0209
Бугу	101,8	99,2	102,1	99,0	101,2	99,6	0,0208
Кулжа	103,4	100,9	104,0	101,5	102,1	99,5	0,0210
Теке	102,5	102,6	102,9	103,3	101,7	101,1	0,0213
Баш оона	101,1	102,9	101,0	103,3	101,2	101,9	0,0212
Аяк оона	99,6	101,8	99,4	102,0	100,2	101,3	0,0207
Тогуздун айы	100,6	102,9	99,7	103,0	102,6	102,8	0,0208
Жетинин айы	99,4	102,1	98,3	102,2	101,8	101,9	0,0205
Бештин айы	98,7	101,9	98,0	102,6	100,4	100,2	0,0204
Үчтүн айы'01	98,7	102,8	98,5	104,4	99,3	99,2	0,0205
Бирдин айы	99,2	103,4	97,8	104,2	102,3	101,4	0,0204
Жалган куран	100,3	105,2	96,9	104,3	108,8	107,3	0,0203
Чын куран	101,6	106,2	97,0	104,3	113,5	110,6	0,0202
Бугу	103,4	107,0	98,8	105,4	115,2	110,8	0,0203
Кулжа	104,9	109,8	99,8	107,9	117,8	114,4	0,0206
Теке	105,7	112,9	100,3	110,7	119,2	118,1	0,0209
Баш оона	103,3	113,5	98,3	111,6	115,7	118,1	0,0209
Аяк оона	103,0	114,3	98,4	112,6	114,4	118,4	0,0209
Тогуздун айы	103,1	115,3	98,0	113,0	115,7	120,8	0,0209
Жетинин айы	105,9	119,2	102,1	118,8	114,9	120,1	0,0209
Бештин айы	107,4	120,5	104,1	121,2	114,8	119,2	0,0209
Үчтүн айы'02	106,6	121,1	103,6	122,3	113,3	118,5	0,0208
Бирдин айы	106,9	122,0	104,2	123,5	112,9	118,9	0,0209
Жалган куран	106,6	122,2	103,7	123,9	112,8	118,6	0,0209
Чын куран	106,1	122,0	103,4	124,2	112,1	117,4	0,0208
Бугу	106,7	122,3	103,9	124,6	112,9	117,6	0,0209
Кулжа	109,4	125,3	106,2	127,7	116,4	120,5	0,0212
Теке	110,4	128,5	106,8	130,8	118,2	123,7	0,0217
Баш оона	109,4	128,5	106,1	130,9	116,7	123,8	0,0217
Аяк оона	109,3	128,9	106,3	131,5	115,6	123,7	0,0217
Тогуздун айы	108,7	129,7	105,8	132,5	114,9	124,0	0,0217
Жетинин айы	108,2	130,2	105,5	133,5	113,9	123,4	0,0217
Бештин айы	107,7	129,9	105,2	133,8	113,1	122,0	0,0217
Үчтүн айы'03	106,7	129,6	104,0	133,5	112,5	121,7	0,0216
Бирдин айы	106,1	129,7	103,4	133,7	111,7	121,6	0,0217
Жалган куран	106,8	130,5	103,5	133,9	113,7	123,7	0,0220
Чын куран	108,6	132,0	104,9	135,1	116,5	125,7	0,0224
Бугу	111,8	134,4	108,5	138,2	118,9	126,4	0,0231
Кулжа	112,3	137,5	108,7	141,2	120,2	129,9	0,0241
Теке	107,6	134,2	103,6	137,3	116,5	127,9	0,0236
Баш оона	104,5	131,0	100,6	133,6	113,4	125,8	0,0232
Аяк оона	105,1	132,2	101,6	135,1	112,8	126,2	0,0234
Тогуздун айы	108,1	133,5	104,3	136,3	116,8	127,8	0,0238
Жетинин айы	105,9	129,0	101,2	130,8	116,9	125,7	0,0234
Бештин айы	101,0	122,9	96,3	124,6	112,1	119,6	0,0226
Үчтүн айы'04	100,5	122,4	95,5	123,8	112,7	119,9	0,0230
Бирдин айы	100,6	123,1	95,1	124,0	114,2	121,7	0,0235
Жалган куран	98,9	121,6	93,4	122,3	112,8	120,5	0,0232
Чын куран	97,3	121,1	91,7	121,6	111,5	120,6	0,0231
Бугу	96,6	120,8	90,5	120,5	112,3	121,9	0,0228
Кулжа	97,3	121,5	90,9	121,3	113,7	122,5	0,0231
Теке	98,2	123,2	91,7	123,0	115,1	124,1	0,0235
Баш оона	97,9	124,5	91,4	124,1	115,0	126,1	0,0237
Аяк оона	96,4	123,0	89,9	122,4	113,5	125,0	0,0235
Тогуздун айы	95,6	123,3	88,9	122,5	113,4	125,7	0,0238
Жетинин айы	95,4	122,8	88,3	121,7	114,6	126,0	0,0241
Бештин айы	95,3	121,7	88,0	120,6	115,7	124,9	0,0242
Үчтүн айы'05	95,5	122,1	87,9	121,2	116,7	124,7	0,0244
Бирдин айы	94,3	121,8	87,0	121,1	115,0	123,9	0,0243
Жалган куран	93,8	121,6	86,4	120,9	115,3	123,7	0,0244
Чын куран	93,9	121,8	86,3	120,8	116,7	124,6	0,0242
Бугу	96,1	122,9	88,4	121,8	120,1	126,1	0,0244
Кулжа	96,6	124,8	89,0	124,0	120,8	127,2	0,0244
Теке	95,7	125,9	88,5	125,5	118,9	127,2	0,0244
Баш оона	94,3	125,4	87,6	125,2	116,6	126,0	0,0244
Аяк оона	93,8	125,1	87,2	124,7	116,2	126,3	0,0244
Тогуздун айы	94,0	125,7	87,2	125,0	117,2	127,6	0,0245
Жетинин айы	94,7	126,1	87,7	125,5	119,0	128,0	0,0245
Бештин айы	94,3	125,2	87,4	124,7	118,7	126,9	0,0242

МАЗМУНУ

1.35-таблица. (уландысы)

	РЭАК	НЭАК	РЭАК (КМШ)	НЭАК (КМШ)	РЭАК (алыскы чет өлкөлөр)	НЭАК (алыскы чет өлкөлөр)	Алмашуу курсу (сом / АКШ долл.)
Үчтүн айы'06	93,2	124,0	86,2	123,5	118,3	125,8	0,0242
Бирдин айы	92,2	122,8	84,9	121,9	119,2	125,4	0,0241
Жалган куран	91,2	121,8	83,5	120,7	119,9	125,2	0,0242
Чын куран	90,9	121,6	83,0	120,2	120,6	126,0	0,0244
Бугу	89,8	120,9	81,7	119,0	121,3	127,4	0,0246
Кулжа	90,6	121,8	81,8	119,1	126,0	131,1	0,0248
Теке	89,5	122,4	80,5	119,6	125,5	132,1	0,0250
Баш оона	89,5	123,8	80,8	121,6	123,9	131,4	0,0252
Аяк оона	91,1	125,9	82,6	124,0	125,3	132,4	0,0254
Тогуздун айы	91,7	127,1	83,2	125,4	126,0	132,8	0,0255
Жетинин айы	91,8	127,3	83,1	125,8	126,3	132,5	0,0257
Бештин айы	92,5	127,6	83,6	126,1	127,1	132,4	0,0259
Үчтүн айы'07	93,9	128,3	84,5	126,9	129,7	133,0	0,0261
Бирдин айы	91,8	126,7	82,6	125,3	127,2	131,2	0,0259
Жалган куран	92,0	127,6	82,6	126,1	128,3	132,6	0,0262
Чын куран	90,8	126,5	81,4	125,0	127,5	131,7	0,0263
Бугу	91,3	126,1	81,7	124,5	128,8	131,2	0,0263
Кулжа	91,6	126,7	82,1	125,5	129,2	130,8	0,0263
Теке	90,2	125,9	80,7	124,8	127,4	129,6	0,0264
Баш оона	92,4	126,9	82,7	126,1	130,2	129,4	0,0265
Аяк оона	94,3	126,6	84,3	126,0	133,7	128,8	0,0267
Тогуздун айы	105,1	132,2	93,3	131,5	151,5	134,5	0,0282
Жетинин айы	104,1	133,4	92,3	132,9	150,8	135,4	0,0287
Бештин айы	103,0	132,9	91,3	132,5	149,2	134,1	0,0286
Үчтүн айы'08	100,3	129,2	88,9	129,0	145,9	129,9	0,0279
Бирдин айы	99,8	128,0	88,7	128,1	143,9	127,9	0,0276
Жалган куран	99,2	124,8	87,3	124,8	145,0	125,3	0,0274
Чын куран	98,8	124,1	86,5	124,0	146,2	125,0	0,0274
Бугу	101,3	124,4	88,4	125,0	149,9	123,8	0,0275
Кулжа	105,2	124,7	91,5	125,6	156,3	123,2	0,0277
Теке	106,1	126,1	92,0	127,3	157,5	124,2	0,0282
Баш оона	109,2	130,6	94,9	132,6	160,5	126,4	0,0287
Аяк оона	111,2	132,5	96,9	135,7	161,2	125,6	0,0283
Тогуздун айы	108,3	128,6	94,2	131,9	157,7	121,5	0,0268
Жетинин айы	108,8	127,2	94,6	131,4	157,5	118,3	0,0256
Бештин айы	111,0	127,9	97,1	134,3	156,5	115,1	0,0254
Үчтүн айы'09	115,7	134,1	103,1	144,4	155,0	113,7	0,0251
Бирдин айы	123,0	143,0	112,3	159,0	153,9	112,2	0,0245
Жалган куран	118,0	138,6	107,2	154,0	149,4	109,1	0,0238
Чын куран	113,8	133,3	102,7	148,0	145,7	105,5	0,0233
Бугу	111,3	130,2	99,8	144,4	144,5	103,6	0,0232
Кулжа	108,5	127,8	96,6	141,2	142,8	102,5	0,0231
Теке	107,3	128,5	95,8	142,8	140,1	102,0	0,0230
Баш оона	105,6	127,9	94,6	142,6	136,4	100,6	0,0229
Аяк оона	104,0	126,2	93,1	140,5	135,0	99,7	0,0227
Тогуздун айы	102,9	124,9	91,4	138,3	135,3	100,0	0,0229
Жетинин айы	101,7	123,3	90,0	136,1	134,9	99,5	0,0228
Бештин айы	103,0	124,2	91,6	138,0	135,0	99,2	0,0227
Үчтүн айы'10	103,1	123,9	91,0	137,6	136,1	99,1	0,0226
Бирдин айы	105,0	123,9	92,6	137,9	138,2	99,1	0,0224
Жалган куран	104,3	121,9	91,0	135,1	139,7	98,5	0,0223
Чын куран	102,0	120,2	88,4	133,1	137,1	97,7	0,0221
Бугу	102,8	121,1	89,1	134,7	137,6	97,6	0,0218
Кулжа	103,4	121,6	89,5	135,8	138,3	97,6	0,0217
Теке	101,9	118,9	88,2	133,1	136,0	95,1	0,0214
Баш оона	103,0	118,2	88,8	132,1	137,7	94,8	0,0215
Аяк оона	105,3	117,8	90,9	132,5	140,0	93,8	0,0214
Тогуздун айы	106,5	116,3	92,1	131,6	140,2	91,9	0,0214
Жетинин айы	109,3	116,3	94,6	132,3	143,1	91,3	0,0214
Бештин айы	111,3	116,2	95,6	131,8	147,0	91,9	0,0213
Үчтүн айы'11	110,7	113,7	93,7	128,6	148,5	90,8	0,0211
Бирдин айы	109,7	112,1	92,2	126,0	148,9	90,5	0,0211
Жалган куран	109,9	110,6	91,7	123,5	151,3	90,3	0,0211
Чын куран	109,7	110,2	91,3	123,1	151,2	90,1	0,0212
Бугу	110,0	111,3	91,3	124,0	152,3	91,5	0,0216
Кулжа	113,6	114,3	94,2	127,4	157,2	93,9	0,0221
Теке	113,6	114,7	94,1	127,7	157,2	94,5	0,0222
Баш оона	114,5	116,7	95,4	130,8	156,5	95,5	0,0224
Аяк оона	114,0	117,5	95,9	132,9	153,1	94,7	0,0222
Тогуздун айы	114,4	119,0	97,0	135,7	151,5	94,6	0,0221
Жетинин айы	111,8	115,8	94,3	131,5	149,3	92,8	0,0217
Бештин айы	112,5	116,2	95,2	132,0	150,1	92,7	0,0214
Үчтүн айы'12	112,1	115,6	94,9	131,2	149,2	92,4	0,0214
Бирдин айы	109,1	112,9	91,5	126,9	147,7	91,5	0,0214
Жалган куран	108,0	112,2	89,9	125,3	148,1	92,1	0,0214
Чын куран	107,3	111,9	89,1	124,9	147,4	92,0	0,0214
Бугу	108,6	112,5	90,3	126,4	148,4	91,8	0,0213
Кулжа	111,4	115,7	93,5	132,0	149,3	92,3	0,0212
Теке	110,9	114,9	92,3	131,1	149,7	92,3	0,0212
Баш оона	112,1	115,0	93,1	131,0	151,3	92,8	0,0214
Аяк оона	111,3	113,0	92,0	128,7	151,0	91,9	0,0213
Тогуздун айы	111,8	111,6	92,0	127,0	152,2	90,9	0,0212
Жетинин айы	113,0	112,0	93,3	128,1	153,0	90,6	0,0212
Бештин айы	112,6	110,8	92,5	125,9	154,1	90,4	0,0211
Үчтүн айы'13	111,8	110,0	91,4	124,5	154,1	90,3	0,0210
Бирдин айы	110,7	109,7	90,7	123,8	152,9	90,2	0,0209
Жалган куран	111,8	111,1	91,8	125,9	153,9	90,8	0,0209
Чын куран	111,2	110,9	91,7	126,3	152,2	89,9	0,0208
Бугу	111,4	110,8	91,5	126,4	152,8	89,8	0,0207
Кулжа	112,3	111,8	93,1	128,9	151,6	89,2	0,0206
Теке	111,9	112,1	92,9	129,7	150,4	89,0	0,0205
Баш оона	112,6	112,9	93,8	131,4	149,9	89,1	0,0205
Аяк оона	112,1	112,3	93,3	130,4	149,4	89,0	0,0204
Тогуздун айы	111,7	112,0	92,7	129,8	149,4	89,1	0,0206
Жетинин айы	113,0	112,6	93,7	131,0	150,7	89,2	0,0205
Бештин айы	113,1	112,1	94,1	130,4	151,1	88,5	0,0203

I.36-таблица. Кыргыз Республикасына тике чет өлкө инвестицияларынын таза агылып кирүүсүнүн географиялык түзүмү*

(млн. АКШ долларында)

	2009	2010	2011	2012	2013
Бардыгы болуп	**189,4**	**437,6**	**693,5**	**292,7**	**757,6**
Алыскы чет өлкөлөр	**193,0**	**361,7**	**693,6**	**260,7**	**683,3**
Австралия	21,5	17,9	8,9	7,8	3,2
Бириккен Королдук (Улуу Британия)	42,3	48,2	32,3	68,0	80,6
Виргин аралдары	11,7	2,3	2,3	9,4	2,7
Германия	—	-5,3	2,2	13,1	—
Египет	—	—	0,1	0,1	-0,1
Израиль	1,8	-1,6	-0,1	0,1	0,2
Индия	-0,2	—	1,5	0,5	2,1
Иордания	—	—	0,9	0,4	0,3
Иран	-1,0	1,4	-1,8	0,1	0,5
Ирландия	—	—	—	—	19,2
Италия	-1,8	-2,2	-1,3	0,7	-4,1
Канада	79,8	201,9	445,5	10,0	168,6
Кипр	2,0	2,3	-0,9	0,9	29,3
Кытай	22,9	36,6	131,7	68,1	324,9
Латвия	2,1	4,0	6,4	5,1	6,3
Люксембург	—	—	—	2,0	5,0
Нидерланд	-7,7	—	—	1,1	6,0
БАЭ	-7,8	—	6,2	1,9	-0,8
Пакистан	-0,3	5,5	5,6	4,4	5,9
Польша	0,7	0,5	0,2	0,7	-0,7
Корея Республикасы	10,8	16,9	-0,2	-0,8	12,9
Сейшел аралдары	—	38,9	2,0	26,5	1,9
АКШ	14,8	0,3	7,0	5,1	2,8
Сербия жана Монтенегро	1,5	-0,1	—	—	13,6
Түркия	14,6	-10,7	0,5	8,7	-4,7
Франция	—	—	—	0,1	-12,0
Швейцария	-2,6	-0,8	26,2	20,7	6,0
Реконструкциялоонун жана өнүктүрүүнүн Европа банкы	—	1,4	3,2	1,8	2,8
Башка эл аралык уюмдар	-7,9	7,5	6,9	3,8	5,9
Башка өлкөлөр	-11,8	-3,2	8,2	3,9	4,2
КМШ өлкөлөрү	**-3,6**	**75,9**	**-0,1**	**32,0**	**68,8**
Казакстан	-42,3	25,7	-4,2	14,3	1,4
Россия	39,2	50,4	3,9	18,2	67,0
Башка өлкөлөр	-0,5	-0,1	0,2	-0,5	0,4

* УСКнын маалыматтары боюнча

I.37-таблица: Кыргыз Республикасына экономикалык иштин түрлөрү боюнча тике чет өлкө инвестициялары*

(млн. АКШ долларында)

	2009	2010	2011	2012	2013
Бардыгы болуп	**189,4**	**437,6**	**693,5**	**292,7**	**757,6**
Айыл чарбасы, аңчылык жана токой чарбасы	-0,9	—	—	1,7	-0,3
Тоо-кен өндүрүшү	5,2	-1,2	27,3	25,3	12,0
Иштеп чыгаруучу өнөр жайы	73,2	253,1	432,5	48,5	251,3
Электр энергиясын, газды жана сууну өндүрүү жана таркатуу	0,9	—	—	—	16,2
Курулуш	7,2	-0,8	-9,1	1,8	-9,0
Соода: автомобилдерди, тиричилик буюмдарын жана жеке колдонуучу буюмдарды оңдоо	10,0	11,8	36,1	12,1	17,8
Мейманканалар жана ресторандар	2,2	-1,0	0,2	1,5	0,4
Транспорт жана байланыш	11,8	-10,6	20,7	1,3	2,8
Финансы ишкердүүлүгү	-6,1	16,8	47,6	41,2	74,9
Кыймылсыз мүлк менен операциялар, ижара жана керектөөчүлөргө кызмат көрсөтүү	86,1	169,8	138,2	158,9	386,0
Мамлекеттик башкаруу	—	—	—	—	—
Билим берүү	—	-0,3	-0,1	—	5,0
Саламаттыкты сактоо жана социалдык жактан кызмат көрсөтүү	-0,2	—	—	0,1	—
Коммуналдык, социалдык жана персоналдык кызмат көрсөтүү	—	—	—	0,2	0,4

* УСКнын маалыматтары боюнча

МАЗМУНУ

1.38-таблица. Эл аралык камдар (бир мезгилдин акырына карата)[1]

	2009	2010	2011	2012	2013
Дүн камдар, млн. АКШ долларында[2]	1588,2	1718,9	1834,5	2066,6	2239,0
Камдык активдер*, млн. АКШ долларында	1584,3	1715,0	1830,6	2062,7	2235,2
Дүн камдар, товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр импорт айларында	5,0	4,2	3,4	3,7	4,2
Камдык активдер, товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр импорт айларында	5,0	4,2	3,4	3,7	4,2

[1] ЭВФтеги камдык позицияны кошо алганда

[2] Чегерилген пайыздарды эске алуусуз

*Дүн эл аралык камдардын ликвиддүү бөлүгү

39-таблица. Кыргыз Республикасынын чет өлкө активдеринин жана милдеттенмелеринин 2009-жылдан 2014-жылдын 1-январына карата абал боюнча динамикасы

(млн. АКШ долларында)

	01.01.10 карата калдык	*01.01.11 карата калдык*	*01.01.12 карата калдык*	*01.10.13 карата калдык*	*01.10.14 карата калдык*
А. Активдер	**3426,4**	**4095,6**	**4282,9**	**3723,5**	**3589,2**
Чет өлкөгө тике инвестициялар	797,1	1522,3	1366,3	725,7	320,4
Портфелдик инвестициялар	81,5	36,2	37,1	31,5	25,1
Акционердик капиталга	27,7	4,7	—	—	—
Карыздык баалуу кагаздар	53,8	31,5	37,1	31,5	25,1
Финансы деривативдери	—	—	—	0,4	0,5
Башка инвестициялар	963,4	822,0	1048,9	903,3	1008,0
Нак акчалар жана депозиттер	548,6	355,1	547,2	375,6	432,6
Кредиттер	44,6	59,9	46,4	54,3	59,4
АКЖО (ОДКР)	—	—	—	—	—
Мамлекеттик башкаруу сектору	—	—	—	—	—
Банктар	10,8	8,9	0,8	1,7	1,4
Башка секторлор	33,8	51,0	45,6	52,6	58,0
Соодалык кредиттер	366,3	403,1	451,4	469,5	512,1
Жана башка активдер	3,9	3,9	3,9	3,9	3,9
Камдык активдер	1584,3	1715,0	1830,6	2062,7	2235,2
Монетардык алтын	90,8	116,8	132,1	162,9	141,4
АКУ (СДР) (СПЗ)	165,5	170,2	176,5	186,4	198,1
ЭВФтеги камдык позиция	—	—	—	—	—
Чет өлкө валютасы	1328,0	1428,0	1522,1	1713,5	1895,6
Нак акчалар жана депозиттер	841,4	1097,7	1078,0	992,6	1162,3
Чет өлкө баалуу кагаздары	486,6	330,3	444,1	720,8	733,4
Б. Милдеттенмелер	**5701,5**	**5883,7**	**6975,5**	**7587,4**	**8747,2**
Кыргыз Республикасына тике инвестициялар	1428,8	1697,6	2413,4	2673,8	3472,6
Портфелдик инвестициялар	20,1	0,3	6,4	6,4	8,7
Акционердик капиталга	20,1	0,3	6,4	6,4	8,7
Карыздык баалуу кагаздар	—	—	—	—	—
Финансы деривативдери	—	—	—	—	—
Жана башка инвестициялар	4252,6	4185,8	4555,7	4907,3	5265,9
Нак акчалар жана депозиттер	308,8	75,8	74,8	80,4	108,1
Кредиттер	3483,1	3653,8	4017,9	4292,7	4569,5
АКЖО (ОДКР)	167,1	142,5	118,5	97,9	80,6
Мамлекеттик башкаруу сектору	2335,8	2503,6	2707,3	2894,1	3077,0
Банктар	30,6	54,7	89,6	93,3	159,2
Башка секторлор	949,6	953,1	1102,5	1207,4	1252,6
Соодалык кредиттер	327,8	326,8	333,3	403,5	457,8
Башка милдеттенмелер*	132,9	129,4	129,7	130,6	130,5
С. Таза эларалык инвестициялык позиция (А-Б)	**-2275,2**	**-1788,2**	**-2692,5**	**-3863,9**	**-5158,1**

* өлкөлөрдүн төлөм теңдемин колдоого алуу үчүн ЭВФке мүчө болгон өлкөлөр арасында АКУну (СДР) бөлүштүрүүсүн кошо алганда, Кыргыз Республикасынын милдеттенмеси 132,2 млн. АКШ долларына көбөйгөн.

МАЗМУНУ

II тиркеме: Кыргыз Республикасынын төлөм теңдемин түзүү ыкмасы

1. Киришүү

Төлөм теңдеми Кыргыз Республикасынын белгилүү бир мезгилдин ичинде дүйнөнүн башка өлкөлөрү менен жүргүзүлгөн тышкы экономикалык операциялары жөнүндөгү маалыматтарды чагылдырат. Резиденттер менен резидент эместердин ортосунда ишке ашырылган бул операцияларга негизинен, товарлар, кызмат көрсөтүүлөр жана кирешелер менен жүргүзүлгөн операциялар, финансы активдери жана милдеттенмелери менен операциялар кирет.

Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми Эл аралык валюта фондусу тарабынан иштелип чыккан «Төлөм теңдеми боюнча колдонмо» басылмасынын бешинчи чыгаралышына ылайык түзүлөт.

Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы тарабынан түзүлөт жана Кыргыз Республикасынын Улуттук Статистика комитетинен, Улуттук банктан, коммерциялык банктардан, Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинен, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Мамлекеттик бажы комитетинен, Тышкы иштер министрлигинен, о.э. башка министрликтерден, ишканалардан жана уюмдардан алынган маалыматтарга таянат.

Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндөгү», «Кыргыз Республикасындагы банктар жана банк иши жөнүндөгү» мыйзамдары ошондой эле, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн жана Улуттук банктын ченемдик актылары маалыматтарды топтоонун жана алардын купуялыгынын сакталышынын мыйзамдык негизин камсыз кылат.

Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми чейрек сайын АКШ млн. доллары менен түзүлөт. Төлөм теңдеминин ушул басылмадан тышкары маалыматтары, чейрек сайын төмөнкү басылмаларда жарыяланып турат: ай сайын чыгарылуучу «Улуттук банктын бюллетени», чейрек сайын жарык көрүүчү «Кыргыз Республикасындагы инфляция боюнча баяндама» жана Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын Жылдык отчетунда. Ошондой эле, төлөм теңдеминин маалыматтары Кыргыз Республикасынын Улуттук статистикалык комитетинин "Кыргыз Республикасынын тышкы соодасы", "Кыргыз Республикасынын статистикалык жылдыгы" басылмаларында да жарыяланат. Төлөм теңдеми жана эл аралык инвестициялык позициялар боюнча маалыматтар "Төлөм теңдеминин статисикасы боюнча жылдык маалымат" жана "Эл аралык финансы статистикасы" басылмаларында жарыяланышы үчүн ЭВФке жөнөтүлөт.

2. Төлөм теңдемин түзүүнүн негизги эрежелери

Төлөм теңдемин түзүүдө пайдаланылуучу резиденттик жөнүндө аныктамага ылайык, резиденттер болуп, республиканын экономикалык аймагында бир жыл же андан ашык мөөнөттө турган же турууга ниеттенип жатышкан жеке адамдар, ошондой эле Кыргызстанда товарлардын кыйла көлөмүн өндүрүү жана/же болбосо кызмат көрсөтүүлөрдү жүзөгө ашырган же республиканын аймагында жайгашкан жер участкаларына, курулушка же өндүрүш бирикмелерине ээ болгон юридикалык жактар саналат.

II.1-таблица: Төлөм теңдемин түзүүнүн негизги эрежелери

Операция	Кредит, плюс (+)	Дебет, минус (-)
Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр	*Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр экспорту*	*Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр импорту*
Кирешелер	*Алууга карата кирешелер*	*Төлөөгө карата кирешелер*
Трансферттер	*Каражаттарды алуу*	*Каражаттарды берүү*
Финансылык инструменттер менен операциялар	*Чет өлкө активдеринин (талаптарынын) азайышы*	*Чет өлкө активдеринин (талаптарынын) көбөйүшү*
	Чет өлкө милдеттенмелеринин көбөйүшү	*Чет өлкө милдеттенмелеринин азайышы*

МАЗМУНУ

Төлөм теңдемин түзүүнүн эрежесине ылайык, ар бир операция кош жазуу менен бири-бир статьянын кредити боюнча, экинчиси - башка статьянын дебети боюнча чагылдырылат. Финансы операциялары кошуп эсептөө (начисление) ыкмасы боюнча б.а., кошуп эсептелинген, бирок иш жүзүндө али төлөнбөгөн суммалар чагылдырылат.

Жогоруда айтылгандай, кош жазуу принциптерине ылайык, бардык кредиттелген жазуулардын суммасы бардык дебеттелген жазуулардын суммасына дал келүүгө тийиш, мына ошондуктан, теоретикалык жалпы сальдо дайыма нөлгө барабар болуусу керек. Бирок, иш жүзүндө теңдемдин жыйынтыктоочу сальдосу эч качан нөлгө жетпейт. Төлөм теңдемин түзүү үчүн пайдаланылуучу маалыматтар ар кайсы булактардан алына тургандыгы анын себеби болуп саналат. Мисалы, товарлардын экспорту боюнча маалыматтар бажы статистикасынын негизинде алынат. Ал эми экспорттолгон продукциялар үчүн валюта түрүндө түшкөн акчалар тууралуу маалыматтар банк отчетторунан келип түшөт. Ошентип, бири-биринен көз каранды болбогон булактардан алынган маалыматтарды пайдалануунун натыйжасында түзүлгөн нөлдүк эмес сальдо «таза каталар жана калтырып кетүүлөр» деп аталган кошумча статьялар менен теңделет. Ал жогоруда келтирилген сальдонун өлчөмү боюнча барабар, бирок, тескери белгиде.

3. Төлөм теңдемин түзүүнүн структурасы жана маалымат базасы

Кыргыз Республикасынын төлөм теңдемин түзүү үчүн кыйла көлөмдөгү маалыматтар пайдаланылат, мында бир статья үчүн бир эле учурда, бир нече булактардан алынган маалыматтар пайдаланылышы мүмкүн. II.2-таблицасында Кыргыз Республикасынын төлөм теңдемин түзүү үчүн кайсы жана кандай булактардан алынган маалыматтар пайдаланыла тургандыгы келтирилген.

Төлөм теңдеминин операциялары эсептердин негизги эки тобуна бириктирилет: күндөлүк операциялар эсеби жана капитал менен операциялар жана финансылык операциялар эсеби. Күндөлүк операциялар эсеби товарлар, кызмат көрсөтүүлөр, кирешелер, күндөлүк трансферттер менен операцияларды чагылдырат. Капитал менен операциялар жана финансылык операциялар эсеби капиталдык эсептен жана финансы эсебинен турат жана күндөлүк операциялар эсебинде чагылдырылуучу товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн агымы кандайча каржылана тургандыгын көрсөтөт.

Соода балансы. Соода балансы товарлардын ФОБ баасындагы экспорту менен импортунун наркынын ортосундагы айырма эсептеле тургандыгын билдирет. Товарлардын ФОБ баасы боюнча экспортунун жана товарлардын СИФ баасы боюнча импортунун наркы тууралуу маалыматтар Улуттук Статистика комитетинен алынат жана алар бажы органдарынан алынган маалыматтарга жана ишканалардын маалыматтарына таянат. 2007-жылга чейин импорттун ФОБ баасындагы наркы Улуттук банк тарабынан УСКнын ишканаларга жүргүзгөн изилдөөлөрүнүн натыйжасында алынган СИФ баасындагы импорттогу камсыздандыруу боюнча чыгашалардын жана транспорттук чыгашалардын үлүшүнө баа берүү ыкмасында аныкталган. 2007-жылдан тартып УСК товарларды импорттоого байланыштуу транспорттук жана камсыздандыруу чыгашаларын эсептөөнү өз алдынча жүргүзүп келүүдө. Товарлардын экспорту боюнча маалыматтарга Улуттук Статистика комитети Кыргыз Республикасынын аэропортторунда чет өлкө авиакомпаниялары алуучу товарлар боюнча маалыматтарды, импорт боюнча маалыматтарга – чет мамлекеттердин портторунда Кыргыз Республикасынын резиденттери авиа-темир жол компаниялары тарабынан алынган товарлар боюнча маалыматтарды кошот. 1993-1995-жылдар аралыгында «алып сатарлардын» импорту чартердик рейстердин жүргүнчүлөрүнүн санын бир «алып сатар» тарабынан алынып келинген товарлардын орточо көлөмүнө көбөйтүүнүн негизинде баалоо жолу менен аныкталган. Бирок, 1996-жылдан тартып, төлөм теңдеминде Бажы кызматы департаментинин «алып сатарлардын» импорту боюнча маалыматтары кошо катталууда, ал эми 1997-жылдан тартып бул маалыматтар Улуттук Статистика комитетинин “алып сатарлардын” каттоодон өткөрүлбөгөн соода иштери боюнча маалыматтар менен толукталган, бул маалыматтар бажы постторунда жүргүзүлгөн иликтөөнүн негизинде баалоо жолу менен түзүлөт.

2006-жылдан тартып УСК товарлардын экспортунун жалпы көлөмүнө айыл чарба азыктүлүгүнүн негизги түрлөрүнүн бажы статистикасында эске алынбаган экспортун кошуп келүүдө.

Кошумча эсептөө отчеттук мезгилден кийинки май-июнь айларында жылына бир жолу балансстык ыкмада ишке ашырылат: ресурстар минус пайдалануу, мында ресурстар (өндүрүш плюс импорт), ал эми пайдалануу (жеке керектөө плюс өндүрүштүк керектөө плюс экспорт плюс жоготуулар).

Кызмат көрсөтүүлөр. Транспорттук кызмат көрсөтүүлөрдүн экспорту Улуттук статистика комитети тарабынан тиешелүү транспорттук уюмдардан жана ведомстволордон бөлөк, темир жол транспорту, аба транспорту, автомобиль транспорту боюнча уюмдардан алынган маалыматтардын о.э. банк статистикасынан чогулган маалыматтардын негизинде аныкталат. Жүк ташуу менен байланыштуу транспорттук жана камсыздандыруу кызмат көрсөтүүлөрүнүн импорту, "соода балансынын" бөлүгүндө жазылып кеткендей, СИФ баасындагы импорттун наркындагы үлүш катары баа берүү менен аныкталат. Ушуга эле «Кыргызгаз» АКсы тарабынан сунушталган кызмат көрсөтүүлөрдүн экспорту/импорту боюнча (газды ташып жеткирүү) маалыматтар, ири ишканалардын, ведомстволордун, банк статистикасынын, о.э. Кыргыз Республикасындагы авиакомпанияларынын кирешелери жана чыгашалары боюнча чет өлкө авиакомпанияларынын агентстволорунун маалыматтары кошулган. 1999-жылга чейин импорт боюнча **"кыдыруулар"** статьясында чет өлкөлөрдөгү туристтик фирмалардын чыгашалары, ал эми экспорт боюнча мейманканалардын, эс алуу үйлөрүнүн, дарылануучу жайлардын резидент эместерден алынуучу кирешелери чагылдырылып келинген (коммерциялык банктардын отчетторунан алынган маалыматтарды эске алуу менен). 1999-жылдан баштап "кыдыруулар" статьясы республикага (республикадан) келип жатышкан (кетип жатышкан) жарандардын санына негизделген ыкма боюнча аныкталууда. **Курулуш боюнча кызмат көрсөтүүлөр статьясында** банк статистикасынан, УСКдан алынган, Кыргыз Республикасынын резидент эмес курулуш компанияларын тартуучу ишканалардан, чет өлкөдө кызмат көрсөтүп жатышкан курулуш уюмдарынан жыйналган маалыматтары, о.э. биргелешкен ири ишканалар тарабынан берилген маалыматтар чагылдырылат. **Финансылык кызмат көрсөтүүлөрдө** мына ушундай кызмат көрсөтүүлөрдү коммерциялык банктар тарабынан сунуштоо жана алуу боюнча банк статистикасынан алынган жана Улуттук банк тарабынан финансылык кызмат көрсөтүүлөрдү алуу жөнүндө маалыматтар чагылдырылат. **Компьютердик жана маалымат берүү кызмат көрсөтүүлөрү** боюнча маалыматтардын толук жана өзүнө бардыгын камтуучу булактарынан болуп, азыркы учурда банк статистикасы саналат. **Мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөрдө** Тышкы иштер министрлигинен жана Улуттук банктын ички булактарынан алынуучу Кыргыз Республикасынын элчиликтерин жана өкүлчүлүктөрүн күтүүгө кеткен чыгашалар; чет өлкөлөрдүн Кыргыз Республикасында жайгашкан элчиликтерин жана өкүлчүлүктөрүн күтүүгө кеткен чыгашалар чагылдырылат, алар банк статистикасынын негизинде жыйналып алынат. **Ишкердик кызмат көрсөтүүлөр** боюнча маалыматтар Улуттук банк тарабынан кызматтардын ушул түрүн пайдалануучу жана аларды көрсөтүүчү болуп саналган ишканалардан алынат. Бул статьяга **"техникалык жардамдар боюнча"** кызмат көрсөтүүлөрдүн импорту дагы кирет, алар жөнүндө маалымат булагы болуп ЭВФтин баа берүү маалыматтары жана инвестициялык долбоорлорду жүзөгө ашырып жатышкан уюмдардын маалыматтары саналат. **Башка кызмат көрсөтүүлөргө** жогоруда жазылган статьяларда камтылбаган кызмат көрсөтүүлөр кошулган жана бул маалыматтын булактары болуп, УСКнын ишканалардан алынган жана банк статистикасынын маалыматтары саналат.

Кирешелер. Бул статья өзүнө өндүрүш факторлорун, атап айтканда, эмгек жана капиталды пайдалангандык же бергендик үчүн төлөмдөрдү жана келип түшүүлөрдү камтыйт жана эки эсепке: эмгекке төлөөлөр жана инвестициялардан кирешелер эсебине бөлүнөт. Эмгекке төлөөлөр резидент эместер тарабынан Кыргыз Республикасынын резиденттеринен алынган айлык акыларды камтыйт же тескерисинче. Тике, портфелдик жана башка инвестициялардан кирешелер өзүнө келип түшүүлөрдү жана резиденттердин чет өлкө финансылык активдерине жана милдеттенмелерине кошуп эсептелинген төлөмдөрдү камтыйт. Тике инвестициялардан түшкөн кирешелер боюнча маалыматтар ишканалардан алынган отчеттордун негизинде, Улуттук Статистика комитетинен о.э банк статистикасынан алынат. Портфелдик инвестициялардан кирешелер боюнча маалыматтар Улуттук банктын сыяктуу эле, коммерциялык банктардын ички булактарынан алынат. Ал эми жана башка инвестициялардан түшкөн кирешелер боюнча маалыматтар Улуттук банктын ички булакта-

рынан (ЭВФтин кредиттери жана Улуттук банк тарабынан тейленген кредиттер боюнча пайыздар), Финансы министрлигинен (мамлекеттик кредиттер боюнча пайыздар) жана ишканалардан (мамлекеттик эмес кредиттер боюнча пайыздар) алынат. Эмгекке төлөөлөр боюнча маалыматтар Улуттук Статистика комитети жана Улуттук банк тарабынан чет өлкөлүк жумушчуларды тартуу менен иштеген ишканалардан алынат.

Трансферттер. Трансферттер күндөлүк эсепте чагылдыруучу, күндөлүк жана капиталдык эсепте чагылдырылуучу капиталдык трансферттер болуп бөлүнүшөт. **Капиталдык трансферттерге**: негизги капиталга менчик укугун берүү; кредитор тарабынан карызды жокко чыгаруу (аннулирование); негизги капиталды сатып алуу же сатуу менен байланышкан акчалай активдерди өткөрүп берүү; калктын көчүп кетип жатышына байланыштуу, көчүп кетип жаткандар өз резиденттүүлүгүн алмаштырышкан учурда, алардын мүлктөрүнүн жана финансылык активдеринин агымына карата компенсациялоочу жазуу болуп саналган трансферттер камтылат. Трансферттердин бардык калган түрлөрү **күндөлүк трансферттерге тиешелүү болот**. Биздин өлкөгө мүнөздүү күндөлүк трансферттердин мисалы болуп гуманитардык жардам саналат, ал төлөм теңдеминде дебет боюнча – товарлардын импорту катары, кредити боюнча - трансферттер сыяктуу компенсациялоочу өткөрүү катары чагылдырылат. Күндөлүк расмий трансферттерге товарлар жана техникалык жардам түрүндөгү гранттар ошондой эле, эл аралык уюмдар фондуна чегерүүлөр таандык болот. Гуманитардык жардамдар боюнча маалыматтар Улуттук Статистика комитетинен товарлардын импорту жөнүндө маалыматтар менен кошо алынат. Техникалык жардамдарга баа берүүдө ЭВФтин маалыматтары пайдаланылат. Эл аралык уюмдар фондуна чегерүүлөр боюнча маалыматтар Улуттук банк тарабынан Экономика жана финансы министрлигинен алынат. Калктын чет өлкөгө жана чет өлкөдөн акчалай которуулары түрүндө көрсөтүлгөн жеке күндөлүк трансферттер тууралуу маалыматтар негизинен, Улуттук банк тарабынан Транспорт жана коммуникация министрлигинен жана банк статистикасынан алынат. Капиталдык расмий трансферттердин көлөмүн аныктоо үчүн Улуттук банк товарлар түрүндөгү гранттардын жалпы көлөмүндө капиталдык товарларды бөлүп көрсөтөт. Алар боюнча маалыматтар Улуттук Статистика комитетинен алынган. Мигранттардын трансферттерин Улуттук банк алардын саны жөнүндө Улуттук Статистика комитетинен алынган маалыматтардын негизинде жана мигранттардын алып келүүчү/ алып кетүүчү активдеринин орточо наркын баалоо жолу менен аныктайт.

2000-жылдан тартып Улуттук банк, «чет өлкөдө иштеп жүргөндөрдүн акча которуулары» статьясы боюнча жеткире баалоону жүргүзүп келет. Жеткире эсептөө суммасы расмий каттоодон өткөрүлгөн акча которуулар жана жеткире эсептөөгө чейинки коэффициент катары аныкталат. Иштеп жүргөндөрдүн акча которуулары боюнча дүйнөлүк коомчулукта көп сандаган иликтөөлөр жүргүзүлүп келет жана ал иликтөөлөрдүн ар бири капиталдын нак түрдө агылып кире тургандыгына баа берилгендигин көрсөтөт. Улуттук банк өз баа берүүлөрүндө аталган иликтөөлөргө таяна алат жана коэффициентти жыл сайын өзгөртө алат.

Финансылык эсеп. Финансылык эсеп өзүнө алардын натыйжасында резиденттердин чет өлкө активдери жана милдеттенмелери көбөйүүгө же азайууга дуушар болгон операцияларды камтыйт. Мына ошого байланыштуу, резиденттер чет өлкө финансы активдерин резидент эместерден гана эмес, резиденттерден да сатып алууга мүмкүнчүлүгү болгондугунан улам, финансылык эсепте резиденттердин ортосундагы чет өлкө активдери менен операциялар да чагылдырылышы мүмкүн. Финансылык эсептин чегинде активдердин ар бир түрү боюнча операциялар таза түрүндө катталат. Ошентип, жазууларда ошол түрдөгү активдер же милдеттенмелер менен бардык оң жана терс операциялардын белгилүү бир мезгил ичиндеги таза суммардык өзгөртүлүшү чагылдырылат. Активдердин суммасынын таза азаюуусу жана милдеттенмелердин суммасынын таза көбөйүшү кредит боюнча катталат, ал эми активдердин суммасынын таза көбөйүшү жана милдеттенмелердин суммасынын таза кыскарышы дебет боюнча чагылдырылат. Финансылык эсептин компоненттери фун-

кционалдык белгилер боюнча классификацияланат жана тике, портфелдик инвестициялар, башка инвестициялар жана камдык активдер болуп бөлүнүшөт.

Тике инвестицияларда башка өлкөнүн чарбалык бирдигин (тике инвестицияларды алышкан ишканалар) башкарууга катышуу максатында бир өлкөнүн (тике инвестор) жеке адамдары жана юридикалык жактары тарабынан жүзөгө ашыруучу инвестициялар чагылдырылат. Тике инвестициялар катары, ишкананын капиталына катышуу формасындагы тике инвестордун капиталдык салымдары гана эмес, тике инвестор менен тике инвестициялоо ишканаларынын ортосунда болуп өткөн инвестициялардын башка бардык формалары классификацияланат. Мисал катары, тике инвестор тарабынан ишканаларга берилген кредиттер же тике инвестиция катары каралган жерди узак мөөнөткө ижаралоо саналат. Тике инвестициялар чет өлкөгө инвестицияларга же ички экономикага инвестицияга бөлүнөт. Тике инвестициялар боюнча маалыматтарды Улуттук банк Улуттук Статистика комитетинен алат. Ал эми, бул комитет өз кезегинде маалыматтарды ири биргелешкен айрым ишканалардан чогултат.

Портфелдик инвестицияларда баалуу кагаздар жана карыздык баалуу кагаздар менен операциялар, киреше алуу максатында гана жүргүзүлгөн операциялар чагылдырылат. Портфелдик инвестицияларды тике инвестициялардан айырмалоочу шарттуу критерий болуп, инвестордун ишкананын кадимки эле акцияларынын 10 же андан ашык пайызына ээ болуусу саналат. Портфелдик инвестициялар, өз кезегинде, активдер жана милдеттенмелер менен операцияларга, о.э. финансы инструменттеринин түрү боюнча (капиталга катышууну камсыз кылган баалуу кагаздар жана карыздык баалуу кагаздар) классификацияланат. Портфелдик инвестициялар боюнча маалыматтарды Улуттук банк ички булактардан, коммерциялык банктардан, Кыргыз Республикасынын финансы рыногуна көзөмөлдүк жана жөнгө салуу кызматынан, ири биргелешкен ишканалардан алат.

Финансы деривативдери - алардын иштөө шарттары, айрым башка финансы инструменттерине же мүнөздөмөлөрүнө (чет өлкө валютасы, мамлекеттик облигациялар, акцияларга баанын индекси, пайыздык чендер жана башкалар сыяктуу) же кийинчерээк сатылып алынышы же сатылышы мүмкүн болгон кайсы болбосун биржалык товарларга (алтын, кант, кофе жана башка) «байланыштуу» болгон финансы инструменттери. Финансы деривативдери ээлерине алдын ала сүйлөшүлгөн, келечектеги белгилүү бир мезгилде, аныкталган активдерди алууга укукту камсыз кылат, мисалы, накталай акча формасында, баштапкы финансы инструменти жана башка. Туунду финансы инструменттеринин катарына опциондор (валюталык, пайыздык, товардык ж.б), жүгүртүлүүчү финансы фьючерстери, варранттар жана валюталык же пайыздык своптор жөнүндө келишимдер катары инструменттер кирет. Туунду инструменттери менен бүтүмдөр операциялардын өз алдынча топторуна бөлүнүп турат (негизгиси финансылык); аларды эсепке алуу туунду контракттын негизинде жаткан жана алар өздөрү «байланыштуу» мүнөздөмөгө таандык болгон баалуу кагаздар же товарлар менен операцияларды каттоодон башка жүргүзүлөт. Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеминде финансы деривативдери алтындын баасын хеджирлөө менен берилген жана алар боюнча маалыматтар ишканалар тарабынан берилет; о.э. коммерциялык банктардын туунду инструменттери аркылуу берилет.

Жана башка инвестициялар да активдер, милдеттенмелер менен операцияларга классификацияланат жана өзүнө кредиттерди, кредитордук жана дебитордук карыздарды, депозиттерди, накталай чет өлкө валютасын, улуттук валютаны жана жогоруда келтирилген категорияларга кирбеген башка активдерди жана милдеттенмелерди камтыйт. Коммерциялык банктардын чет өлкө активдери/милдеттенмелери боюнча маалыматтар Улуттук банк тарабынан коммерциялык банктардын отчетторунан алынат. Өкмөт тарабынан же анын гарантиясы астында алынган чет өлкө кредиттери ошондой эле, аларды тейлөө боюнча маалыматтар Улуттук банк тарабынан Финансы министрлигинен, ишканалардан жана башкы банктын өзүнүн ички булактарынан алынат. Улуттук банк тарабынан тейленген кредиттер боюнча маалыматтар өзүнүн ички булактарынан алынат.

Мамлекеттик эмес кредиттер боюнча маалыматтар Улуттук Статистика комитетинен алынат. Резидент-ишканалардын (соодалык кредиттер) кредитордук жана дебитордук карыздары тууралуу маалыматтар Улуттук банк тарабынан Улуттук Статистика комитетинен алынат, ал эми Комитет маалыматтарды ишканалардан жыйнайт. Чет мамлекеттердеги ишканалардын эсептери боюнча маалыматтарды Улуттук банк ишканалардан алат. Негизинен, Кыргызстандын эл аралык финансы институттарынын фондуларына төлөмдөрүн чагылдырган ж.б. активдер боюнча маалыматтарды Улуттук банк Финансы министрлигинен жана Улуттук банктын ички булактарынан алат. Төлөм теңдеми кошуп эсептөө (начисление) ыкмасы боюнча түзүлө тургандыгына байланыштуу, кредиттер боюнча негизги суммалар жана төлөөгө карата пайыздар төлөө мөөнөтү узартылышы мүмкүн болгон б.а., убагында төлөнбөгөн бир мезгил аралыгындагы чегерилген суммаларды чагылдырат. Кошуп эсептелинген сумма менен иш жүзүндө төлөнгөн сумманын ортосундагы айырма «жана башка инвестициялар» статьясында, мөөнөтүндө төлөнбөгөн суммаларга өзгөртүүлөр катары чагылдырылат. Эгерде, мөөнөтүндө төлөнбөгөн суммалар жаңы кредит катары кайра таризделе турган болсо, анда төлөм теңдеминде мөөнөтүндө төлөнбөгөн суммалардын азайышы түрүндө жана карыздарды реструктуризациялоо жаңы кредитти алуу формасында чагылдырылат.

Камдык активдер төлөм теңдеминин тартыштыгын каржылоо үчүн пайдаланылышы мүмкүн болгон Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын чет өлкө активдеринен турат. Төлөм теңдеминде монетардык алтын менен операцияларга (Улуттук банк менен акча-кредиттик жөнгө салуу боюнча чет өлкө органдарынын ортосундагы операциялар гана), атайын карыз алышуу укугу, эркин конвертирленүүчү валюта активдери, ликвиддүү чет өлкө баалуу кагаздары жана ж.б. ликвидүү чет өлкө активдери менен операцияларга байланыштуу болгон камдык активдердеги өзгөрүүлөр чагылдырылат. ЭВФтин камдык активдери жана кредиттери, ошондой эле Улуттук банктын төлөм теңдеминде чагылдырылуучу башка активдери жана милдеттенмелери боюнча маалыматтар, Улуттук банктын ички булактарынан алынган маалыматтарга негизделген.

MAЗМУНУ

4. Төлөм теңдемин сунуш кылуунун формалары

Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми нейтралдуу жана аналитикалык формаларда берилет. **Нейтралдуу форма** (I тиркеме, I.1-таблица) өзүнө төлөм теңдеминин бардык статьялары эки тилкеде, өзүнчө кредит жана дебет боюнча, мында, кредит боюнча өткөрүүнүн суммасы таза каталарды жана калтырып кетүүлөрдү эске алуу менен дебет боюнча өткөрүүдөгү суммага барабар болот же сальдолонгон түрүндө чагылдырылышы менен мүнөздөлөт. Нейтралдуу формада берүүдө төлөм теңдеминин жалпы сальдосу дайыма нөлгө барабар болот.

Аналитикалык формада (17-таблица) бардык статьялар сальдолонгон түрүндө көрсөтүлөт. Төлөм теңдеминин жалпы сальдосу конкреттүү өлкөнүн өзгөчөлүгүн эске алуу менен аныкталган өзүнчө бир статьянын суммасы катары түзүлөт. Бул статьялар көз карандысыз (б.а. өз максатына жооп берген) жүзөгө ашырылуучу жана андан төлөм теңдеминин жыйынтыкталган сальдосунун өлчөмү көз каранды болгон операцияларды чагылдырууга тийиш. Бул статьялар «чектен тышкары» статьялары деп аталат. «Чекке чейинки» статьяларынын калган бардык операциялары төлөм теңдеминин сальдосун каржылоо максатында жүзөгө ашырылат. Бул операциялар аргасыздан жүргүзүлүп, көз каранды жана Улуттук банк менен Өкмөттүн жөнгө салуучу аракеттерине байланыштуу. Ошентип, төлөм теңдеминин сальдосу субъективдүү ой жүгүртүү үчүн элементтерди камтып турса да, төлөм теңдеминин сальдосунун өлчөмүн ченөөгө, анын каржыланышындагы керектөөлөрдү аныктоого мүмкүндүк берет.

II. l-таблица: Кыргыз Республикасынын төлөм теңдемин түзүү үчүн Улуттук банк тарабынан пайдаланылуучу маалымат булактары

Төлөм теңдеменин статьялары	Маалымат булактары	Маалыматтардын мазмуну
Күндөлүк операциялар эсеби		
Товарлар		
Товарлардын экспорту (ФОБ)		
экспорт	УСК	
порттордон алынуучу товарлар	УСК	
монетардык эмес алтын	УСК	
Товарлардын импорту (ФОБ)		
импорт (СИФ)	УСК	
нарк боюнча ондоолор	УСК	ишканаларды иликтөөнүн негизинде СИФ наркы боюнча импорттогу транспорттук жана камсыздандыруу кызмат көрсөтүүлөрдүн үлүшү боюнча УСКнын баа берүүсү
порттордон алынуучу товарлар	УСК	ишканалардын отчетторунун негизинде бункердик отундун импорту боюнча маалыматтар
Кызмат көрсөтүүлөр		
Транспорттук кызмат көрсөтүүлөр	УСК, КБ	ишканаларды иликтөөнүн негизинде СИФ наркы боюнча импорттогу транспорттук сарптоолордун үлүшүнө Улуттук статистика комитетинин баасы
Кыдыруулар	УСК	республикага (республикадан) келген (кеткен) жарандардын санынын негизинде түзүлгөн ыкмага ылайык баа берүү
Байланыш кызмат көрсөтүүлөрү	УСК, ТКМ	
Курулуш кызмат көрсөтүүлөрү	КБ	
Камсыздандыруу кызмат көрсөтүүлөрү	УСК, КБ, ишканалар	ишканаларды иликтөөнүн жана банк статистикасынын маалыматтарынын негизинде СИФ наркы боюнча камсыздандыруулардын импорттогу үлүшүнө УСКнын баасы
Финансылык кызмат көрсөтүүлөр	Улуттук банк, КБ	
Компьютердик жана маалымат	КБ	
Мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөр	ТИМ, КБ	Кыргыз Республикасынын чет өлкөлөрдөгү өкүлчүлүктөрүн күтүүгө кеткен чыгашалар боюнча маалыматтар; чет өлкөлөрдүн Кыргыз Республикасындагы өкүлчүлүктөрүнүн чыгашалары жөнүндө маалыматтар
Ишкердик кызмат көрсөтүүлөр	УСК, КБ, ишканалар	8 ВЭС-кызмат көрсөтүүлөр отчеттуулук формасы боюнча ишканалардан топтолгон башка ишкердик техникалык кызмат көрсөтүүлөр боюнча маалыматтар баа берүү маалыматтары
анын ичинен Техникалык жардам	ЭВФ, ФМ	баа берүү маалыматтары
Жана башка кызмат көрсөтүүлөр	УСК, КБ	8 ВЭС-кызмат көрсөтүүлөр отчеттуулук формасы боюнча ишканалардан топтолгон жана башка ишкердик кызмат көрсөтүүлөр боюнча маалыматтар
Кирешелер		
Эмгек акылар	УСК, КБ, ишканалар	
Инвестициялардан кирешелер		
Тике инвестициялар боюнча кирешелер	УСК, КБ	1-ИНВЕСТ отчеттуулук формасы боюнча биргелешкен жана чет өлкө ишканаларынан алынган тике инвестициялардан кирешелер тууралуу маалыматтар
Портфелдик инвестициялар боюнча кирешелер	Улуттук банк, КБ	
Башка инвестициялар боюнча кирешелер		
Кредиттер боюнча пайыздар		
АКЖО	Улуттук банк	
Мамлекеттик башкаруу сектору	ФМ, Улуттук банк	
Банктар	КБ	
Башка секторлор	УСК	
Башка инвестициялар боюнча ж.б. кирешелер	Улуттук банк, КБ	Улуттук банктын эл аралык камдарды тескөөгө байланыштуу кирешелери жана чыгашалары боюнча маалыматтар; коммерциялык банктардын жана ишканалардын чет өлкөлөрдөгү активдеринен кирешелер

II. I- таблица: (уландысы)

Төлөм теңдеменин статьялары	Маалымат булактары	Маалыматтардын мазмуну
Күндөлүк трансферттер		
Гуманитардык жардам	УСК, ишканалар	
Техникалык жардам	ЭВФ	баа берүү маалыматтары
Башка гранттар	Улуттук банк	
Эл аралык уюмдарга төлөмдөр	ФМ	
Иштеп жүргөндөрдүн акча которуулары	ТКМ, КБ, Улуттук банк	
Капитал менен операциялар эсеби жана финансылык операциялар эсеби		
Капиталдык трансферттер		
Товарлар түрүндөгү гранттар	УСК	товарлар түрүндөгү гранттардын жалпы көлөмүндөгү капиталдык товарлардын үлүшүнө баа берүү
Миграцияга байланыштуу трансферттер	УСК	көчүп кетип-келип жаткандардын саны боюнча расмий маалыматтардын негизинде, көчүп кетип жаткандардын трансферттерине УСКнын баасы
Карызды кечүү	ишканалар, ФМ	
Тике инвестициялар		
Чет өлкөгө	УСК	
Кыргыз Республикасына	УСК, КБ	1-ИНВЕСТ отчеттуулук формасы боюнча биргелешкен жана чет өлкө ишканаларынан алынган тике инвестициялар боюнча маалыматтар
Портфелдик инвестициялар		
Карыздык баалуу кагаздар	Улуттук банк, УСК, КБ, Финансы рыногун тескөө, көзөмөлдөө кызматы	
Финансы деривативдери	КБ	
Башка инвестициялар		
Активдер		
Нак акчалар жана депозиттер		
Банктар	КБ	
Башка секторлор	УСК	
Соода кредиттери	УСК	
Башка активдер		
АКЖО	Улуттук банк	
Мамлекеттик башкаруу	ФМ	
Милдеттенмелер		
Нак акчалар жана депозиттер		
Банктар	КБ	
Соода кредиттери	УСК	
Кредиттер		
АКЖО	Улуттук банк	ЭВФтин кредиттери жөнүндө маалыматтар
Мамлекеттик башкаруу сектору	ФМ, Улуттук банк	мамлекеттик сектор тарабынан же анын гарантиясы астында алынган/төлөнгөн кредиттер жөнүндө маалыматтар
Банктар	КБ	коммерциялык банктар тарабынан алынган кредиттер боюнча банк статистикасынан алынган маалыматтар
Башка секторлор	УСК	өкмөттүн кепилдикисиз алынган/төлөнгөн кредиттер жөнүндө маалыматтар
Мөөнөтү өткөрүлүп жиберилген	ФМ, КБ, УСК	
Камдык активдер	Улуттук банк	

МАЗМУНУ

III тиркеме: Төлөм теңдеминин «Кыдыруулар» статьясына баа берүүнүн ыкмасы

«Кыдыруулар» статьясына баа берүү ыкмасы чет өлкөлөрдөгү резиденттердин жана республикадагы резидент эместердин чыгашаларын бир кыйла так жана толук чагылдыруу, мейманканалардан, эс алуу үйлөрүнөн жана туристтик компаниялардан маалыматтарды жыйноонун салттуу түрдө колдонулуп келген ыкмасынын ордуна колдонуу максатында иштелип чыккан. «Кыдыруулар» статьясы боюнча маалыматтарды жыйноонун колдонулуп келинген ыкмасы операциялардын бир бөлүгүн гана камтыган жана төлөм теңдемин түзүүнүн эл аралык тажрыйбаларына ылайык бул статьяны мүмкүн болушунча баа берүү жолу менен аныктоо дурус болмокчу.

«Кыдыруулар» статьясы боюнча кызмат көрсөтүүлөрдүн экспорту/импорту бир келүүчүгө/кетүүчүгө туура келүүчү чыгашаларын келип/кетүүчү жарандардын санына көбөйтүүнү билдирет.

Аталган статья боюнча эсептөөлөр кыдыруулардын категориясы боюнча алардын максатын төмөндөгүлөргө бөлүү менен жүргүзүлөт:

- кызматтык,
- туристтик,
- жеке,
- коммерциялык.

Чыгашалар кыдыруулардын максатынын ар бир категориясы боюнча өзүнчө, баа берүү менен эсептелинет.

Чет өлкөлөрдө иш боюнча кыска мөөнөттүү кыдырууларда жүргөн кыргыз жарандарынын чыгашаларына баа берүү күнүнө 3 жолу тамактануунун наркын жана ал жерлерде жашаган турак-жайлар үчүн чыгашаларын камтыган бир күндүк (суткалык) төлөмдөрдүн минималдуу нормасынын негизинде аныкталат. Бул нормалар Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан белгиленет. Эс алуу же коммерциялык (шоп-турлар) максаттар менен кыдырууларга баа берүү үчүн туристтик фирмалардын жол киренин наркын (аба-темир жол билеттеринин наркы) кошпогондугу, эс алууларга жана шоп-турларга жолдомолордун наркы жөнүндөгү маалыматтары пайдаланылат. Туристтердин бул чыгашалары туристтердин жеке максаттардагы сарптоолору боюнча маалыматтарды камтыйт, анда аларды республиканын ичинде андан ары сатып өткөрүү үчүн товарларды алууга чыгашалары камтылбайт.

Кыргызстанга келген чет өлкө жарандарынын чыгашалары дагы баа берүү негизинде эсептелинет жана бир күндөгү тамак-аштарына орточо алынган чыгашаларды, республиканын мейманканаларында бир күн тургандыгы, ошондой эле республиканын аймагында болуу учурундагы кошумча чыгашаларын камтыйт.

«Кыдыруулар» статьясына баа берүүнүн аталган ыкмасы Улуттук статистика комитетинин жана бажы органынын расмий маалыматтарынын, ошондой эле туристтик фирмалардын жана мейманканалардын маалыматтарынын негизинде жүзөгө ашырылат.

IV тиркеме: Номиналдуу жана реалдуу эффективдүү алмашуу курсун эсептөө ыкмасы

Номиналдуу алмашуу курсунун салмактанып алынган орточо маанисин билдирген жана каройго алынып жаткан өлкөнүн бааларынын соода боюнча өнөктөш өлкөлөрдөгү бааларга карата өзгөрүү тенденциясын эске албаган алмашуу курсу **номиналдуу эффективдүү алмашуу курсу** деп аталат (НЭАК-NEER nominal effective exchange rate).

Номиналдуу эффективдүү алмашууу курсу конкреттүү өлкөдөгү алмашуу курсу анын соода боюнча өнөктөш өлкөнүн курсуна салыштырмалуу базалык мезгилге карата канчалык өзгөрүүгө дуушар болгондугун аныктоого мүмкүндүк берет. Бирок, номиналдуу эффективдүү алмашуу курсунун өзгөрүүсү валютанын сатып алуу жөндөмдүүлүгүн же кандайдыр бир мезгил аралыгында ошол өлкөдө өндүрүлгөн жана экспорттук потенциалга ээ болгон товарлардын атаандаштыкка жөндөмдүүлүгү канчалык деңгээлде өзгөрүүгө дуушар болгондугун көрсөтпөйт. Кандайдыр бир мезгил ичинде конкреттүү валютанын сатып алуу жөндөмдүүлүгү канчалык өзгөрүүгө дуушар болгондугун аныктоо үчүн реалдуу эффективдүү алмашуу курсу эсептелинет (РЕАК-REER real effective exchange rate).

Соода боюнча өнөктөш өлкөлөрдөгү баалардын салыштырмалуу өзгөрүүсүнө дал келүүчү өлчөмгө карата корректировкаланган номиналдуу эффективдүү алмашуу курсу **реалдуу эффективдүү алмашуу курсу** деп аталат.

Реалдуу эффективдүү алмашуу курсу өлкөлөрдүн валюталарынын салмактанып алынган реалдуу алмашуу курсунун анын алдыңкы соода өнөктөштөрүнүн валюталарына карата катышын эсептөөдөн улам аныкталат. Мисалы, эгерде, конкреттүү өлкөнүн валютасынын курсу коңшу өлкөнүн валютасына карата инфляциянын жогорку деңгээлде болуусунан улам жогорулап жана бир эле учурда башка өнөктөш өлкөлөрдүн валюталарына карата инфляциянын деңгээлинин басаңдоосуна жараша төмөндөсө, реалдуу эффективдүү алмашуу курсу ошол өзгөрүүлөрдүн орточо өлчөмү катары улуттук валютанын курсун билдирет.

Номиналдуу жана реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индексин эсептөөнүн кеңири колдонулган формуласы болуп, белгилүү бир мезгил аралыгындагы тиешелүү эки тараптуу алмашуу курсунун базалык мезгилдегиге карата өзгөрүүлөрүнүн салмактанып алынган орточо өлчөмүн чыгарып салуу формуласы саналат.

Эффективдүү алмашуу курсунун индексин эсептөө үчүн өлкөлөрдүн каралып жаткан өлкөнүн тышкы соодасындагы салыштырмалуу салмагы аныкталат. Мына ошол салмактар конкреттүү өлкө үчүн бул же тигил валютанын салыштырмалуу маанилүүлүгүн чагылдырат. Эффективдүү алмашуу курсу эки тараптуу сооданын үлүшүн салмак катары пайдалануу менен эсептелинип чыгат (ошондой эле, экспорт менен импорттун үлүшүн же алардын суммардык орточо көрсөткүчүн пайдаланууга болот). Сомдун реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индексин эсептеп чыгарууда экспорт менен импорттун орточо көрсөткүчү пайдаланылат. Салмакты эсептөө формуласы төмөнкүдөй жүзөгө ашырылат:

$$W_i = \frac{M_i + X_i}{\sum_{i=1}^{n} X_i + \sum_{i=1}^{n} M_i} \qquad (1)$$

мында,

W_i - өлкөнүн жалпы тышкы товар жүгүртүүсүндөгү i өлкөсүнүн салмагы, $\sum_{i=1}^{n} W_i = 1.$

M_i - i өлкөсүнөн Кыргыз Республикасына импорт,

X_i - i өлкөсүнө Кыргыз Республикасынан экспорт,

$\sum_{i=1}^{n} X_i$ - соода боюнча негизги өнөктөш өлкөлөргө Кыргыз Республикасынын экспортунун жалпы көлөмү,

$\sum_{i=1}^{n} M_i$ - соода боюнча негизги өнөктөш өлкөлөрдөн Кыргыз Республикасына импорттун жалпы көлөмү.

n - кароого тандалып алынган өлкөлөрдүн саны.

Соода боюнча өнөктөш катары Кыргыз Республикасынын тышкы соодасынын жалпы көлөмүндө эң чом салыштырмалуу салмакты ээлешкен өлкөлөр каралууда, аларды тандап алуу тышкы соода жүгүртүүнүн 90 пайызын камтууга тийиш. Тандоодон булар менен соода салыштырмалуу артыкчылык принциби боюнча эмес жүзөгө ашырылып жаткан импорттук жана экспорттук товарлар алынып салынат (аларга алтын, жаратылыш газы, электроэнергия, товардык гранттар, б.а. мамлекет мында товарларды келишимдин негизинде катталган баа боюнча сатат). Өлкөлөрдүн куржунун Улуттук банк ар бир беш жылда карайт.

2005-жылы индекстерди эсептөө үчүн базалык мезгил катары 2000-жыл кабыл алынган. Улуттук банк базалык мезгил аралыгын ар бир беш жылда өзгөртүп турат.

Номиналдуу эки тараптуу алмашуу курсунун индекси төмөнкүчө эсептелинет (мисалга, АКШ доллары үчүн).

$$NBER_{US_t} = 100 \times \left(\frac{ER_{US_t}}{ER_{US_0}} \right) \quad (2)$$

мында, $ER_{\overline{US_t}}$ сомдун t мезгил аралыгындагы (1 сом үчүн АКШ долларынын бирдиги) номиналдуу алмашуу курсунун орточо геометриялык мааниси. t эсептешүү мезгил аралыгындагы сомдун алмашуу курсунун орточо мааниси t мезгил аралыгындагы бардык календардык күндөрдүн ичинде аракеттенүүчү сомдун номиналдуу алмашуу курсунун орточо геометриялык мааниси катары аныкталат.

ER_{US_0} - 0 базалык мезгил ичиндеги номиналдуу алмашуу курсунун тиешелүү орточо геометриялык мааниси.

Реалдуу эки тараптуу алмашуу курсунун индексин эсептөө формуласы төмөнкүчө (мисалы, АКШ доллары үчүн):

$$RBER_{US_t} = 100 \times \left(\frac{ER_{US_t}}{ER_{US_0}} \right) \times \left(\frac{CPI_{KYR_t}}{CPI_{US_t}} \right) \quad (3)$$

мында, $ER_{\overline{US_t}}$ сомдун t мезгил аралыгындагы номиналдуу алмашуу курсунун (1 сом үчүн АКШ доллары бирдигинде) орточо геометриялык мааниси.

ER_{US_0} - 0 базалык мезгил ичиндеги номиналдуу алмашуу курсунун орточо геометриялык мааниси.

CPI_{KYR_t} ,CPI_{US_t} - t мезгил аралыгынын 0 базалык мезгилине карата катышы учурундагы тиешелүүлүгүнө жараша Кыргыз Республикасында жана АКШда баалардын индексинин өзгөрүүсү.

Номиналдуу эффективдүү алмашуу курсу – бул, соода боюнча негизги өнөктөш өлкөлөрдүн каралып жаткан куржунуна кирүүчү номиналдуу эки тараптуу алмашуу курсунун индекстеринин орточо салмактанып алынган геометриялык мааниси. t мезгил аралыгы ичинде ал төмөнкүчө эсептелинет:

$$NEER_t = \left(NBER_{1_t}\right)^{W_{1_t}} \times \left(NBER_{2_t}\right)^{W_{2_t}} \ldots \left(NBER_{n_t}\right)^{W_{n_t}} \quad (4)$$

мында, $NBER_{i_t}$ - t мезгилинде i өлкөсүнүн (2) формуласында эсептелинген номиналдуу эки тараптуу индекси.

W_{i_t} - тиешелүү салмак.

Өлкөлөрдүн каралып жаткан куржунуна камтылган негизги өнөктөш өлкөлөрдүн эки тараптуу реалдуу алмашуу курсунун индексинин орточо салмактанып алынган геометриялык мааниси сомдун реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индекси болуп саналат. t мезгил ичинде ал төмөнкүчө эсептелинет:

$$REER_t = \left(RBER_{1_t}\right)^{W_{1_t}} \times \left(RBER_{2_t}\right)^{W_{2_t}} \ldots \left(RBER_{n_t}\right)^{W_{n_t}} \qquad (5)$$

мында, $RBER_{i_t}$ - t мезгил аралыгындагы i өлкөсүнүн (3) формула боюнча эсептелинген реалдуу эки тараптуу индекси.

W_{i_t} - өлкөнүн (1) формула боюнча эсептелинген тиешелүү салмагы.

Номиналдуу жана реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун динамикасы үч фактордон көзкаранды. Номиналдуу алмашуу курсу биринчи фактор болуп саналат. Сомду башка валюталарга карата бекемдөө (наркын төмөндөтүү) номиналдуу жана реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индексинин жогорулоосуна (төмөндөөсүнө) алып келет. Экинчи фактор - кароого алынып жаткан өлкөдөгү жана соода боюнча өнөктөш өлкөлөрдөгү баанын деңгээлинин өзгөрүүсү. Кыргыз Республикасындагы баанын өсүш арымынын соода боюнча өнөктөш өлкөлөрдөгү баалардын өсүш арымдарына салыштырмалуу артып туруусу, реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун жогорулоосуна, же тескерисинче болушуна алып келет. Баанын индекси реалдуу эффективдүү алмашуу курсун эсептөөдө гана кондонулат. Үчүнчү таасир берүүчү фактор болуп, Кыргыз Республикасынын тышкы товар жүгүртүүсүнүн көлөмүндөгү соодалык негизги өнөктөш өлкөлөрдүн салыштырмалуу салмактары саналат. Кыргызстандын тышкы товар жүгүртүүсүндө өлкөлөрдүн үлүшү канчалык көп болсо, сомдун алмашуу курсунун ошол өлкөнүн валютасына карата жана ошол өлкөдөгү баанын өзгөрүүсү сомдун эффективдүү алмашуу курсунун индексине ошончолук таасир бере алат.

Ошентип, реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индексинин төмөндөөсү, эрежеге ылайык, ушул өлкөлөрдүн рынокторундагы жергиликтүү товарлардын баа жагынан атаандаштыкка жөндөмдүүлүгү жогорулай тургандыгы жана тескерисинче болушу мүмкүндүгү жөнүндө айгинелеп турат.

Реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун кыргыз товарларынын баа жагынан атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүнө таасири IV.1-таблицада жалпыланган.

$$\varepsilon = \frac{E \times P}{P^*} \qquad (6)$$

мында, ε - сомдун реалдуу эффективдүү алмашуу курсу

E - сомдун номиналдуу алмашуу курсу (1 сом үчүн четөлкө валютасынын бирдиги)

P - Кыргызстандагы баанын деңгээли

P^* - чет өлкөдөгү баанын деңгээли

IV.1-таблица. РЭАКтын аракеттенүүсү боюнча негизги тыянактар

Көрсөткүч	*Көрсөткүч-түн өзгөрүүсү*	*РЕАКтын аракетте-нүүсү*	*Кыргызстандын товарларынын атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүнүн өзгөрүүсү*	*Эскертүү (бардык бирдей башка шарттарда)*
E, алмашуу курсу	↑ номиналдуу чыңдалуу	↑ реалдуу чыңдалуу	↓ атаандаштыкка жөндөмдүүлүктүн начарлоосу	Чет өлкө товарлары салыштырмалуу арзан болот, Кыргызстандын товарлары салыштырмалуу кымбат болот
E, алмашуу курсу	↓ номиналдуу нарксыздануу	↓ реалдуу нарксыздануу	↑ атаандаштыкка жөндөмдүүлүктүн жакшыруусу	Чет өлкө товарлары салыштырмалуу кымбат болот, Кыргызстандын товарлары салыштырмалуу арзан болот
P, Кыргыз Республикасындагы баалардын деңгээли (сом түрүндө туюндурулган)	↑	↑ реалдуу чыңдалуу	↓ атаандаштыкка жөндөмдүүлүктүн начарлоосу	Чет өлкө товарлары салыштырмалуу арзан болот, Кыргызстандын товарлары салыштырмалуу кымбат болот
P, Кыргыз Республикасындагы баалардын деңгээли (сом түрүндө туюндурулган)	↓	↓ реалдуу нарксыздануу	↑ атаандаштыкка жөндөмдүүлүктүн жакшыруусу	Чет өлкө товарлары салыштырмалуу кымбат болот, Кыргызстандын товарлары салыштырмалуу арзан болот
P*, чет өлкөлөрдөгү баалардын деңгээли (өзүнүн валютасында туюндурулган)	↑	↓ реалдуу нарксыздануу	↑ атаандаштыкка жөндөмдүүлүктүн жакшыруусу	Чет өлкө товарлары салыштырмалуу кымбат болот, Кыргызстандын товарлары салыштырмалуу арзан болот
P*, чет өлкөлөрдөгү баалардын деңгээли (өзүнүн валютасында туюндурулган)	↓	↑ реалдуу чыңдалуу	↓ атаандаштыкка жөндөмдүүлүктүн начарлоосу	Чет өлкө товарлары салыштырмалуу арзан болот, Кыргызстандын товарлары салыштырмалуу кымбат болот

V тиркеме: Коммерциялык банктарда төлөмдөрдүн багытын эсепке алуу системасы

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы тарабынан 1997-жылдын февраль айында коммерциялык банктарда төлөмдөрдүн багытын эсепке алуу системасы (ТБЭС) колдонууга киргизилген[1]. 2004-жылы Улуттук банк тарабынан «Төлөмдөрдүн багытын эсепке алуу системасы боюнча нускоого» өзгөртүүлөр жана толуктоолор киргизилген[2]. Бул система, төлөм теңдеминин банк тутуму аркылуу жүргүзүлүүчү операцияларын чагылдыруу үчүн кызмат кылат жана тышкы экономикалык операциялардын кеңири жана өз убагындагы статистикасын алууну камсыз кылат. Система өзүнө коммерциялык банктардын алар тарабынан жүзөгө ашырылуучу чет өлкө банктарындагы корреспонденттик эсептеринде, чет өлкө банктарынын кыргыз банктарындагы эсептериндеги накталай чет өлкө валютасы менен операцияларды жана резидент эместердин чет өлкө валютасындагы жана улуттук валютадагы операцияларын камтыйт. Кыргызстанда ТБЭСтин айырмалануучу өзгөчөлүгү болуп, коммерциялык банкттардын чет өлкөлүк өнөктөштөр менен корреспонденттик эсептер аркылуу жүзөгө ашырылган эл аралык операциялары толук камтылгандыгы саналат, бул андан төмөн болгон учурда операциялар эске алынбаган, минималдуу баштапкы (пороговой) сумманын жоктугунан улам шартталган. Алынган маалымат маанилүү булак болуп саналат жана төлөм теңдемин түзүү жана Кыргыз Республикасынын эл аралык инвестициялык позициясын аныктоо үчүн пайдаланылат. Отчеттук маалыматтар төлөм теңдеминин стандарттык компоненттеринин негизинде аныкталган операциялардын тизмесине ылайык классификацияланат жана чагылдырылат. Системанын натыйжалуу иштөөсүн Улуттук банк тарабынан иштелип чыккан “Операциялар боюнча эсепке алуунун автоматташтырылган системасы” программалык камсыздоосу камсыз кылат. Ал коммерциялык банктарда колдонулат жана автоматтык түрдө жыйынтыкталган отчеттук маалыматтарды текшерүүгө жана ката кетирилген жазууларды аныктоого мүмкүндүк берет.

Коммерциялык банктар тарабынан Кыргыз Республикасынын Улуттук банкына берилүүчү ар айлык отчеттор электрондук жана кагаз жүзүндө, отчеттук айдан кийинки айдын 15не чейин берилет. Отчеттогу ар бир эсеп боюнча маалыматтар бир мезгилдин башталышына жана акырына карата эсептеги калдыктардын суммасын көрсөтүү менен башталат жана аяктайт, демек, ал жерде эсептердеги каражаттардын отчеттук мезгил ичиндеги жылышы катталат. Отчеттук мезгилдин башталышына жана акырына карата сальдо эсептин мүнөзүнө жараша көрсөтүлөт: ностро-эсептери жана накталай чет өлкө валютасы үчүн бир мезгилдин башталышына жана акырына карата сальдо кредит боюнча, ал эми лоро-эсептери жана резидент эместердин чет өлкө валютасындагы жана улуттук валюта түрүндөгү эсептери үчүн тескерисинче, дебет боюнча көрсөтүлөт. Бардык отчеттор иштелип чыккандан кийин маалыматтардын жалпы базасына топтоштурулат да, төлөм теңдеминин стандарттык компоненттери боюнча классификацияланат.

Ушул система боюнча коммерциялык банктар толтурушкан электрондук формадагы ар бир операция банк-корреспондент, операциялардын валютасы, операциялардын датасы, операциялардын түрү, банктын кардарлары болгон өнөктөш өлкөлөр (контрагенттер), экономиканын белгилүү бир секторуна таандык экендиги, анын эсеби боюнча операциялар жүргүзүлгөн кардар өлкө боюнча классификацияланат. Операциялардын түрү, өлкөнүн аталышы, валютанын аталышы жана экономика сектору коддорго салынган формада көрсөтүлөт. ПБ-1 формасы боюнча отчеттун электрондук формасы 14-тилкеде берилген жана түшүндүрмөсү төмөндө келтирилген.

[1] Intenational Translation Reporting System (ITRS)

[2] Улуттук банк Башкармасынын 2004-жылдын 25-ноябрындагы N30/5 токтому, Кыргыз Республикасынын Адилет министрлигинин 2004-жылдын 22-декабрындагы 149-04 номеринде катталган.

Тилке номери	Тилкенин аталышы	Тилкенин мазмуну
1	Өнөктөштүн аталышы	Бул жерде чет өлкөдөгү банк-корреспонденттин аталышы көрсөтүлөт. Накталай валюта менен операцияларды эсепке алууда бул тилкеде: «накталай чет өлкө валютасы» деп көрсөтүү зарыл. Кыргыз Республикасындагы резидент эместердин операцияларын эсепке алууда «резидент эмес кардарлардын эсептери» көрсөтүлөт.
2	Өнөктөш жайгашкан өлкөнүн коду	Бул жерде банк-корреспондент жайгашкан өлкөнүн коду көрсөтүлөт. Мында, Улуттук Статистика комитетинин өлкөлөрдүн кодификаторунда келтирилген өлкөлөрдүн коддору колдонулат. Накталай чет өлкө валюталары менен болгон операцияларды же болбосо, Кыргыз Республикасында резидент эместердин улуттук валютадагы жана чет өлкө валютасындагы операцияларын эсепке алууда, Кыргыз Республикасынын кодун көрсөтүү зарыл.
3	Эсеп	Бул жерде анын классификациясына ылайык эсептин коду көрсөтүлөт («1-ностро», «2-лоро», «3-накталай чет өлкө валютасы», «4-резидент эмес кардарлардын эсептери»).
4	Валютанын аталышы	Бул жерде операция жүргүзүлүп жаткан валютанын коду көрсөтүлөт. Ошону менен Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2000-жылдын 5-июлундагы N26/9 токтому менен бекитилген ЭК валюталардын эл аралык классификаторунда (ИСО 4217003-97) келтирилген валюталардын тамга түрүндөгү коддору колдонулат.
5	Операция өткөрүлгөн күн	Бул жерде банктын бухгалтердик отчеттуулугунда операциянын чагылдырылган күнү көрсөтүлөт.
6	Операциянын коду	Бул жерде тиркемеде келтирилген операциялардын коддорунун тизмесине ылайык, операциянын коду көрсөтүлөт.
7	Төлөөчү өлкө-алуучунун коду	Накталай эмес операцияларды эсепке алууда: чыгыш төлөмдөр боюнча бенефициар (алуучу) өлкөнүн коду, ал эми кириш төлөмдөр боюнча – жөнөтүүчү өлкөнүн коду көрсөтүлөт. Аналогиялык түрдө, накталай чет өлкө валюталары менен жүргүзүлгөн операциялар эске алынат. Мисалы, ар кыл системалар (Western Union, Contact, Money Gram, Anelik ж.б.) боюнча акча которуу үчүн накталай акча салууда алуучу өлкөнүн коду, ал эми ар кыл системалар (Western Union, Contact, Money Gram, Anelik ж.б.) боюнча накталай акча алууда – жөнөтүүчү өлкөнүн коду. Улуттук статистика комитетинин өлкөлөр кодификаторунда келтирилген өлкөлөрдүн коддору колдонулат.
8	Сектордун коду	Бул жерде анын эсеби боюнча банкта операция ишке ашырыла турган, Кыргыз Республикасындагы банктын кардары тиешелүү болгон, экономиканын секторунун коду көрсөтүлөт. Мында, Төлөм тендеми боюнча колдонмого ылайык иштелип чыккан классификатордо көрсөтүлгөн экономиканын секторлорунун коддору колдонулат.

МАЗМУНУ

9	Кардар өлкөнүн коду	Бул жерде анын эсеби боюнча банкта операция ишке ашырыла турган, резиденти Кыргыз Республикасындагы банктын кардары болуп эсептелген өлкөнүн коду көрсөтүлөт. Мында Улуттук Статистика комитетинин өлкөлөр кодификаторунда келтирилген өлкөлөрдүн коддору колдонулат.
10 11	Кредит Дебет	Эсептердеги каражаттардын жылышы кредиттин жана дебет саптарында чагылдырылат. Маалыматтарды төмөнкү мүнөздө чагылдыруу зарыл: ностро-эсептери жана накталай чет өлкө валютасы менен жүргүзүлгөн опрециялар үчүн – каражаттардын келип түшүүсү – кредит боюнча, дебет боюнча – лоро-эсептери жана кардар-резидент эместердин улуттук валютадагы жана чет өлкө валютасындагы эсептери боюнча операциялар үчүн, аларды эсептен алып салуу, тескерисинче: кредит боюнча – эсептен алып салуу, дебет боюнча – каражаттардын эсепке келип түшүүсү. Сумма номиналда үтүрдөн кийин эки белги менен валюталардын бирдигинде көрсөтүлөт.
12	Сумма сом менен	Бул жерде банктын бухгалтердик отчеттуулугунда операцияларды чагылдыруу күнүндөгү абал боюнча Улуттук банктын курсу боюнча сомго эквиваленттүү сумма көрсөтүлөт.
13	АКШ долларындагы сумма	Бул жерде банктын бухгалтердик отчеттуулугунда операцияларды чагылдыруу күнүндөгү абал боюнча Улуттук банктын курсу боюнча АКШ долларына эквиваленттүү сумма көрсөтүлөт. Сумма үтүрдөн кийин, эки белги менен көрсөтүлөт.
14	Операция	Бул жерде ар бир акча каражатынын которулушун багыттоо жөнүндө толук маалымат көрсөтүлөт. Бул тилкедеги маалымат тиркемеде келтирилген төлөм теңдеминин стандарттык классификациясы боюнча операциялардын аталыштарын кайталабастан, конкреттүү операциялардын мазмунун чагылдырууга тийиш. Бул операциялардын кодировкасынын тууралыгына контролдукту ишке ашыруу үчүн зарыл. Ошентип, «финансылык кызмат көрсөтүүлөр», «башка иштиктүү кызмат көрсөтүүлөр», «товардын экспорту» ж.б. түшүндүрмөлөр отчеттуулуктун толуктугуна коюлган талаптарды канааттандырбайт. Мисалы, товарды берүү үчүн акы төлөө эсебине акча каражаттарын которууда кайсы товар үчүн акы төлөө жүргүзүлүп жатканын көрсөтүү зарыл.

ПБ-1 формасы боюнча отчетко кошумча, отчеттук айдын башындагы жана акырындагы каражаттардын калдыктары боюнча маалымат жазуу түрүндө берилет. Бул маалыматтар ПБ-1 отчетунун электрондук формасында чагылдырылган, ал мезгил аралыгынын башына жана акырына карата каражаттардын калдыктары боюнча маалыматтарга дал келүүгө тийиш. Кошумча отчеттуулук төмөнкү формалар боюнча берилет:

- ПБ-1К формасы боюнча – чет өлкө банктарынын корреспонденттик эсептериндеги жана кыргыз банктарындагы чет өлкө банктарынын эсептериндеги каражаттардын калдыктары боюнча маалымат;
- ПБ-1Н формасы боюнча – накталай чет өлкө валютасындагы каражаттардын калдыктары боюнча маалымат;
- ПБ-1СИ формасы боюнча – кардар – резидент эместердин улуттук валютадагы жана чет өлкө валютасындагы эсептериндеги каражаттардын калдыктары боюнча маалымат.

VI тиркеме: Кыргыз Республикасынын тышкы карызын мүнөздөөчү коэффициенттерин эсептөөнүн ыкмасы

Тышкы карыз (EDT) - резидент эместердин алдында чет өлкө валютасы, товар же кызмат көрсөтүү түрүндөгү төлөөгө тийиштүү болгон карыздык милдеттенмелеринин жыйындысы.

Алынган каражаттар (DISB) - кредитордун отчеттук мезгил ичиндеги кредиттик гарантиясынын көлөмүнөн суммаларды пайдалануу.

Амортизацияланган төлөмдөр (AMT) - отчеттук мезгил ичинде карыздардын негизги суммасын төлөө эсебине товар же кызмат көрсөтүү түрүндөгү төлөмдөрдү кошо алуу менен чет өлкө валютасындагы төлөмдөр.

Пайыздык төлөмдөр (INT) - отчеттук мезгил ичинде товар же кызмат көрсөтүү түрүндөгү төлөмдөрдү кошо алуу менен чет өлкө валютасындагы пайыздар боюнча төлөмдөрдүн иш жүзүндөгү суммасы.

Тышкы карызды тейлөө (TDS) - карызгерлер зарыл түрдө жүргүзүүчү амортизациялык жана пайыздык төлөмдөр.

Алып салуу (WRTOFF) - төлөнбөгөн карыздарды нөлгө чыгаруу.

Кыргыз Республикасынын жалпы тышкы карызы мамлекеттик тышкы карыздын, жеке тышкы карыздын жана ЭВФтин кредити боюнча карыздардын жыйындысы катары аныкталат.

$$EDT = EDT_G + EDT_P \qquad (1)$$

мында, EDT_G *Мамлекеттик тышкы карыз* - Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн тышкы карыздык милдеттенмеси, ЭВФтин алдындагы карыз, плюс аларды төлөө Кыргыз Республикасынын Өкмөтү менен гарантияланган жеке карызгерлердин тышкы карыздык милдеттенмелери. Бул Кыргыз Республиксынын Финансы министрлигинин маалыматынын жана Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын ички булактарынын негизинде эсептелинет.

EDT_P - *Жеке тышкы карыз* – аны төлөө Кыргыз Республикасынын Өкмөтү менен гарантияланбаган жеке карызгерлердин тышкы карыздык милдеттенмелери. Кредиттик каражаттарды Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн гарантиялоосуз тарткан менчик ишканалардын маалыматтарынын негизинде эсептелинет.

Тышкы карыздын көлөмү отчеттук мезгилдин акырына карата төмөндөгү формула боюнча аныкталат:

$$EDT_t = EDT_{(t-1)} + DISB_t - AMT_t - WRTOFF_t \qquad (2)$$

мында, $EDT_{(t-1)}$- тышкы карыздын өткөн мезгилдин акырына карата көлөмү;
$DISB_t$ - t отчеттук мезгил ичинде иш жүзүндө алынган каражаттар;
AMT_t - t отчеттук мезгил ичинде иш жүзүндө төлөнгөн амортизациялык төлөмдөр;
$WRTOFF_t$ - t отчеттук мезгил ичинде эсептен чыгарылган негизги суммалар .

Тышкы карыз боюнча маалыматтар өлкөнүн тышкы экономикалык абалын анализдөө үчүн зарыл болгон көрсөткүчтөрдү эсептөө үчүн пайдаланылат.

$(EDT/GDP)\times 100\%$ - жалпы тышкы карыздын ички дүң продукциясына болгон катышы;
$(EDT/XGS)\times 100\%$ - жалпы тышкы карыздын товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн экспортуна болгон катышы;

$TDS_{prg} = AMT_{prg} + INT_{prg}$ - жалпы тышкы карызды тейлөө эсебине график боюнча төлөмдөр;

$TDS_{act} = AMT_{act} + INT_{act}$ - жалпы тышкы карызды тейлөө эсебине жүргүзүлгөн иш жүзүндөгү төлөмдөр;

$K_{prg} = \frac{TDS_{prg}}{XGS}$ - график боюнча жалпы тышкы карызды тейлөөнүн коэффициенти, XGS- товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн экспорту;

$K_{act} = \frac{TDS_{act}}{XGS}$ - тышкы карызды иш жүзүндө тейлөөнүн коэффициенти.

Бул көрсөткүчтөр өлкөнүн тышкы карыздын айынан тартып жаткан түйшүгүнө жана анын карызды тейлөө боюнча жөндөмдүүлүгүнө баа берүүсүнө мүмкүндүк берет. Карыздын айынан тартып жаткан түйшүгү жана анын карызды тейлөө боюнча жөндөмдүүлүгү өлкөгө валюталык түшүүлөрдүн үлүшү менен жана өндүрүш көлөмүндө өлчөнөт.

МАЗМУНУ

VII тиркеме: Эл аралык инвестициялык позицияларды түзүү ыкмасы

Эл аралык инвестициялардын теңдеми статистикалык отчетту чагылдырат жана анда өлкөнүн белгилүү бир датага карата тышкы активдеринин жана милдеттенмелеринин топтолгон запасы (мисалы, жылдын акырына), ошондой эле финансы операцияларынын натыйжасында келип чыккан алардын өзгөрүүлөрү, нарктык өзгөрүүлөр, кайрадан баалоолор жана башка корректировкалоочу жол-жоболор камтылат.

Эл аралык инвестициялардын теңдеми эки негизги классификациялык топтон: Кыргыз Республикасынын тышкы активдеринен жана милдеттенмелеринен турат. Ушул топтордун компоненттери төлөм теңдеминин финансы эсебинин статьяларына ылайык келет жана функционалдык категорияларды чагылдырат. “Активдер” жана “Милдеттенмелер” бөлүгүндөгү маалыматтар Кыргыз Республикасынын тышкы активдеринин (талаптарынын) жана милдеттенмелеринин өлчөмүн, алардын түзүмүн жана изилдөөгө алынып жаткан мезгил аралыгындагы өзгөрүүлөрүнүн себептерин мүнөздөйт.

Өлкөнүн таза эл аралык инвестициялык позициясы анын тышкы активдери менен милдеттенмелеринин ортосундагы айырмасын билдирет.

Эл аралык инвестициялык позиция таблица түрүндө, төмөнкүдөй формада берилет:

Көрсөткүчтөр	Бир мезгилдин башталышына карата калдык	Операциялардын натыйжасында өзгөрүүлөр	Баалардын өзгөрүүсү	Курстардын өзгөрүүсү	Башка өзгөрүүлөр	Бир мезгилдин акырына карата калдык
А	1	2	3	4	5	6
A. Активдер						
B. Милдеттенмелер						
C. Таза эл аралык инвестициялык позиция						

Таблицалардын саптары боюнча негизги классификациялык топтор көрсөтүлгөн: Кыргыз Республикасынын тышкы активдери жана милдеттенмелери. Ушул топтун компоненттери төлөм теңдеминин финансы эсебинин статьяларына ылайык келет жана функционалдык категорияларды чагылдырат.

Активдер тике инвестицияларга, портфелдик инвестицияларга, финансы деривативдерине, башка инвестицияларга жана камдык активдерге бөлүнөт. Мына ушундай эле бөлүү милдеттенмелер үчүн да пайдаланылат (камдык активдерден тышкары).

Каралып жаткан таблицанын тилкелери боюнча отчеттук мезгил ичиндеги эл аралык инвестициялардын теңдеминин компоненттеринин өзгөрүүсүнө алып келген факторлор чагылдырылат.

1 жана 6-тилкелерде Кыргыз Республикасынын бир мезгилдин баш жагына жана акырына карата тышкы активдеринин жана милдеттенмелеринин абалы чагылдырылат.

2-тилкеде эл аралык инвестициялык позициянын финансы компоненттери менен реалдуу операциялардын натыйжасында келип чыккан өзгөрүүлөр келтирилет.

3 жана 4-тилкелерде баанын деңгээлинин жана валюталык курстардын өзгөрүүсүнүн таасири астында тышкы активдердин жана милдеттенмелердин нарктык баасынын өзгөрүүсү эсепке алынат.

5-тилкеде төмөндөгүлөр менен шартталган жана башка өзгөрүүлөр чагылдырылат:

МАЗМУНУ

– классификацияны кайрадан кароо менен (мисалы, портфелдик инвестициядан инвестициялана турган объектинин капиталындагы инвестордун үлүшүнүн көбөйүүсүнүн натыйжасында тике инвестицияга өтүү);
– кредитор тарабынан карыздарды бир тараптуу жокко чыгаруу;
– жана башка өзгөрүүлөр менен.

Эл аралык инвестициялык позициянын маалыматтары өлкөнүн тышкы экономикалык абалын анализдөө үчүн маанилүү, анткени, ал Кыргыз Республикасынын тышкы активдеринин (милдеттенмелеринин) өлчөмүн, алардын түзүмүн жана изилденип жаткан мезгил аралыгындагы өзгөрүүлөрдүн себептерин мүнөздөп берет.

Өлкөнүн таза эл аралык инвестициялык позициясы ошол өлкөнүн дүйнөнүн башка өлкөлөрү менен тышкы экономикалык байланышынын өнүгүшү абалын жана тенденциясын аныктоо үчүн пайдаланылат.

Таза эл аралык инвестициялык позициянын өлкөнүн ресурстары менен анын башка мамлекеттердин алдындагы карызынын ортосундагы катышты мүнөздөгөн оң же терс белгиси өлкөнүн “таза кредитор” же “таза карызкор” катары статусун чагылдырат, ал эми мунун өзү, мамлекеттин экономикалык саясатын иштеп чыгууда маанилүү ролду ойнойт (экономикалык туруктуулук программасын иштеп чыгуу жана жүзөгө ашыруу, анын каржылоо керектөөсүн аныктоо).

Таза эл аралык инвестициялык позицияны эсептөө маанилүү макроэкономикалык көрсөткүчкө - улуттук байлыкка баа берүүгө мүмкүндүк берет, ал эми анын өлчөмү өлкөнүн таза эл аралык инвестициялык позициясынын жана финансылык эмес активдеринин өлчөмүн кошуу жолу менен аныкталат.

VIII тиркеме: Экономиканын ачыктыгын жана тышкы сооданын концентрациясын эсептөө ыкмасы

Улуттук банктын ыкмасы боюнча экономиканын ачыктыгы республиканын тышкы товар жүгүртүүсүнүн орточо маанилүүлүгүнүн ички дүң продукциясына карата катышы катары эсептелинет. Улуттук банк тарабынан колдонулуучу экономиканын ачыктыгын эсептөөнүн формуласы төмөнкүдөй түзүлгөн:

$$Opns = \frac{(Ex + \mathrm{Im})}{GDP}$$

мында, Ex - ФОБ баасы боюнча товарлардын экспорту,

Im - ФОБ баасы боюнча товарлардын импорту,

GDP - ички дүң продукция

Концентрациялануу коэффициенти өлкөлөр боюнча (продукциялардын түрлөрүнүн) экспорттук-импорттук көлөмдөрдүн алардын чогуу алгандагы көлөмүнө карата катышынын квадраттык суммасынын квадраттык уңгусу катары эсептелинет. Тышкы сооданын географиялык же товардык концентрациясы төмөнкү формула боюнча эсептелинет:

$$K = \frac{\sqrt{\sum_{i=1}^{n} x_i^2}}{X}$$

мында, K - концентрациялануу коэффициенти,

x_i - i товарынын экспортунун (импортунун) же i өлкөгө (өлкөдөн) экспортунун (импортунун) көлөмү,

X - Кыргызстандын экспортунун же импортунун жалпы көлөмү.

Концентрациялануу коэффициентинин көбөйүүсү өлкөлөрдүн санынын (продукциялардын түрлөрүнүн) азаюусун же болбосо жалпы көлөмдө айрым өлкөлөрдүн (продукциялардын түрлөрүнүн) үлүшүнүн көбөйүүсүн билдирет.